

HOLMEN

Årsredovisning

Skog
Kartong
Papper
Trävaror
Energi

2017

Året i korthet	3
VD-ord	4
Strategi och mål	6
Skog	10
Kartong	12
Papper	14
Trävaror	16
Energi	18
En hållbar affär	20
Medarbetare	26
Bolagsstyrningsrapport	28
Riskhantering	32
Aktien och ägarna	36
Finansiella rapporter	38
Noter	44
Förslag till vinstdisposition	66
Revisionsberättelse	67
Granskning av hållbarhetsredovisning	69
Styrelse	70
Koncernledning	72
Nyckeltal	73
Ekonomisk tioårsöversikt	74
Femårsöversikt hållbarhet	76
Definitioner och ordlista	78
Kalender	79

Styrelsen och verkställande direktören i Holmen Aktiebolag (publ), organisationsnummer 556001-3301, avger härmed årsredovisning för verksamhetsåret 2017 för moderbolaget och koncernen vilken består av förvaltningsberättelsen (sidorna 2-3, 8-9, 22, 25-26, 28-37, 66, 70-71) och de finansiella rapporterna jämte noter och kommentarer (sidorna 38-65). Den lagstadgade hållbarhetsrapporten enligt ÅRL ingår i årsredovisningen (sidorna 8-9, 22, 25-26 samt 33). Koncernens resultat- och balansräkning jämte moderbolagets resultat- och balansräkning fastställs på årsstämman.

Utgångspunkten för lämnad hållbarhetsinformation är de hållbarhetsfrågor som identifierats som väsentliga mot bakgrund av den verksamhet som Holmen bedriver. Hållbarhetsarbetet redovisas i enlighet med Global Reporting Initiatives riktlinjer GRI G4 på nivå Core. Hållbarhetsredovisningen utgörs av sidorna 8-9, 20-27, 33, 76-77 och omfattar även GRI-indexet på holmen.com. Informationen är externt granskad av en tredje part, se separat bestyrkanderapport på holmen.com.

Holmen i korthet

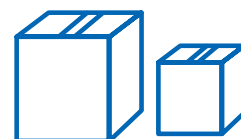
Skog

På drygt en miljon hektar egen produktiv skogsmark bedrivs ett aktivt och hållbart skogsbruk. Den årliga skörden uppgår till 3 miljoner kubikmeter.

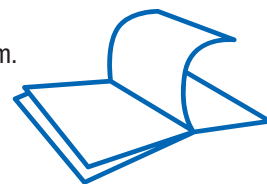
Kartong

Kartong inom premiumsegmentet för konsumentförpackningar. Produktionen vid ett svenskt och ett engelskt bruk uppgår till drygt 500 000 ton per år.

Papper

Papper för magasin, böcker och reklam. Produktionen vid två svenska bruk uppgår till 1,1 miljoner ton per år.

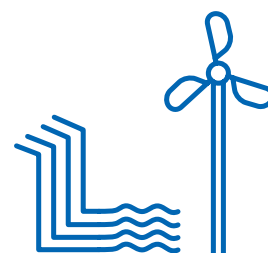
Trävaror

Trävaror för snickeri- och byggindustri. Den årliga produktionen vid tre sågverk, där biprodukterna tas tillvara vid koncernens kartong- och pappersbruk, uppgår till drygt 800 000 kubikmeter.

Energi

Den förnybara energiproduktionen från vatten- och vindkraft uppgår ett normalår till drygt 1,2 TWh.

Starkt kassaflöde

Rörelseresultatet för 2017 uppgick till 2 166 Mkr och avkastningen på sysselsatt kapital blev 8,7 procent, vilket i stort var oförändrat mot 2016 men betydligt över koncernens målsatta nivå. Leveranserna ökade och försäljningsmixen förbättrades, men resultatet motverkades av något ökade kostnader och stora underhållsstopp inom kartong. Kassaflödet var starkt och täckte utdelning om 1 008 Mkr samtidigt som nettoskulden minskades med 889 Mkr.

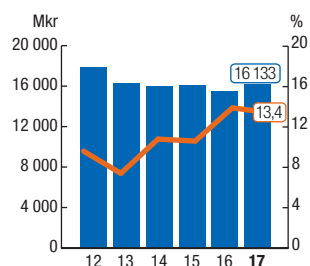
Försäljningen av kartong ökade med 6 procent genom ökade leveranser till kunder inom premiumsegmentet, både inom och utanför Europa. Tack vare ökad försäljning av bok- och magasinpapper som nu utgör drygt 85 procent av pappersaffären ökade även leveranserna av papper med 6 procent, justerat för branden vid Hallsta pappersbruk i slutet av 2015 och avyttring av tidningspappersbruket i Madrid 2016. Marknaden för trävaror var stark med stigande priser och Holmens leveranser ökade med 10 procent drivet av produktivitetshöjningar i sågverken och förvärvet av ett mindre sågverk, Linghem. Skörden av skog var på normal nivå och virkesförrådet växte planenligt 1 procent. Produktionen av vatten- och vindkraft var 5 procent lägre än ett normalår till följd av mindre nederbörd och vind.

Utsikter. Marknadsläget för kartong är bra men tillkommande produktionskapacitet förväntas öka konkurrensen. Holmens ambition är att fortsätta öka kartongproduktionen utifrån genomförda investeringar och växa globalt inom premiumsegmentet. Trots minskad efterfrågan på papper är marknadsbalansen god till följd av stängning av kapacitet. Holmens målsättning är att fortsätta ta marknadsandelar genom att erbjuda ett kostnadseffektivt alternativ till etablerade produkter för böcker, magasin och reklam. Efterfrågan på trävaror är stark. Holmens inriktning är att öka produktionen samtidigt som förädlingsvärdet höjs genom en impregneringsanläggning vid Bravikens sågverk som tas i drift under 2018. Skörden av egen skog och produktionen av vatten- och vindkraft förväntas 2018 vara på normal nivå.

Nyckeltal	2017	2016
Nettoomsättning, Mkr	16 133	15 513
Rörelseresultat, Mkr	2 166	1 930
Rörelseresultat**, Mkr	2 166	2 162
Årets resultat, Mkr	1 668	1 424
Årets resultat**, Mkr	1 668	1 652
Resultat per aktie, efter utspädning, kr	19,9	16,9
Utdelning per aktie, kr	13*	12
Avkastning på sysselsatt kapital, %**	8,7	8,6
Kassaflöde före investeringar, Mkr	2 509	1 961
Kassaflöde från investeringar, Mkr	644	123
Nettoskuld, Mkr	2 936	3 945
Skuldsättningsgrad, ggr	0,13	0,19
Medelantal årsanställda	2 976	2 989

* Styrelsens förslag ** Exkl. jämförelsestörande poster

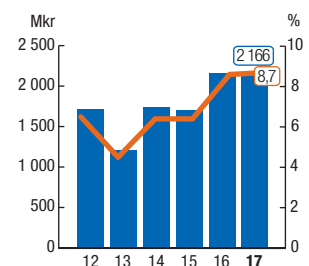
Nettoomsättning och rörelsemarginal

● Nettoomsättning
● Rörelsemarginal*

* Exkl. jämförelsestörande poster

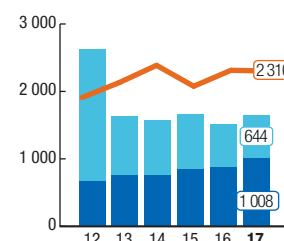
Rörelseresultat och avkastning

● Rörelseresultat*
● Avkastning på sysselsatt kapital*

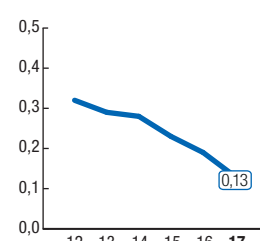
* Exkl. jämförelsestörande poster

Kassaflöde, Mkr

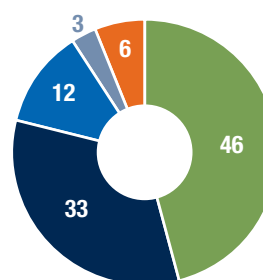

● Investeringar
● Utdelning
● Kassaflöde före investeringar och rörelsekapitalförändring

Skuldsättningsgrad, ggr

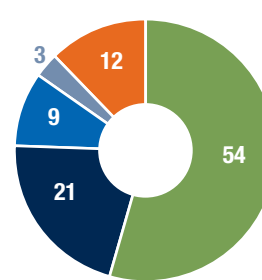
Rörelseresultat* Affärsområde, %

Totalt: 2 166
 ● Skog 1 069 Mkr
 ● Kartong 764 Mkr
 ● Papper 288 Mkr
 ● Trävaror 80 Mkr
 ● Energi 135 Mkr

* Exkl. koncerngemensamt

Sysselsatt kapital* Affärsområde, %

Totalt: 24 972
 ● Skog 13 824 Mkr
 ● Kartong 5 433 Mkr
 ● Papper 2 193 Mkr
 ● Trävaror 862 Mkr
 ● Energi 3 115 Mkr

* Exkl. koncerngemensamt

Bäste aktieägare

Under 2017 har vi lyckats öka försäljningen av kartong, papper och trävaror betydligt samtidigt som produkt- och marknadsmixen utvecklats positivt. Det är ett resultat av både långsiktiga investeringar och ett fokuserat internt arbete. Avkastningen är nästan 9 procent, vilket får betraktas som bra med tanke på att två tredjedelar av balansräkningen utgörs av skog och kraft. Den finansiella ställningen är stark tack vare bra kassaflöde. Mot bakgrund av detta har styrelsen föreslagit att utdelningen höjs från 12 till 13 kronor per aktie.

Allt fler får upp ögonen för skogens värde och dess roll i omställningen till en samhällsekonomi där produkter baserade på fossila råvaror byts ut till förnybara alternativ.

Det stora egna skogsinnehavet är utgångspunkten för Holmens verksamhet. Med fokus på lönsamhet omhändertar vi råvaran från skogen och förädlar den till allt från trävaror för klimatsmart bygande till förnybara förpackningar, magasin och böcker.

Styrkan i färska fibrer

Inom kartongverksamheten har Holmen en eftertraktad position som marknadsledare inom premiumsegmentet för konsumentförpackningar. Vår färskfiberbaserade kartong av allra högsta kvalitet i kombination med ett långsiktigt aktivt hållbarhetsarbete uppskattas av kunder över hela världen, vilket har lett till nära samarbeten med globala varumärkesägare som Apple och Ikea. Betydande investeringar under senare år har skapat möjlighet att öka produktionen och förbättrat vår kostnadsposition. Vår starka marknadsposition och höga produktkvalitet utgör en bra bas för att fortsätta växa globalt.

Med en pappersverksamhet helt inriktad på färskfiberbaserat papper för magasin, böcker och reklam har vi ett koncept som visat sig fungera väl. Tack vare den färska fibern kan vi utveckla papperskvaliteter som möter kundernas krav på kostnadseffektiva och innovativa produkter. Samtidigt är vår råvara fundamental för det europeiska returpapperskretsloppet. Marknadssituationen för papper är fortsatt utmanande, men med framgångsrika produkter och tydlig produktstrategi har vi bra förutsättningar att utveckla pappersaffären.

Med trä bygger vi framtiden

Det råder ingen tvekan om att den förnybara råvaran från våra svenska skogar har stor potential, inte minst i ett klimatperspektiv. Sambandet mellan skog och klimatförbättrande åtgärder blir särskilt tydligt inom området trävaror. Att bygga i trä bidrar till att minska klimatförändringarna då trä binder koldioxid och kan ersätta byggmaterial med större klimatpåverkan, som stål och betong. Eftersom vi tar hand om hela skörden säkerställer vi att även restprodukter som flis, bark och sågspån förädlas till återvinningsbara produkter eller gör nytta som bioenergi.

Det behöver byggas mer. Enligt Boverket behövs 600 000 nya bostäder i Sverige till 2025, vilket tillsammans med ett större intresse för hållbar utveckling gör att träbyggandet har kommit i fokus på ett annat sätt än tidigare. Holmens moderna, storskaliga sågverk är en bra grund för vidare utveckling. Ett steg i denna riktning är förvärvet av Lingham's sågverk, vars produkter kompletterar vårt befintliga sortiment och möjliggör effektivare råvaruhantering i regionen.

Uppförandet av en impregneringsanläggning vid Bravikens sågverk är ett annat exempel som ökar förädlingsgraden och ger oss ett bredare utbud mot bygghandeln.

Rätten att bruka våra skogar

Allt fler får upp ögonen för skogens värde och dess roll i omställningen till en samhällsekonomi där produkter baserade på fossila råvaror byts ut till förnybara alternativ. Rätt förutsättningar för den svenska skogsindustrin, som rätten att bruka våra skogar och färskfiberbaserade produkters acceptans på marknaden i konkurrens med returfiber, är avgörande om vi ska klara omställningen och till fullo ta vara på skogens potential.

Holmen bedriver sedan många år ett långsiktigt och framgångsrikt hållbarhetsarbete som kombinerar ett effektivt och rationellt skogsbruk med bevarande av biologisk mångfald. Att bedriva ett hållbart skogsbruk är en avvägning mellan olika intressen; ekonomiska, sociala och inte minst miljömässiga. Min bestämda uppfattning är att det inte finns någon motsättning mellan ansvarsfullt brukad skog och bevarandet av miljöer med höga naturvärden. Ytterligare inskränkningar i hur skogen får brukas skulle däremot äventyra ett fortsatt framgångsrikt och hållbart svenskt skogsbruk. Om större områden undantas från brukande skulle det begränsa upptaget av koldioxid och bidraget till att hindra växthuseffekten skulle bli mindre. Målet måste vara att använda skogen mer och smartare, inte mindre.

Vi skapar en hållbar framtid

Den växande skogen är grunden för vår verksamhet. Med den som bas, och med välinvesterade produktionsanläggningar och starka marknadspositioner, ska vi fortsätta utveckla våra affärer inom kartong, papper och trävaror. Det ska ge bra lönsamhet och stigande värde på vår skog och industri. Samtidigt bidrar vi till ett bättre klimat, till en levande landsbygd och till Sveriges ekonomi.

Stockholm 16 februari 2018

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Henrik Sjölund', with a stylized flourish at the end.

Henrik Sjölund
VD och koncernchef

**Vi skapar en
hållbar framtid**

Vår affärsidé är att äga och förädla skog.

Holmens skogsinnehav utgör basen för vår verksamhet; ett kretslopp där råvaran växer och förädlas till allt från trä för klimatsmart byggande till förnybara förpackningar, magasin och böcker.

Skog

Aktivt skogsbruk

Skogens intjäning och värde ska ökas genom ett aktivt och hållbart skogsbruk där skörden tas om hand och förädlas till klimatsmarta produkter. En stark position på virkesmarknaden ska bidra till konkurrenskraften för Holmens industrier.

Kartong

Högpresterande premiumkartong

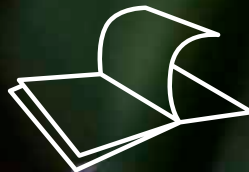
Kartongaffären ska växa utifrån positionen som marknadsledare inom premiumsegmentet för konsumentförpackningar. Hög kvalitet och kundanpassade lösningar kombineras med storskalig produktion.

Trävaror

Effektivt råvaruutnyttjande

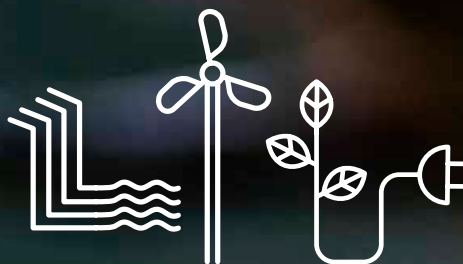
Försäljningen av trävaror till snickeri- och byggindustrin ska ökas genom ökad förädling och bättre utnyttjande av råvaran.

Papper

Kostnadseffektiva alternativ

Pappersaffären ska utvecklas genom att erbjuda kostnadseffektiva alternativ till traditionella produkter för reklam, magasin och böcker.

Energi

Förnybar produktion

Vatten- och vindkraften ska bidra till en hållbar energiförsörjning och förvaltas med fokus på långsiktig lönsamhet.

Skogens och industrins värde ska öka.

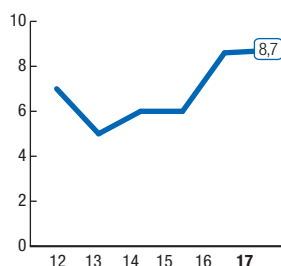
Skogen brukas för att ge god årlig avkastning och stabil värdetillväxt. Industrin drivs med fokus på lönsamhet och ökad förädling.

Lönsamhet

Målsättningen är att skog och kraft, som utgör två tredjedelar av koncernens tillgångar, ska ge en stabil avkastning på sysselsatt kapital om minst 5 procent samtidigt som industriverksamheten uthålligt ska avkasta mer än 10 procent. Sammanvägt innebär det att koncernens avkastning ska överstiga 7 procent.

Avkastningen 2017 var 8,7 procent och översteg precis som 2016 målsatt nivå.

Avkastning på sysselsatt kapital, %

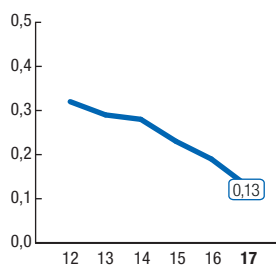
Exkl. jämförelsestörande poster

Kapitalstruktur

Den finansiella ställningen ska vara stark för att ha handlingsfrihet att fatta långsiktiga affärsmässiga beslut. Målet är att skuldsättningsgraden inte ska överstiga 0,5.

2017 uppgick skuldsättningsgraden till 0,13. Bra kassaflöde under senare år har möjliggjort ökad utdelning samtidigt som den finansiella ställningen stärkts.

Skuldsättningsgrad, ggr

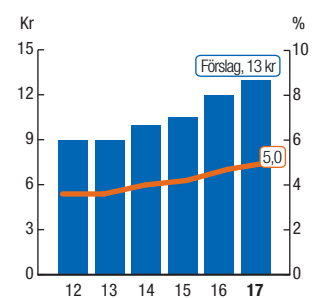

Aktieutdelning

Beslut om aktieutdelning ska grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, investeringsplaner och finansiella ställning.

Styrelsens förslag till årsstämman 2018 är 13 kronor per aktie. Den föreslagna utdelningen motsvarar 5,0 procent av eget kapital. Under de senaste fem åren har utdelningen höjts med 8 procent per år.

Utdelning per aktie

● Utdelning
● Utdelning i procent av eget kapital

Vi ska bidra till ett bättre klimat.

De växande skogarna binder koldioxid och förser industrin med förnybar råvara. Klimatpåverkan från vår produktion ska minskas genom utfasning av fossila bränslen och ökad produktion av egen förnybar el.

Skogstillväxt

Tillväxten i Holmens skogar ska öka, vilket ska ge högre framtida skörd samtidigt som mer koldioxid binds. Virkesförråd och skörd ska år 2050 vara 50 procent högre än basåret 2000.

Virkesförrådet har hittills ökat med 15 procent samtidigt som skörden ökat 25 procent.

Koldioxidutsläpp

Användningen av fossila bränslen vid koncernens bruk ska år 2020 ha minskat med 90 procent jämfört med basåret 2005.

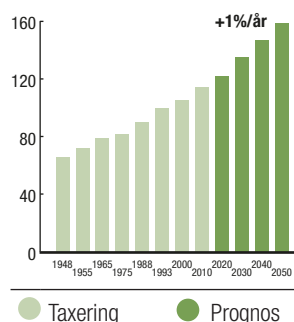
Användningen av fossila bränslen vid bruken har minskat med 86 procent sedan 2005.

Förnybar elproduktion

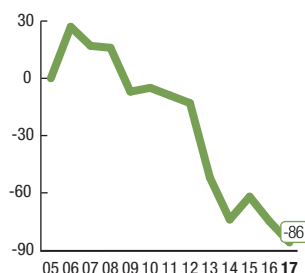
Andelen egenproducerad förnybar el ska i förhållande till Holmens totala elanvändning ha nått 50 procent år 2020 jämfört med 31 procent basåret 2005.

Andelen egenproducerad förnybar el uppgick 2017 till 45 procent.

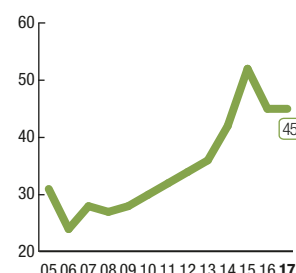
Virkesförråd, m³sk per hektar produktiv skogsmark

Användning av fossila bränslen (basår 2005), %

Förnybar elproduktion relativt elanvändning, (basår 2005), %

Aktivt skogsbruk gynnar samhället

Holmens skogsinnehav utgör basen för vår verksamhet. Genom ett effektivt och hållbart brukande av skogen ökar tillväxten och möjligheterna till skörd. Skogen är en stabil intäktskälla och bidrar med stor klimatnytta genom att binda koldioxid och förse industrin med förnybar och fossilfri råvara.

Styrka i egen skog

Holmens skogar omfattar 1,3 miljoner hektar, varav drygt en miljon är produktiv skogsmark. Strategin är att öka intjäningen och det framtida värdet på skogsinnehavet genom ett effektivt och hållbart skogsbruk med tydligt kostnadsfokus. Som en av landets största skogsägare kan vi i hög grad försörja våra svenska produktionsenheter med egen förnybar råvara. Stordriftsfördelar och effektiv logistik ger oss en stark position på virkesmarknaden som bidrar till koncernens konkurrenskraft.

Växande skogar skapar värde

Skogens tillväxt och värde beror huvudsakligen på hur den sköts och brukas. Holmens årliga skörd baseras på en långsiktig plan med utgångspunkt i de skogsinventeringar som genomförs vart tionde år. I den senaste planen från 2011 beräknas den årliga skördens uppgå till 3,0 miljoner m³fub, vilket motsvarar 80 procent av tillväxten. Det innebär att virkesförrådet ökar med 1 procent per år.

Målet är att dagens virkesförråd om 121 miljoner m³sk ska växa till 160 miljoner m³sk till 2050, samtidigt som skörden ska öka från 3 till 3,5 miljoner m³fub per år.

Samhällsnytta. Skogsbruket har stor regional betydelse. Det skapar sysselsättning i glest befolkade områden och är för många grunden för att kunna bo och verka utanför storstäder.

Klimatnytta. Aktivt brukad skog motverkar växthuseffekten på flera sätt. Ju större areal som brukas och ju mer skogen växer,

desto mer koldioxid tas upp. I yngre och medellåders skog, där tillväxten är som störst, är upptaget av koldioxid större än i äldre skog där tillväxten avtagit. Klimatnyttan blir dessutom många gånger större när skogens förnybara produkter ersätter fossila material. Skog som inte brukas ger inte samma klimatinster, inte minst då ersättningen av klimatskadliga produkter helt uteblir.

Aktivt och hållbart skogsbruk

Holmen bedriver ett aktivt skogsbruk som innebär att virkesförrådet byggs upp under 70-90 år. Efter skörd påbörjas en ny tillväxtcykel. De viktigaste skogsvårdsåtgärderna utförs de närmaste åren efter skörd, då marken bereds och återbeskogas genom plantering eller sådd. Röjning och gallring sker för att välja ut träd med bäst förutsättningar att växa vidare. Ungefär 10-30 år innan skogen skördas kan den gödslas för att ytterligare öka tillväxten. Holmens skogsbruk är certifierat enligt PEFCTM och FSC[®] och allt virke är spårbart.

Hög tillväxt med bevarade naturvärden.

Långsiktig utveckling av kvalitet och lönsamhet förutsätter kontinuerliga förbättringar inom teknik, metoder och kompetens. Holmen samverkar med andra aktörer i branschen, tillverkare och forskare för att öka produktiviteten och utveckla naturvärden i skogsbruket.

Holmens naturvårdsstrategi beskriver hur vi arbetar för att kombinera hög tillväxt med bevarande av biologisk mångfald. Målet är att alla naturligt förekommande arter ska kunna fortleva i det svenska skogslandskapet.

Kvalitetssäkrad tillväxt. Holmen investerar cirka 150 Mkr årligen i framtida tillväxt genom skogsvård och gödning. Grunden för skogens framtida tillväxt avgörs när ny skog planteras. Återväxten kvalitetssäkras och ett långsiktigt utvecklingsarbete bedrivs som omfattar hela kedjan, från frö till nyplantering. Våra två skogsplantaskolor producerar tillsammans årligen 35 miljoner plantor och merparten planteras på koncernens mark. För varje träd som skördas planteras minst två nya, och de nya träden har genom skogsträdsförädling en väsentligt högre tillväxt än de gamla.

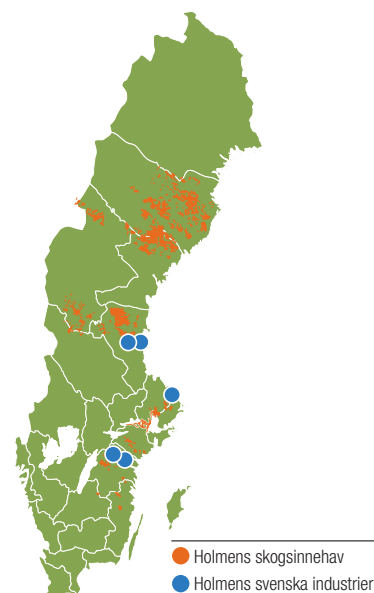
Robust mot klimatförändringar. Barrträden har funnits på jorden i miljontals år och har följaktligen stor anpassningsförmåga till förändringar. Ett varmare klimat kan dock komma att påverka skogen på olika sätt. Tillväxten kan öka i vissa områden samtidigt som perioderna med tjalad mark kan bli kortare, vilket försvårar skörd. Frön till företagets plantodling är utvalda för att växa och trivas i ett föränderligt klimat och Holmens skogsbruk är robust sett ur ett klimatperspektiv.

Rätten att bruka våra skogar

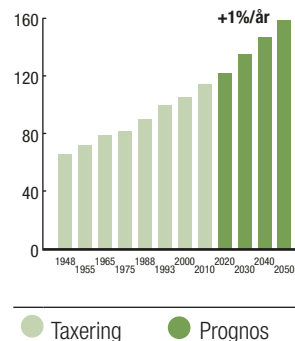
Skogsbrukets betydelse för såväl klimat som svensk samhällsekonomi gör att den också är en fråga på den politiska dagordningen. Holmen och övriga branschaktörer samverkar för att ge politiker, myndigheter och allmänhet kunskap om skogens stora betydelse för klimatet och att aktivt och hållbart skogsbruk är grunden för den växande bioekonomin. Syftet är att få till stånd regelverk som tillvaratar branschens unika förutsättningar att bidra till ett ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbart samhälle.

Ökad efterfrågan på skogsråvara

En stark byggkonjunktur och ett växande intresse för att bygga i trä har lett till ökad efterfrågan på timmer under senare år. Även efterfrågan på massaved ökar, till följd av en stark utveckling för olika typer av förpackningsmaterial och de senaste årens stora investeringar i massabruk.

Virkesförråd, m³sk per hektar produktiv skogsmark

Holmens skogar 2017

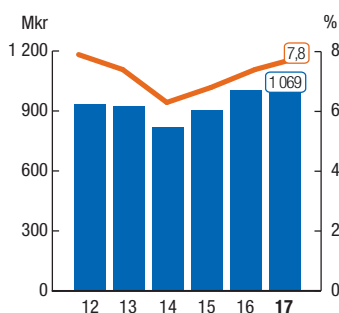
Total landareal	1 301 000 ha
Total skogsmarksareal*	1 153 000 ha
- varav naturvårdsareal	192 000 ha
Produktiv skogsmark**	1 042 000 ha

Totalt virkesförråd på produktiv skogsmark **121 miljoner m³sk**

* Analys utförd av Riksskogstaxeringen enligt internationella definitionen av skogsmark: Landareal >0,5 hektar med träd där kronäckningen är större än 10 procent för skog som är minst 5 meter hög vid mogen ålder.

** Skogsmark som kan producera minst 1 m³sk per hektar och år (i genomsnitt under beståndets växttid).

Rörelseresultat och avkastning

● Rörelseresultat
● Avkastning på sysselsatt kapital

Nyckeltal

	2017	2016
Extern nettoomsättning, Mkr	2 571	2 572
Resultat före värdeförändring, Mkr	654	686
Rörelseresultat inkl. värdeförändring skog, Mkr	1 069	1 001
Investeringar, Mkr	49	30
Sysselsatt kapital, Mkr	13 824	13 536
Medelantal årsanställda	363	364
Skörd egen skog, 1 000 m³fub	2 904	2 986

3,7 % direktavkastning

Rörelseresultat från skogen uppgick 2017 till 1 069 Mkr, fördelat på 415 Mkr i värdetillväxt och 654 Mkr i operativt resultat. Det operativa resultatet representerar kassaflödet från skogsverksamheten och motsvarar en direktavkastning på 3,7 procent i förhållande till det bokförda värdet på skogen som uppgår till 17,8 Mdr. Se även not 11, sid 55.

54%

av koncernens sysselsatta kapital
finns i affärsområde Skog

Global tillväxt från ledande position

Holmen producerar kartong för konsumentförpackningar inom premiumsegmentet. Strategin är att växa globalt genom två av marknadens starkaste produkt-varumärken, hög kvalitet och kundanpassade lösningar.

Marknadsledare inom premiumsegmentet

Holmen är marknadsledande inom premiumsegmentet för konsumentförpackningar och kartong för kvalificerade grafiska ändamål. De största kundgrupperna är konverterare, grossister och varumärkesägare som vill kunna erbjuda högkvalitativa och hållbara produkter. Den globala marknaden för förpackningskartong växer och Holmen är väl positionerat för tillväxt.

Starka varumärken i Invercote och Incada

Holmen marknadsför kartong under två varumärken: Invercote och Incada. Varumärkena har hög status hos konverterare, varumärkesägare och designers över hela världen och tillsammans representerar de ett av marknadens mest mångsidiga sortiment inom premiumsegmentet för konsumentförpackningar. Kartongen från Holmen har en hög och jämn kvalitet som säkerställer stabila resultat i kundens produktionsprocess.

Färsk fiber ger unika egenskaper

Gemensamt för Invercote och Incada är att de tillverkas av färsk fiber från hållbart brukade skogar. Den färskfiberbaserade kartongen ger både produktmässiga och miljömässiga fördelar. Högre styrka, bättre ljus- och neutral doft- och smakpåverkan i kontakt med livsmedel är exempel på egenskaper som innebär tydliga mervärden i slutprodukten. Tack vare den färska fibern och kartongens egenskaper är det möjligt att tillverka attraktiva och funktionella förpackningslösningar som med fördel kan ersätta förpackningar baserade på fossila råvaror.

Hållbart kretslopp. Skogen är källan till all kartong och papper. Tillskottet av färsk fiber är nödvändigt för att hålla igång returfiber-kretsloppet. Träfibern kan återanvändas upp till sju gånger innan den är förbrukad och går till slutanvändning som biobränsle.

Kundnära produktutveckling

Produkterna utvecklas kontinuerligt och i nära samarbete med våra kunder för att möta de ständigt växande behoven av kundanpassade förpackningslösningar. Det mångåriga samarbetet med Apple är ett sådant exempel. Samarbetet startade 2005 och har utvecklats till ett partnerskap inom innovation och hållbara förpackningar.

Kundernas behov av support och snabba leveranser är ett prioriterat område som innefattar allt från rådgivning och produktprover till servicecenter med lokala lager och arkningsanläggningar. Våra supportteam arbetar nära marknaden, talar kundens språk och har djup kunskap om deras förhållanden. På så sätt erbjuds kvalificerad rådgivning före, under och efter kundens produktionsprocess.

Som en del i serviceerbjudandet erbjuds miljödokumentation samt tillgång till analysmöjligheter vid det egna ackrediterade laboratoriet för sensorisk och kemisk analys, det så kallade lukt- och smaklaboratoriet vid Iggesunds bruk. Tillsammans med vidareförädlingsmöjligheterna vid lamineringsanläggningen i Strömsbruk gör det att Holmen kan erbjuda kundanpassade produkter som uppfyller de allra högsta kraven.

Klimatsmart produktion

Invercote och Incada tillverkas vid kartongbruk i Iggesund (Sverige) respektive Worthington (England). Båda bruken är spårbarhetscertifierade och vedråvaran kommer uteslutande från hållbart brukade skogar. Anläggningarna är till stor del självförsörjande på förnybar energi. Iggesunds bruk bildar kombinat med Iggesunds sågverk, vilket innebär att alla delar av trädet tas om hand direkt på plats, då flis från sågverket är råvaran i massaproduktionen. Bark och sågspån blir biobränsle som omvandlas till energi och fjärrvärme. Cirkeln sluts när överskottsvärmen från bruket tas till vara vid torkningsprocesserna i sågverket.

Förpackningsmarknaden växer globalt

Efterfrågan på förpackningar ökar i takt med en växande befolkning, urbanisering samt en allt större medelklass med fler singel-hushåll. Efterfrågan inom olika produktsegment varierar mellan olika marknader, men överlag ökar efterfrågan på förnybara förpackningsmaterial. Undantaget är tobaksprodukter som minskar på flera marknader. Förpackningar för livsmedel ökar mest i Asien, Mellanöstern och Afrika, medan efterfrågan på läkemedelsförpackningar stiger på samtliga marknader. Förpackningar för kosmetik ökar särskilt

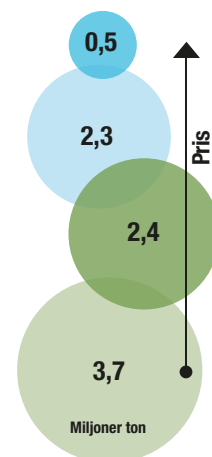
mycket på marknader med snabb befolkningstillväxt, till exempel Asien, Östeuropa, Syd- och Centralamerika.

Europa. Vi förstärker kundbearbetningen och satsningarna på nischade segment samt arbetar proaktivt för att fortsätta växa långsiktigt tillsammans med våra kunder.

Asien. Efterfrågan på statusvaror ökar, med framväxande lokala varumärken där Holmens högkvalitativa kartong passar väl. Närvaron på den asiatiska marknaden har ökat under senare år och servicen stärkts, bland annat genom ett servicecenter med lager och arkning i Taiwan.

Nordamerika. Holmen växer inom premiumsegmentet med större närvaro och ökad servicenivå. Tack vare lagerhållning och arkning på tre strategiska platser erbjuds lokal distribution och korta leveranstider från kust till kust.

Europeiska kartongmarknaden 2017

- **SBB** Prestigeprodukter för grafiska ändamål, parfym, konfektur och tobak.
- **FBB** Konfektur, läkemedel, tobak, frysta varor, hudvård och sanitetsartiklar.
- **SUB/LPB** (obekt solidkartong och vätskekartong) Dryckesvaror, mejeriprodukter och torrvaror.
- **WLC** (returfiberkartong) Torrvaror och hushållsprodukter.

Iggesunds bruk

Produkter: Flerskiktskartong gjord av blekt kemisk massa (SBB).

Varumärke: Invercote.

Råvara: Barr- och lövmassaved.

Workingtons bruk

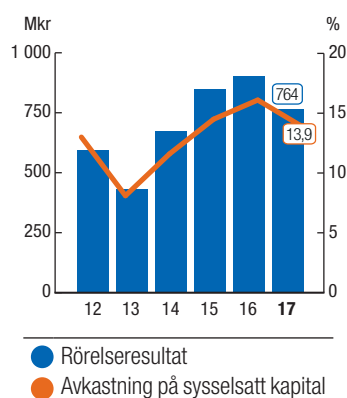
Produkter: Flerskiktskartong, ytskikt av kemisk massa, kärna av mekanisk massa (FBB).

Varumärke: Incada.

Råvara: Granmassaved och inköpt sulfatmassa.

Rörelseresultat och avkastning

Nyckeltal

	2017	2016
Nettoomsättning, Mkr	5 526	5 252
Rörelseresultat, Mkr	764	903
Investeringar, Mkr	375	413
Sysselsatt kapital, Mkr	5 433	5 546
Medelantal årsanställda	1 383	1 406
Leveranser, 1 000 ton	526	497

21 %

av koncernens sysselsatta kapital
finns i affärsområde Kartong

6 % högre leveranser

2017 ökades leveranserna med 6 procent genom ökad försäljning inom premiumsegmentet både inom och utanför Europa, samt ökad produktivitet vid kartongbruket efter genomförda investeringar. Rörelseresultatet minskade dock med 139 Mkr till 764 Mkr till följd av 220 Mkr i kostnader och intäktsbortfall i samband med två större underhållsstopp samt stigande kostnader för insatsvaror och frakt.

Papper som sparar pengar åt kunderna

Holmen tillvaratar den färska fiberns egenskaper och erbjuder kostnadseffektiva alternativ till traditionella produkter för reklam, magasin och böcker.

Papper med möjligheter

Holmen utvecklar och säljer färskfiberbaserade papper som utmanar traditionella dyrare papperskvaliteter. Allt papper produceras vid två svenska bruk och görs av förnybar skogsråvara från hållbart brukade skogar. Med effektiva produktionsenheter, fortsatt specialisering och en stark marknadsorganisation ska Holmen stärka sin position på både befintliga och nya marknader. Kunderna finns bland detaljister, tryckerier och förlag världen över som söker kostnadseffektiva papperslösningar.

Unika fördelar med färska fibrer

Den färska fibern gör det möjligt att utveckla papperskvaliteter med hög bulk – papper som är tjocka men ändå lätta. Det innebär att kunden får mer papper med samma känsla som traditionella papperskvaliteter utan ökade kostnader. Ett lättare papper leder också till lägre kostnader för distribution. Därtill har pappret en naturligt högre ljushet som förhöjer upplevelsen av text och bild jämfört med returfiberbaserade papper.

Produkter i framkant

Holmen är branschledande i utvecklingen av nya produkter helt baserade på färsk fiber. Utvecklingen sker i nära samverkan med kund och resultatet är produkter som ger tydliga kostnadsfördelar jämfört med traditionella pappersval, både vid inköp och distribution av färdig produkt.

Magasinpapper. Varumärkena Holmen UNIQ, Holmen VIEW och Holmen TRND representerar ett brett sortiment av moderna papperskvaliteter. Produkterna utmanar bestrukna papper och lämpar sig utmärkt för magasin, utan att göra avkall på tryckkvalitet, ljushet eller känsla.

Bokpapper. Jämfört med träfritt papper ger Holmen BOOK sina kunder möjligheten att sänka papperskostnaden betydligt. Förlagen uppskattar Holmens trähaltiga papper för att det håller hög kvalitet och erbjuder produkttegenskaper som förhöjer läsoplevelsen genom sin höga stabilitet samt ljusa och jämna yta.

Reklamtryck. Holmens lätta papper skapar möjligheter för detaljister som söker ett attraktivt totalkostnadskoncept – antingen i form av rena kostnadsbesparingar för både papper och distribution, eller genom möjligheten att gå upp i format, omfång eller upplaga, utan att addera kostnader.

Hållbarhet i varje led

Produktionen vid båda bruken har renodlats och verksamheten har uppgraderats i linje med strategin att ställa om till magasin- och bokpapper. Merparten av produktvarumärkena kan produceras i bägge bruken, vilket säkerställer hög effektivitet, flexibilitet och leveranssäkerhet. Gynnsamma logistiska lägen innebär korta virkestransporter och bägge bruken ligger i anslutning till hamnar med god kapacitet och effektiv hantering.

Bravikens pappersbruk bildar tillsammans med Bravikens sågverk ett energieffektivt kombinat. Pappersbruket får råvara i form av flis från sågverket, som i sin tur förses med energi och värme från bruket. Överskott av bark och sågspån säljs för produktion av förnybar energi.

Hallsta pappersbruk är ett av de mest resurseffektiva i sitt segment i Europa, med i princip inga utsläpp av fossil koldioxid. Restprodukterna från brukets produktionsprocess säljs vidare som biobränsle och jordprodukter.

Returpapper växer i skogen. Massa, papper och kartong som tillverkas av färsk fiber från nordiska skogar spelar en viktig roll i det europeiska returfiberkretsloppet. I övriga Europa är skogstillgångarna begränsade och papperstillverkningen i betydligt högre grad baserad på returpapper. Papper kan dock inte återvinnas hur många gånger som helst, efter 5-7 gånger är fibrerna utslitna. Därför måste kretsloppet kontinuerligt tillföras färska fibrer från skogen.

Spårbar råvara. Holmens skogsbruk, industriproduktion och produkter är certifierade, vilket garanterar att vedråvaran är spårbar och kommer från hållbart brukade skogar. Detta till skillnad från majoriteten av de returfiberbaserade produkterna, vars ursprung inte kan redovisas.

Miljömärkta produkter. Samtliga magasin- och bokpapper som Holmen tillverkar är godkända enligt EU Ecolabel – EU:s officiella miljömärke för produkter som uppfyller stränga miljö-, funktions- och kvalitetskrav. Främst granskas användningen av fiber-

råvara, kemikalier och energi samt utsläppen till luft och vatten vid tillverkningen.

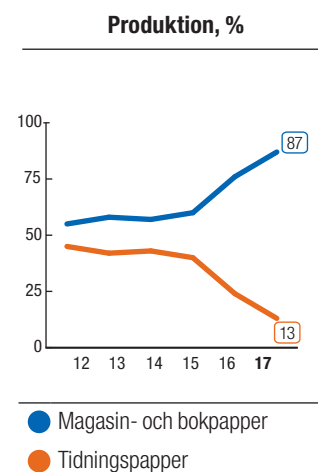
Möjligheter på en utmanande marknad

Omställningen från tidningspapper till magasin- och bokpapper har stärkt Holmens konkurrenskraft, vilket skapar möjlighet att utveckla vår position inom utvalda områden.

Magasinmarknad i förändring. Många magasin- och bokpapper pressas av konkurrensen från digitala kanaler och ser kontinuerligt över sina pappersval i jakten på sänkta kostnader. Våra produkter ger tydliga kostnadsfördelar vilket skapar möjlighet till volymtillväxt.

Stabil bokpappersmarknad. Holmen BOOK är det marknadsledande trähaltiga pappret i Europa för pocketböcker och inbundna böcker. Marknadsandelen har ökat stadigt de senaste åren. Vi vänder oss nu mot nya marknader med potential utanför Europa, främst i Asien och Latinamerika.

Reklamtryck för detaljhandel. Även om digitala alternativ vinner mark står den pappersburna direktreklamens fortsatt stark. Våra produkter kombinerar hög kvalitet och ett konkurrenskraftigt pris, vilket möjliggör en bra totalekonomi för kunderna.

Bravikens pappersbruk

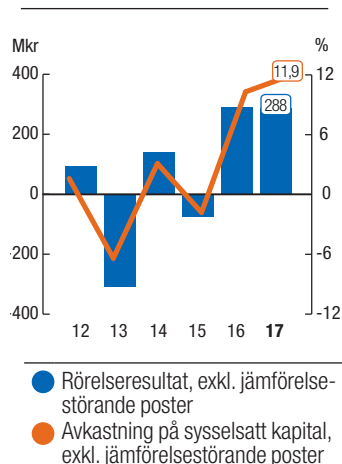
Produkter: Papper för magasin, böcker, reklamtryck och tidningar.
Råvara: Granmassaved.

Hallsta pappersbruk

Produkter: Papper för magasin, böcker och reklamtryck.
Råvara: Granmassaved.

Rörelseresultat och avkastning

Nyckeltal

	2017	2016
Nettoomsättning, Mkr	5 408	5 431
Rörelseresultat exkl. jämförelsestörande poster, Mkr	288	289
Investeringar, Mkr	141	259
Sysselsatt kapital, Mkr	2 193	2 507
Medelantal årsanställda	858	861
Leveranser, 1 000 ton	1 117	1 134

9%

av koncernens sysselsatta kapital
finns i affärsområde Papper

12 % avkastning

Rörelseresultatet blev 288 Mkr, i stort oförändrat från 2016, vilket motsvarar en avkastning på 12 procent. Leveranserna ökade 6 procent, justerat för avyttring av det spanska tidningspappersbruket och effekter av brand vid Hallsta pappersbruk i slutet av 2015. Ökningen skedde inom magasin- och bokpapper som nu utgör drygt 85 procent av leveranserna. Resultatbidraget från ökad försäljning motverkades dock av ökade vedpriser.

Trävaror för hållbart byggande

Holmen levererar trävaror till snickeri- och byggindustri samt bygghandel. Verksamheten utvecklas genom ökad förädling och bättre utnyttjande av virkesråvaran i kombination med storskalig produktion.

Med trä bygger vi framtiden

Trä är ett mångsidigt material och det enda byggmaterialet som är förnybart. Då trävaror har förmågan att lagra koldioxid under lång tid är byggnader av trä betydligt mer klimatsmarta än de som tillverkas med fossilbaserade material och processer. Tillverkningen av stål och betong ger upphov till stora klimatpåverkande utsläpp av fossil koldioxid. Genom att ersätta sådana material med förnybara byggelement av trä uppnår man klimatnytta i flera led. Utsläppen av växthusgaser från tillverkning och användning av klimatskadliga material undviks, samtidigt som en ökad användning av pro-

dukter från skogen binder mer koldioxid. Dessutom blir hela kedjan från tillverkning till transporter betydligt mer energisnål och kostnadseffektiv.

Modern och storskalig produktion

Moderna sågverk med hög teknisk nivå och gradvis utökad vidareförädling ger ett starkt produktutbud. Med en effektiv produktionskedja och kundnära arbetssätt bygger Holmen en plattform för långsiktiga och lönsamma kundrelationer med förmåga att möta efterfrågan inom olika marknader. Närheten till råvaran i kombination med effektiva virkesinköp är en viktig nyckel till lönsamhet. Konkurrentkraften stärks genom produktion samlokaliserad med koncernens kartong- och pappersbruk. Placeringen av Holmens sågverk är logistiskt fördelaktiga med tillgång till ett trafiknät ut i världen via både sjö, järnväg och väg. En stor andel av de färdiga produkterna transporteras till sjöss.

Impregnerat virke till bygghandeln

Genom de investeringar som görs i en impregneringsanläggning och ett distributionslager vid Bravikens sågverk kommer Holmen att kunna erbjuda ett bredare och mer attraktivt sortiment direkt till bygghandeln. Impregnerat virke utgör en viktig del av den svenska bygghandels utbud och används bland annat till altaner, plank, staket och bryggor. Efterfrågan på impregnerade produkter växer, och med sågverkets centrala läge i en befolkningstät region finns det goda möjligheter att på ett effektivt sätt nå ut till bygghandeln.

Förvärv av Linghems sågverk. Under 2017 förvärvades kientimmerssågverket Linghem beläget fyra mil från Bravikens

sågverk. Med ett integrerat hyvleri producerar Linghem sågade och hyvlade trävaror ur mindre stockar för snickeri- och konstruktionsändamål. Produkterna utgör ett bra komplement till Bravikens sortiment och förvärvet bidrar till att stärka marknadspositionen i främst Sverige och Storbritannien.

Hållbar råvaruförsörjning. Holmens sågverk är spårbarhetscertifierade vilket innebär att allt virke går att spåra till sitt ursprung från hållbart brukade skogar. Virkesråvaran anskaffas från såväl det egna skogsinnehavet som från andra skogsägare, vilket säkerställer en effektiv logistikkedja från skog till såg. Förvärvet av Linghems sågverk och övergången till att såga två träslag vid Bravikens sågverk har ökat flexibiliteten i råvaruförsörjningen och möjligheterna att i högre grad anskaffa råvara inom regionen.

Kompleta biokombinat. Koncernens större sågverk, Iggesund och Braviken, bildar kombinat med intilliggande kartong- respektive pappersbruk. Det betyder att alla delar av virkesråvaran tas tillvara i ett kretslopp där flis från sågverken fungerar som råvara i massaproduktionen och de slutliga restprodukterna blir till biobränsle som ger energi och fjärrvärme. Ånga från bruken används dessutom vid torkningsprocesserna på sågverken.

Positiv marknadsutveckling

Holmen tillverkar och levererar högkvalitativa trävaror till snickeri- och byggindustrikunder i framförallt Skandinavien, England, övriga EU, Mellanöstern och Nordafrika. Leveranser sker också direkt till lokal svensk bygghandel.

Marknaden för sågade trävaror är global och stora godsflöden skeppas mellan kontinenterna. Efterfrågan följer i stort sett den allmänna konjunkturen och har utvecklats bra. Idag är marknadsläget för trävaror starkt på alla större marknader. Europa uppvisar en god byggkonjunktur och nordamerikansk konsumtion har återhämtat sig. Asien slår nya rekord och domineras av den kinesiska marknaden där tillväxten också är snabbast.

Växande städer driver svenskt träbyggande

Under lång tid har främst renovering och tillbyggnad bidragit till den ökande användningen av trä i Sverige. Nu drivs utvecklingen av nybyggnation av bostäder, som i sin tur påverkas av befolkningstillväxt, urbanisering och strävan efter att bygga hållbara städer. Ökningspotentialen är stor, framförallt inom flervåningshus, och andelen bostadshus i trä förväntas öka i takt med att kapaciteten för industriellt träbyggande byggs ut. Parallellt pågår utvecklingen av nya träbyggnadstekniker, vilket kan komma att bidra till en ökad efterfrågan.

Impregneringsanläggningen vid Bravikens sågverk tas i drift under 2018.

Bravikens sågverk

Produkter: Gran- och furuträvaror för snickeri och konstruktion.

Råvara: Gran- och talltimmer.

Iggesunds sågverk

Produkter: Furuträvaror för snickeri.

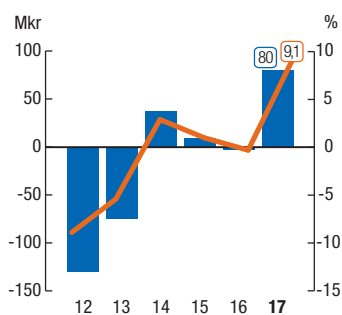
Råvara: Talltimmer.

Linghems sågverk

Produkter: Gran- och furuträvaror för snickeri och konstruktion.

Råvara: Gran- och talltimmer.

Rörelseresultat och avkastning

- Rörelseresultat, exkl. jämförelsestörande poster
- Avkastning på sysselsatt kapital, exkl. jämförelsestörande poster

Nyckeltal

	2017	2016
Nettoomsättning, Mkr	1 562	1 342
Rörelseresultat exkl. Mkr	80	-3
Investeringar, Mkr	100	52
Sysselsatt kapital, Mkr	862	859
Medelantal årsanställda	251	225
Leveranser, 1 000 m ³	852	776

3%

av koncernens sysselsatta kapital
finns i affärsområde Trävaror

16 % högre försäljning

Försäljningen steg betydligt under 2017 till följd av 10 procent högre leveranser och stigande marknadspriser, vilket förbättrade rörelseresultatet till 80 Mkr, motsvarande en avkastning på 9 procent.

Hållbar energiproduktion

Holmens förnybara energitillgångar i form av vatten- och vindkraft bidrar till en hållbar energiförsörjning och ger bra intjäning över tid.

Styrka i egna energitillgångar

Holmen producerar ett normalår 1 100 GWh från vattenkraft och drygt 100 GWh från vindkraft. Tillsammans med den förnybara elenergin som produceras vid koncernens bruk motsvarar det knappt 50 procent av Holmens samlade elförbrukning.

Vattenkraft ger trygg elförsörjning

Sveriges elproduktion baseras i huvudsak på kärnkraft och vattenkraft som vardera står för omkring 40 procent av den totala produktionen.

Holmens egen energiproduktion domineras av den förnybara vattenkraften. I ett

energisystem som alltmer baseras på väderberoende energislag som sol- och vindkraft är vattenkraften unik så till vida att den är reglerbar. El kan inte lagras i någon större utsträckning, däremot kan vatten som ska användas för elproduktion lagras i magasin, sjöar och vattendrag. Vattenkraftverk kan därför generera både baskraft och reglerkraft, det vill säga den kraft som behövs för att möta variationer i efterfrågan. Genom att minska eller öka vattenflödet genom turbinerna anpassas produktionen efter efterfrågan eller förändringar i annan elproduktion. Miljöpåverkan från driften är marginell med minimala utsläpp.

En annan fördel med vattenkraft är livslängden, då ett vattenkraftverk kan leverera energi i mer än hundra år. Investeringsbehovet är förhållandevis litet relativt andra kraftslag och drifts- och underhållskostnaderna är låga då anläggningarna är nästan helt automatiserade. Sammantaget tillför vattenkraften stor samhällsnytta i strävan efter ett helt förnybart elsystem.

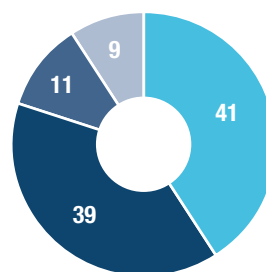
Vindkraft kompletterar. Vindkraft är det snabbast växande energislaget inom EU. Holmen är en stor markägare och har möjlighet att utveckla det egna markinnehavet med vindkraftsetableringar på områden med goda vindförutsättningar. Vindkraftens totala kostnad per producerad kilowattimme har varit relativt hög på grund av betydande investeringskostnader i anläggningar och elnät. Utvecklingen av turbiner och en ny generation effektivare vindkraftverk i kombination med något högre elpriser skapar dock möjligheter för framtida etablering av vindkraft på koncernens mark.

Svensk satsning på förnybar energi

Under året har den svenska energipolitiken präglats av genomförande av den energiöverenskommelse som träffades 2016.

Skatt på termisk energi för kärnkraft trappas ned för att möjliggöra tvingande investeringar och elcertifikatsystemet utökas och förlängs till 2030 för att stimulera utbyggnad av vindkraft. Energiöverenskommelsen slår även fast att vattenkraften spelar en central roll för Sveriges förnybara elförsörjning. Fastighetsskatten på vattenkraft sänks under en fyraårsperiod, med start 2017, till samma nivå som för övriga elproduktionsanläggningar. Detta möjliggör investeringar för fortsatt drift av vattenkraftverken.

Sveriges elproduktion, %

Vattenkraft	41 %
Kärnkraft	39 %
Vindkraft	11 %
Värmekraft	9 %

Maskinsalen vid Holmens vattenkraftverk i centrala Norrköping.

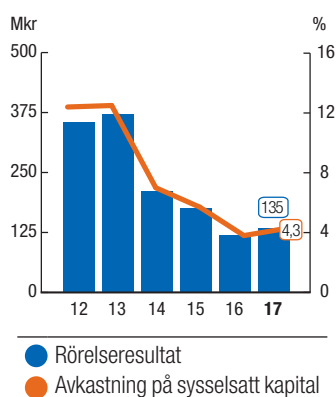
Holmens kraftanläggningar

Vattendrag	Vattenkraftverk	Holmens produktionsandel		År för byggnation
		%	GWh*	
Umeälven	Harrsele	49	470	1957-58
	Tuggen	22	97	1962
Gideälven	Stennäs	10	3	1985-96
	Gammelbyforsen	10	1	—"
	Björna	10	8	—"
	Gideå	10	9	—"
	Gidböle	10	7	—"
	Gideåbacka	10	7	—"
Faxälven	Linnvasselv	7	14	1961-74
	Junsterforsen	100	115	—"
	Gäddede	30	23	—"
	Bågede	100	70	—"
Iggesundsån	Pappersfallet	100	7	1915
	Iggesunds kraftstation	100	22	2009
Ljusnan	Sveg	20	30	1949-75
	Byarforsen	20	17	—"
	Krokströmmen	9	45	—"
	Långströmmen	11	29	—"
	Ljusne Strömmar	7	17	—"
Motala Ström	Holmen	100	112	1990
	Bergsbron-Havet	100	10	1927

Ägare	Vindkraftsparker	Holmens produktionsandel		År för byggnation
		%	GWh*	
Varsvik	Varsvik	50	83	2014
VindIn	Skutskär	18	5	2009
	Trattberget	18	38	2012
	Svalskulla, Finland	18	9	2014

* Avser normalproduktion

Rörelseresultat och avkastning

Nyckeltal

	2017	2016
Extern nettoomsättning, Mkr	315	314
Rörelseresultat, Mkr	135	120
Investeringar, Mkr	26	23
Sysselsatt kapital, Mkr	3 115	3 153
Medelantal årsanställda	11	10
Produktion egen vatten- och vindkraft, GWh	1 169	1 080

12%

av koncernens sysselsatta kapital
finns i affärsområde Energi

5 % lägre produktion än normalt

Låg nederbörd gav 5 procent lägre produktion än ett normalår. Rörelseresultatet steg dock med 15 Mkr till 135 Mkr till följd av att fastighetsskatten sänktes med 20 Mkr.

Hållbarhet i alla led

Holmens värdeskapande börjar i den hållbart brukade skogen. Genom upptag av koldioxid spelar skogen en viktig roll för klimatet, samtidigt som den bidrar med förnybar råvara till vår industri. Med egen förnybar energiproduktion och resurseffektiva produktionsenheter skapar Holmen klimatsmarta produkter för framtiden.

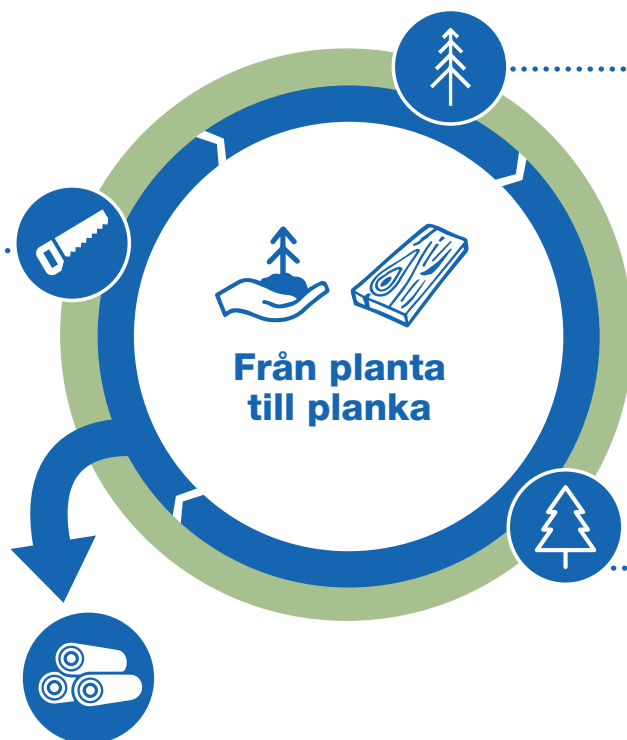
Så brukar vi skogen

70 – 90 år

Efter cirka 70-90 år är skogen mogen att skördas. Vid den åldern avtar tillväxten och skogens förmåga att ta upp och lagra koldioxid minskar.

80%

av tillväxten skördas.
Det innebär att mängden virke i våra skogar ökar för varje år.

0 – 20 år

Efter att skogen skördats bereds marken och ny skog planteras eller sås. Holmens två plantskolor producerar årligen 35 miljoner plantor och merparten planteras på koncernens mark. Skogen röjs för att välja ut de träd som har bäst förutsättning att växa vidare samtidigt som det stärker skogen mot stormar och skador.

20 – 70 år

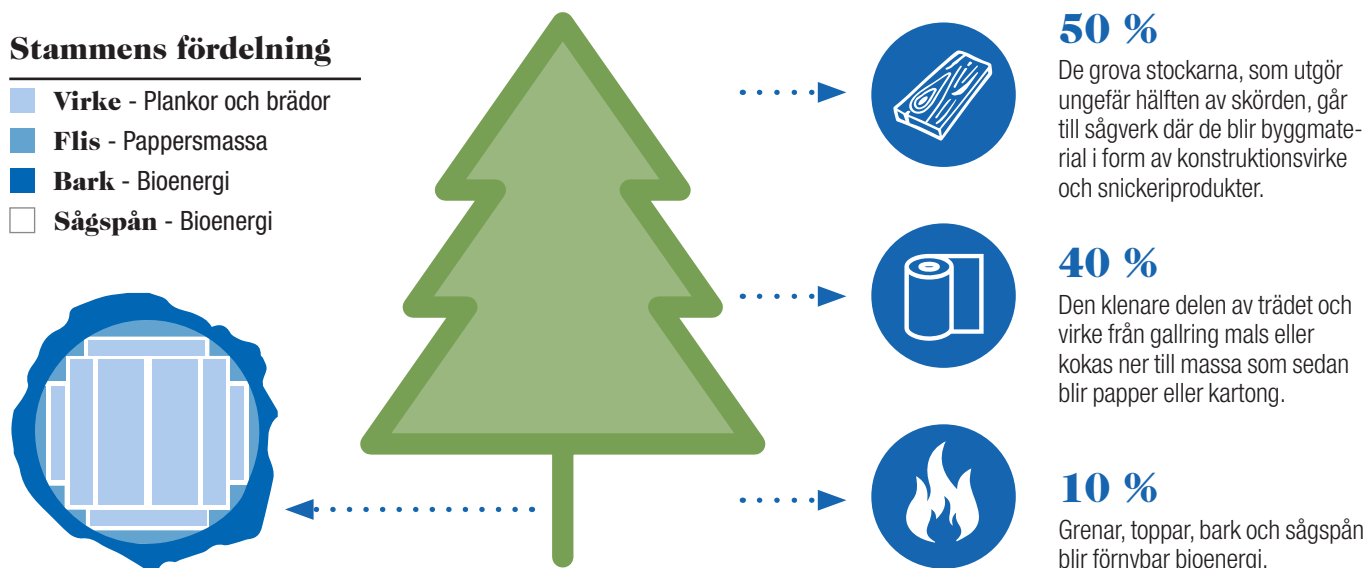
Under denna period växer träden som snabbast och upptaget av koldioxid är som störst. Skogen gallras för att ge de bästa träden möjlighet att växa sig stora. Trädet som gallras bort används till produktion av pappersmassa.

Vi tar hand om hela skörden

Av träden vi skördar sågar vi så mycket virke det bara går och ingenting går till spillo.

Stammens fördelning

- Virke** - Plankor och brädor
- Flis** - Pappersmassa
- Bark** - Bioenergi
- Sågspån** - Bioenergi

50 %

De grova stockarna, som utgör ungefär hälften av skörden, går till sågverk där de blir byggmaterial i form av konstruktionsvirke och snickeriprodukter.

40 %

Den klenare delen av trädet och virke från gallring mals eller kokas ner till massa som sedan blir papper eller kartong.

10 %

Grenar, toppar, bark och sågspån blir förnybar bioenergi.

Koldioxidens kretslopp

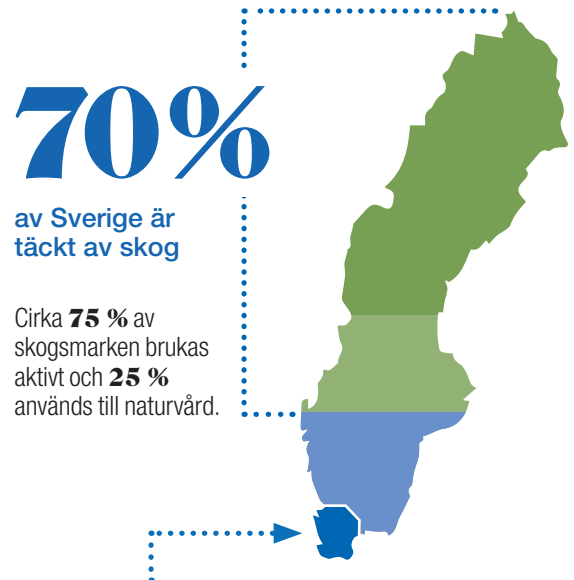

Träden i Holmens skogar fångar under hela sin livstid upp koldioxid och lagrar den. Koldioxiden finns sedan bunden i virket under hela dess livslängd, och återgår inte till naturen förrän virket bränns eller förmultnar. Det betyder att ett hundra år gammalt trähus fortfarande lagrar den koldioxid som träden tog upp när de växte i skogen.

Då kartong och papper har en förhållandevis kort livslängd återgår den bundna koldioxiden i dessa produkter relativt snabbt till kretsloppet. Det går däremot utmärkt att återvinna kartong och papper ett flertal gånger innan de, liksom de uttjänta trävarorna, kan användas som biobränslen.

Svenska skogen växer

Nästan tre fjärdedelar av Sverige är täckt av skog. Det finns idag dubbelt så mycket skog i Sverige som för 100 år sedan och virkesförrådet ökar med 1 procent per år.

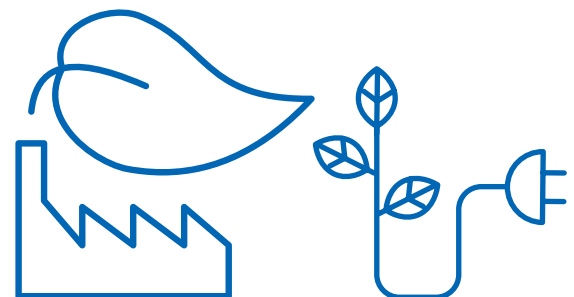
Holmens skogar omfattar drygt **1 miljon** hektar. En yta ungefär lika stor som Skåne.

2 815 000 ton

Nettoupptag av CO₂ i Holmens verksamhet 2017

Energieffektiv produktion

Produktionen vid Holmens bruk och sågverk är till mycket stor del baserad på förnybar el- och värmeenergi. De senaste 10 åren har utsläppen av fossil koldioxid från anläggningarna minskat med drygt 80 procent och ungefär hälften av all energi som förbrukas i verksamheten kommer från egen förnybar produktion.

I samverkan med våra intressenter

Kunskap om och en fortlöpande dialog med företagets intressenter är en självklarhet. Det skapar förutsättningar att kunna driva och utveckla verksamheten effektivt och långsiktigt.

Koncernens VD har det yttersta ansvaret för att driva arbetet i en fortsatt hållbar riktning, medan koncernens hållbarhets- och kommunikationsdirektör har en samordnande roll för arbetet och rapporterar till koncernens VD. Ständig förbättring och regelbunden uppföljning av verksamheten lägger grunden till Holmens utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Kunder. Drygt 85 procent av Holmens leveranser går till europeiska kunder. Övrig export går i huvudsak till kunder i USA och Asien. Holmens affärsetikpolicy med tillhörande riktlinjer ger vägledning om hur god affärsetik upprätthålls i relationen med externa kontakter på de olika marknaderna.

Leverantörer. Holmens uppförandekod för leverantörer fokuserar på mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden i leverantörsledet, med syfte att säkerställa goda villkor för alla som arbetar i värdekedjan.

Medarbetare. Kompetenta medarbetare och en värdedriven företagskultur är viktiga förutsättningar för att Holmen ska nå sina verksamhetsmål. Som arbetsgivare ska Holmen verka för ett bra ledarskap, säkra arbetsförhållanden samt att motivera och utveckla medarbetarna. Viktigt är också att verksamheten präglas av öppenhet och följer affärsetiska regler.

Samhälle. Skogsbruket har stor regional betydelse. Det skapar sysselsättning i gleset befolkade områden och är för många grunden för att

kunna bo och verka utanför storstäder. Holmen spelar en betydelsefull roll som arbetsgivare på flera orter och bidrar inte bara till arbetstillfällena inom koncernen utan också hos leverantörer av varor och tjänster samt olika samhällsfunktioner. Det innebär att Holmen bidrar med betydande skatteintäkter. Kontinuerlig dialog med lokalsamhället och intresseorganisationer, liksom samarbeten med högskolor och universitet, skapar förutsättningar för hållbar utveckling. Holmens markinnehav sammanfaller på stora arealer i norr med samernas vinterbetesmarker. Genom samråd med rennäringsen går det att finna lösningar som så bra som möjligt uppfyller båda parter krav.

De hållbart brukade skogarna är inte bara viktiga ur ett klimatmässigt och ekonomiskt perspektiv, de är också betydelsefulla för människans välbefinnande och utgör en plats för rekreation, jakt och fiske.

Media, opinionsbildare och allmänhet. Genom tydlig kommunikation och dialog bidrar Holmen till ökat intresse och ökad förståelse för koncernens och branschens förutsättningar och möjligheter.

Myndigheter. Miljötillstånd krävs för merparten av koncernens verksamheter. Genom öppenhet och transparens skapar vi förutsättningar för god insyn och förtroende för vårt sätt att agera. Vid tillståndsärenden får myndigheter, allmänhet och närboende möjlighet att framföra synpunkter.

Aktieägare, investerare och analytiker. Holmen vill skapa långsiktigt värde för aktieägarna genom att utveckla verksamheten med god avkastning på investerat kapital. Koncernens finansiella rapporter och hållbarhetsrapportering är effektiva sätt att tillhandahålla relevanta underlag för analys.

Resultaträkning 2017 fördelad på intressenter

		Mkr
Kunder	Försäljning av produkter, virke och el	17 269
Leverantörer	Inköp av varor, tjänster samt avskrivningar m.m.	-12 851
Medarbetare	Löner och sociala kostnader	-2 252
Långivare	Räntor	-53
Staten	Skatter	-445
Aktieägare	Nettoresultat	1 668
	Styrelsens förslag till utdelning	1 092

Utveckling för framtiden

Holmens utvecklingsarbete är i huvudsak inriktad på tre områden; ökad tillväxt i skogen, effektivare produktion samt utveckling av befintliga och nya produkter med skogsråvara som bas. Arbetet sker ofta branschgemensamt genom samarbeten med universitet, högskolor och forskningsinstitut. Bland annat bedrivs forskning kring de komponenter som ingår i ved: cellulosa, hemicellulosa samt bindämnet lignin som kan användas för att framställa exempelvis lätta, starka och hållbara produkter avsedda för byggtkniska lösningar. En viktig utgångspunkt för arbetet är att nya affärsmöjligheter ska vara kopplade till Holmens befintliga industriplatser. Koncernens investeringar i forskning och utveckling uppgick 2017 till 95 Mkr.

En viktig aktör för klimatet

Koldioxid binds i de växande skogarna och i produkterna. Den resurseffektiva produktionen drivs till stor del med förnybar energi. Med satsningar på bland annat egenproducerad energi och utveckling av dagens och morgondagens produkter med skogsråvara som bas kommer de positiva klimateffekterna att förstärkas i framtiden.

Skogen. Virkesförrådet i Holmens skogar ökar med 1 procent årligen vilket gör att koldioxid binds in i lagerökningen. Baserat på Sveriges officiella rapporteringar av växthusgaser för skog och mark mellan åren 1990 och 2017 har upptagen för Holmens skogar och skogsmark i genomsnitt beräknats till 1 300 000 ton per år. Under överskådlig tid väntas den årliga tillväxten i Holmens skogar överstiga skörden, och koncernens skogliga tillväxtmål visar att en allt större mängd koldioxid kommer att bindas i framtiden.

Produktionsenheterna. Under senare år har produktionen av förnybar el- och värmeenergi ökat i väsentlig grad genom Holmens investeringar i biobränslebaserad energiproduktion vid flera bruk. De senaste tio åren har utsläppen av fossil koldioxid från anläggningarna minskat med drygt 80 procent och uppgick för 2017 till knappt 75 000 ton. De årliga utsläppen av fossil koldioxid från skogsbruksmaskiner, tillverkning av insatsråvaror samt transporter av råvaror och produkter beräknas till cirka 340 000 ton. Utsläppen representerar den negativa klimateffekten av Holmens verksamhet.

Produkterna och substitutionseffekter. Under hela sin livstid binder trävaror koldioxid som frigörs först när produkterna förbränns. Holmens produktion av sågade trävaror under 2017 motsvarar cirka 680 000 ton koldioxid bundet i produkter med en livslängd på mer än 50 år. Holmens trävaror som säljs som snickeri- och konstruktionsvirke bidrar också med en substituerande effekt när de ersätter klimatpåverkande byggnadsmaterial. Substitutionseffekten för 2017 beräknas uppgå till cirka 1 250 000 ton koldioxid.

Resterande volymer från sågverken går bland annat till träemballage som i sig också har lång livslängd. Substitutionseffekt för dessa produkter har inte beräknats.

Pappers- och kartongprodukter kan också ersätta fossilbaserade produkter, men då de har en förhållandevis kort livslängd är det inte meningsfullt att räkna på upptaget av koldioxid i dessa produkter. Efter att fibrerna i papper och kartong återvunnits flera gånger som returfiber utgör de dock, liksom de uttjänta trävarorna, utmärkta biobränslen. Även biobränsle från Holmens skogar och biprodukter från produktionen, såsom bark, ger förnybar energi vid förbränning. Även här skulle man kunna räkna på en substitutionseffekt då fossila bränslen ersätts av biobränslen men någon sådan beräkning har inte gjorts för denna sammanställning.

Med gjorda avgränsningar och beräkningar framgår att Holmens verksamhet bidrar med stor klimatnytta genom att årligen minska mängden koldioxid i atmosfären med nästan 3 miljoner ton.

Nyckeltal för Holmens verksamhet i ett klimatperspektiv 2017

Utsläpp av fossil koldioxid (ton)

Skogsbruk	-26 500
Insatsvaror	-75 000
Produktionsanläggningar	-73 500
Transporter av råvaror och produkter ¹⁾	-240 000
	- 415 000

Upptag av koldioxid (ton)

Virkesförråd och skogsmark ²⁾	1 300 000
Trävaror för byggändamål	680 000
Substitution av klimatpåverkande byggmaterial	1 250 000
	3 230 000

Netto, upptag av koldioxid och substitutionseffekt (ton)

2 815 000

1) Inkluderar utsläpp från transporter av färdiga produkter till kund samt inleveranser av ved, massa och kemikalier till Holmens anläggningar.

2) Medelvärde baserat på åren 1990-2017.

Holmens verksamhet bidrar med stor klimatnytta genom att årligen minska mängden koldioxid i atmosfären med nästan 3 miljoner ton.

Flera oberoende källor visar på skogsbrukets och skogsprodukternas positiva klimateffekter. Sammanställningen baseras på interna underlag och beräkningar samt vetenskapliga artiklar som publicerats de senaste åren. Utifrån dessa referenser har underlag bland annat hämtats för att kunna göra beräkningar av substitutionseffekten.

- Förenklad rapportering av kolpoolsförändringar för Holmens skog- och markinnehav enligt Klimatkonventionens (UNFCCC) riktlinjer, 2018. Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Lundblad, M. et al. Land Use, Land-Use Change and Forestry (CRF sector 4). In: National Inventory Report Sweden 2016 - Submitted under the United Nations Framework Convention on Climate Change. Swedish Environmental Protection Agency, p.353-392.
- Sathre, R. och O'Connor, J. Meta-analysis of greenhouse gas displacement factors of wood product substitution. Environmental Science Policy 2010, 13, 104-114.
- Gustavsson, L. et al. Climate change effects of forestry and substitution of carbon-intensive materials and fossil fuels. Renewable and Sustainable Energy Reviews 2017, Volume 67, 612-624.
- Cintas, O. et al. The potential role of forest management in Swedish scenarios towards climate neutrality by mid century. Forest Ecology and Management 2017, 383, 73-84.

"Sedan 2007 är Holmen anslutet till FN:s Global Compact och dess motsvarande nordiska nätverk. Vi ser det som naturligt att stödja dess tio principer om mänskliga rättigheter, socialt ansvar, miljöansvar och antikorrupktion."

Henrik Sjölund, VD och koncernchef

På holmen.com finns information om hur koncernen uppfyller och arbetar enligt Global Compacts principer. Koncernen rapporterar årligen till organisationen om sitt hållbarhetsarbete enligt de tio principerna och om vilka framsteg som gjorts. Arbetet med de tio principerna bidrar också till att nå FN:s globala mål.

Holmens miljöansvar

För Holmen är miljö- och energihänsyn en självklar del i planeringen av produktion och investeringar. Verksamheten kännetecknas av ett resurseffektivt nyttjande av förnybar råvara och energi samt av att miljön skyddas enligt försiktighetsprincipen. Så långt det är möjligt återvinns energi, kemikalier och fibrer i syfte att minimera miljöpåverkan från produktionen. I avsnittet Riskhantering på sida 33 beskrivs Holmens förebyggande arbete kring miljörelaterade risker och hur de hanteras.

Holmens miljöarbete kännetecknas av ständiga förbättringsåtgärder inom ramen för certifierade miljö- och energiledningssystem, vilket säkerställer att lagstiftning och myndighetskrav efterlevs.

Anläggningarnas miljöpåverkan sker huvudsakligen genom utsläpp till luft och vatten. Information om produktionen och prioriterade miljöparametrar redovisas på sida 76-77.

Miljömål för hållbar utveckling. Under många år har Holmen arbetat med koncernövergripande miljömål för hållbar utveckling. Ökad produktion och användning av produkter tillverkade av förnybar råvara från skogen är viktigt i ett klimatsperspektiv.

Tillväxten i Holmens skogar ska öka,

vilket ska ge högre framtida skörd samtidigt som mer koldioxid binds. Virkesförråd och skörd ska år 2050 vara 50 procent högre än år 2000. Virkesförrådet har hittills ökat med 15 procent samtidigt som skörden ökat 25 procent.

Koncernens mål för fossila bränslen är att minska användningen vid bruken med 90 procent från 2005 till 2020. Fram till och med 2017 har minskningen varit 86 procent. Omfattande investeringar för biobaserad energiproduktion vid kartongbruken, samt ändrad energistrategi vid övriga bruk har gjort att användningen av fossila bränslen minskat i väsentlig omfattning.

Det tredje klimatrelaterade hållbarhetsmålet är att öka andelen egentillverkad förnybar elenergi i förhållande till Holmens totala elanvändning. Målet till 2020 är att nå en produktion motsvarande 50 procent, vilket ska jämföras med 31 procent för basåret 2005. 2017 motsvarade egenproducerad förnybar elenergi 45 procent av Holmens totala elanvändning.

Bidrar till globala och nationella miljömål

Holmens koncernövergripande hållbarhetsmål ligger i linje med globala, europeiska och nationella hållbarhetsmål. I slutet av 2016 trädde det globala klimatavtalet i kraft

med det övergripande målet att den globala uppvärmningen ska hållas under två grader, men helst begränsas till 1,5 grader. Av klimatavtalet framgår att åtgärder ska vidtas för att bevara och förbättra förmågan att ta upp och behålla växthusgaser, och skogarnas betydelse lyfts specifikt fram i detta sammanhang. Långsiktigt kommer Holmen därför att vara en viktig aktör för att det globala klimatavtalets mål ska kunna nås.

Den svenska miljöpolitikens övergripande mål är generationsmålet, som ger vägledning om de värden som ska skyddas och den samhällsomställning som krävs för att nå önskad miljö kvalitet. För det krävs en ambitiös miljöpolitik inom Sverige, EU och i internationella sammanhang. Det svenska miljömålssystemet består av 16 miljö kvalitetsmål inom områden som klimat- och luftföroreningar samt biologisk mångfald. Sveriges näringsliv väntas bidra med åtgärder som visar att systematiskt miljöarbete är lönsamt för både samhälle och företag. Holmen arbetar kontinuerligt med miljörelaterade utredningar och åtgärder såväl inom den skogliga verksamheten som vid produktionsanläggningarna. På så sätt bidrar Holmen till att flera av de nationella miljö kvalitetsmålen kan uppnås, exempelvis begränsad klimatpåverkan, frisk luft, levande skogar och ett rikt växt- och djurliv.

Arbete enligt globala riktlinjer

Hösten 2015 antog FN:s medlemsländer 17 globala mål för att uppnå en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling i världen. En övergripande analys visar att Holmen med sin resurseffektiva affärsmodell redan idag arbetar inom ramen för flera av målen, vilka illustreras nedan. En pågående väsentlighetsanalys kommer att identifiera vilka områden som det fortsatta hållbarhetsarbetet bör vara inriktat på.

Erkännanden och bedömningar

Strategiska val och investeringar för framtiden har stärkt Holmens hållbarhetsprofil och resulterat i viktiga erkännanden. Holmen är inkluderat i ett flertal hållbarhetsindex som det går att läsa mer om på holmen.com. Det kan betraktas som en kvalitetsstämpel på att Holmen kan hantera såväl risker som möjligheter inom hållbarhetsområdet.

Holmen har sedan 2007 rapporterat till CDP Climate Program och sedan 2013 även till CDP Forest Program. Undersökningen av klimatarbetet 2017 visar att Holmen har en god förvaltning och strategi för att minska negativa effekter av klimatförändringen. I utvärderingen om skogsskötsel fick Holmen en placering i gruppen för gott ledarskap som säkerställer ett hållbart brukande av skogens resurser.

Under 2017 placerade sig Holmen på plats 21 i prestigefulla Global 100, ett index över världens 100 mest hållbara företag, där Holmen var det enda bolaget inom skogsindustri sektorn. Nästan 5 000 bolag var med i utvärderingen, som bygger på en samlad bedömning av företags förmåga att hantera frågor gällande bland annat resurshushållning, medarbetare och ekonomistyrning.

Holmen tilldelades 2017 Golden Peacock Global Award for Sustainability. I motiveringen till priset lyfter juryn särskilt fram Holmens upptag av koldioxid i den växande skogen och klimatnyttan med produkterna. Det är första gången som ett svenskt företag vinner utmärkelsen inom hållbarhets kategorin.

Miljötillstånd för koncernens produktionsanläggningar

Iggesunds bruk, miljöbalken ¹⁾	2013
Workingtons bruk, IED	2017
Hallsta pappersbruk, miljöskyddslagen	2000
Bravikens pappersbruk, miljöbalken	2002
Iggesunds sågverk, miljöbalken	2014
Bravikens sågverk, miljöbalken	2010
Linghems sågverk, miljöbalken	2003

1) Utöver detta bedrivs anmälningspliktig verksamhet vid produktionsenheten i Strömsbruk. Hamnverksamheten (Skärnäs Terminal) i anslutning till Iggesunds bruk har sedan 1999 miljötillstånd enligt Miljöbalken. Processen för nytt miljötillstånd pågick 2017 för Iggesunds bruk (produktionsökning). Verksamheten vid Skärnäs Terminal inkluderas i denna ansökan.

Certifieringar för ledningssystem

Produktionsanläggningar ¹⁾	Miljö ISO 14001	Energi ISO 50001	Kvalitet ISO 9001	Arbetsmiljö OHSAS 18001
Iggesunds bruk ²⁾	2001	2005	1990	2016
Workingtons bruk	2003	2015	1990	2005
Hallsta pappersbruk	2001	2005	1993	2012
Bravikens pappersbruk	1999	2006	1996	2015
Iggesunds sågverk ³⁾	1999	2006	1997	2017
Bravikens sågverk ³⁾	2011	2011	2011	2017

Årtalen i tabellen anger det år då certifikatet första gången utfärdades. Certifieringarna innebär att det finns rutiner för planering, genomförande, uppföljning samt åtgärder för ständiga förbättringar i arbetet med de olika ledningssystemen. Certifikat finns på www.holmen.com/certifikat.

1) Holmens skogsverksamhet är certifierad enligt miljöledningssystemet ISO 14001. Vidare har den skogliga verksamheten certifiering enligt kriterier utfärdade av PEFCTM respektive FSC[®] samt en spårbarhetscertifiering (FSC[®] Controlled Wood) vilket innebär en försäkring om att även icke certifierat virke kommer från kontrollerade källor. Samtliga anläggningar som använder virkesråvara har spårbarhetscertifikat.

2) Certifieringarna inkluderar produktionsenheten i Strömsbruk och verksamheten vid Skärnäs Terminal.

3) Från och med 2011 är certifikaten gemensamma för de båda sågverken. För Linghems sågverk, som förvärvades 2017, påbörjades arbetet under året med att inkludera verksamheten i övriga sågverks certifikat.

Tillstånd

Vid årsskiftet 2017/2018 bedrev Holmen produktionsverksamhet som kräver miljö-tillstånd vid sju anläggningar. Tillstånden anger bland annat villkor för tillåten produktionsvolym samt tillåtna utsläpp till luft och vatten. Sex av anläggningarna är belägna i Sverige och en i Workington, England. Anläggningarnas försäljning motsvarade knappt 80 procent av koncernens nettoomsättning för 2017.

Holmens massa-, pappers- och kartongbruk måste senast oktober 2018 leva upp till de skärpta utsläppsvillkor som EU:s utsläppsdirektiv (IED, Industrial Emissions Directive) från 2013 kräver. De svenska brukens miljöstatus är god och väntas klara de nya kraven. Bruket i Workington har fått en dispens som innebär att bruket till utgången av 2021 ska ha investerat i åtgärder så att utsläppsvillkoren efterlevs.

Under 2017 pågick processen om nytt miljötillstånd gällande produktionsökning vid Iggesunds bruk.

Bravikens sågverk fick under 2017 miljötillstånd för en anläggning för träskyddsbehandling av sågade trävaror. Anläggningen tas i bruk under våren 2018.

Holmen har alla tillstånd för att bygga cirka 500 GWh vindkraftsproduktion i Västernorrland och en ansökan om att bygga ytterligare cirka 500 GWh vindkraft på Holmens mark i Västerbotten är under tillståndsprövning.

Energiöverenskommelsen från 2016 innebär att Sverige ska leva upp till kraven i EU:s ramdirektiv för vatten genom att bland annat införa moderna miljötillstånd för vattenkraften. Som en följd av detta presenterade den svenska regeringen under 2017 ett förslag på betydande ändringar av miljöbalken som kan leda till inskränkningar för industri och vattenkraft som påverkar vattenmiljöer. Under hösten 2017 pågick diskussioner mellan ansvarigt departement och

olika aktörer med syftet att få till en lagstiftning som skulle kunna tillgodose EU:s krav. Holmen har aktivt deltagit i detta arbete.

Utsläppsrätter och elcertifikat

Inom ramen för EU:s handel med utsläppsrätter för koldioxid har Holmen tilldelats utsläppsrätter fram till och med 2020. Holmen har under senare år minskat användningen av fossila bränslen i betydande omfattning, som ett resultat av investeringar i biobaserad energiproduktion vid flera anläggningar. Överskott av tilldelade utsläppsrätter har kunnat säljas.

Koncernen har producerat förnybar el under många år, och handeln med elcertifikat har medfört intäkter. I England måste eldistributörer uppfylla en kvot av förnybar el medan producenter av förnybar el erhåller gröna certifikat (Renewables Obligation Certificates) i proportion till mängd genererad el. Bruket i Workington erhöll sådana gröna certifikat under 2017.

Överskridanden och klagomål

Miljöansvariga inom respektive verksamhet hanterar de incidenter som inträffar. En nära

dialog med närboende till bruken är viktig för att tidigt kunna fånga upp och behandla eventuella synpunkter på verksamheten.

Antalet industriella incidenter som rapporterades av bruken till tillsynsmyndigheterna var 29 (44) stycken under året. Avvikelseerna var inte av väsentligt slag vad gäller miljö- eller resultatpåverkan. Dessa ärenden omhändertogs med hjälp av korrigerande åtgärder inom verksamheternas miljöledningssystem.

Avslutade verksamheter

I samråd med miljömyndigheterna genomförs utredningar av förorenade nedlagda industriplatser där Holmen varit verksam. Under 2017 pågick utredningar i olika städer gällande de före detta sågverken Håstaholmen, Stocka och Länna, sulfitfabrikerna i Strömsbruk, Domsjö och Loddby, träsliperiet i Bureå samt en deponi i Kvillsfors. Under första kvartalet 2017 avslutades efterbehandlingen av markområdet och byggnaderna vid den tidigare industriplatsen för en ytbehandlingsanläggning i Iggesund.

Varsvik vindkraftspark i Hallstavik.

Tillsammans når vi framgång

Kompetenta medarbetare och en värdedriven företagskultur är viktiga förutsättningar för Holmen att nå sina verksamhetsmål.

Värderingar och målstyrning

Holmens värderingar *mod, engagemang* och *ansvar* utgör tillsammans med uppförandekoden en bas för hur medarbetare ska agera och hur ledarskapet ska utformas.

Förväntningarna på vad organisationen ska uppnå tydliggörs med hjälp av en målstyrningsprocess där framgångsfaktorer identifieras och utvecklingen följs upp via nyckeltal. Genom ett enkelt verktyg för kontinuerlig uppföljning säkerställs att verksamheten gör korrekta prioriteringar för att nå uppsatta mål.

Så styrs arbetet

HR-frågor drivs och utvecklas både koncerngemensamt och lokalt. Medarbetare och chefer har ett gemensamt ansvar för ett bra arbets- och utvecklingsklimat. På koncerngemensam nivå ansvarar HR-direktören för att driva samordning och för att stärka arbetsgivarvarumärket.

Holmens uppförandekod, policyer och värderingar ingår i varje medarbetares introduktion. För att bibehålla kännedomen upprepas innehållet i utbildningar vid medarbetarträffar, där chefernas engagemang är en förutsättning. Efterlevnad följs upp genom bland annat medarbetarundersökningar och medarbetarsamtal, lönekartläggningar, säkerhetsstatistik och revision av organisatorisk och social arbetsmiljö. Där överträdelser eller bristfällig företagkultur uppdagas hanteras frågan situationsanpassat. Nedanstående styrdokument är särskilt viktiga för personalarbetet och medarbetarna.

Uppförandekod. Holmens verksamhet ska genomsyras av ett ansvarsfullt beteende, internt och gentemot aktieägare, kunder, leverantörer, myndigheter och övrig omvärld. Uppförandekoden är ett sätt att säkerställa detta genom att tydliggöra och betona de krav och förväntningar som finns på medarbetarna.

HR-policy. Policyn uppdaterades och antogs under 2017. Den beskriver bland annat förväntningar på medarbetarskap och chefskap, samt anger ramar för målstyrning, kompetensförsörjning, samverkan med fackliga organisationer, likabehandling, löner, arbetstid och andra anställningsvillkor, arbetsmiljö, resor, intern representation, samhällsengagemang och bisysslor samt användande av arbetsredskap.

Arbetsmiljöpolicy. Policyn anger hur Holmen ska arbeta för en god arbetsmiljö utifrån säkerhets- och hälsoaspekter.

Affärsetikpolicy. Policyn, med tillhörande riktlinjer, behandlar bland annat antikorruption och konkurrensfrågor, och ger tydlig vägledning om hur god affärssed upprätthålls i relationen med externa kontakter på de olika marknaderna. Den klargör även att anställda i kontakter med kunder och leverantörer, där någon form av förmån erbjuds, noga måste överväga dess innebörd och syfte. Anställda i funktioner som löper risk att utsättas för otillåtet beteende får särskild utbildning i dessa frågor.

Rekrytering och utveckling

För att upprätthålla konkurrenskraft över tid är det av största vikt att attrahera rätt medarbetare. Koncernens hållbarhetsprofil i kombination med framtidsinriktade produkter och en värdedriven företagskultur stärker arbetsgivarvarumärket. För att säkerställa en god utveckling av ledarskapet bedriver Holmen interna ledarskapsprogram för chefer på alla nivåer. Utvecklingsprogram finns även för specialister som driver förändringsarbete. Holmen arbetar också strukturerat med att identifiera och utveckla talanger inom organisationen.

Likabehandling

Med respekt för de mänskliga rättigheterna verkar Holmen för ett arbetsklimat som har sin grund i alla människors lika värde. Alla medarbetare ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Holmen utarbetar handlingsplaner och årliga lönekartläggningar i enlighet med diskrimineringslagen, och använder utvecklingssamtal och medarbetarundersökningar som ytterligare verktyg.

Skogsindustrin har under lång tid varit en mansdominerad bransch. Holmen arbetar för en bättre balans och drygt 19 (19) procent av medarbetarna är kvinnor. Andelen kvinnliga chefer var under 2017 cirka 21 (19) procent.

Medarbetarundersökningar

För att följa upp arbetsförutsättningarna och identifiera förbättringsåtgärder genomförs medarbetarundersökningar. Dessa genom-

förs lokalt för att få ett affärsnära resultat med möjlighet att sätta in ändamålsenliga åtgärder. Förutom undersökningar genomförs medarbetarsamtal med en målsättningsfrekvens på minst en gång per år för alla medarbetare. Under 2017 deltog cirka 80 procent av Holmens medarbetare i sådana samtal.

Facklig samverkan

Ett förtroendefullt samarbete med de fackliga organisationerna är av betydelse och bidrar till att föra Holmen framåt. Facklig samverkan sker i samrådsgrupper på olika nivåer i företaget och internationellt i "Holmen European Works Council". I koncernens styrelse representeras företgets anställda av tre ordinarie ledamöter och tre suppleanter. Den fackliga anslutningsgraden uppgick 2017 till 77 (67) procent.

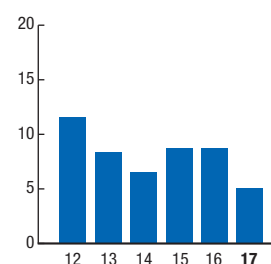
Säkerhet och hälsa

Målet med Holmens säkerhetsarbete är att uppnå en skadefri verksamhet för de anställda. En säker arbetsmiljö ligger ständigt högt på dagordningen och följs kontinuerligt upp på ledningsnivå. Koncernen bedriver ett gemensamt systematiskt arbetsmiljöarbete i enlighet med OSHAS 18000. Samtliga enheter är certifierade förutom Linghamssågverk som förvärvades 2017. Arbetet med certifiering påbörjades under året. Under 2017 inriktades arbetsmiljöarbetet på säkerhetsbeteende, gemensamma regler och erfarenhetsutbyte. Antalet arbetsolycksfall per miljoner arbetade timmar minskade med drygt 40 procent under 2017 jämfört med 2016, från 8,8 stycken 2016 till 5,1 för 2017. De dominerande orsakerna är halk-, snubbel- och klämolyskor. Den långsiktiga målsättningen är noll olycksfall och flera enheter har också legat på den nivån under mer än ett år. Till utgången av 2018 är delmålet att antalet arbetsolycksfall ska halveras jämfört med utfallet 2017.

Sjukfrånvaron under 2017 var 4,2 procent vilket är i paritet med tidigare år. Långtidsfrånvaron (över 60 dagar) ligger på 2,0 procent vilket också det är i paritet med tidigare år. Friskhetsindex är ett mått på andel av medarbetarna som inte haft någon sjukdag under året. För 2017 blev utfallet 49 procent vilket är i paritet med de senaste åren.

Arbetsolycksfall

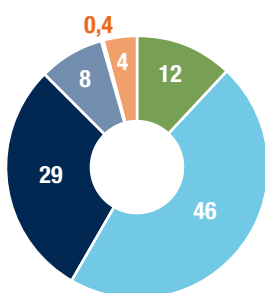
med mer än 8 timmars frånvaro, antal per miljon arbetade timmar

*Petra Arborén, Claes Lindqvist,
Malin Ekroos, Iggesunds bruk.*

Medelantal årsanställda
Affärsområde, %

Totalt: 2 976

Skog	363
Kartong	1 383
Papper	858
Trävaror	251
Energi	11
Koncerngemensamt	110

*Cristoffer Björk, traktplanerare
och skogsbruksplanläggare,
uppskattar grundytan i ett
skogsbestånd med ett så
kallat relaskop.*

*Sandra Kolar, produktions-
ingenjör, Hallsta pappersbruk.*

*Niclas Nordström, sågverks-
operatör, Bravikens sågverk.*

Bolagsstyrningsrapport

Holmen AB är ett publikt svenskt aktiebolag som sedan 1936 är noterat på Stockholmsbörsen, Nasdaq Stockholm. Att upprätta bolagsstyrningsrapport är ett krav enligt Årsredovisningslagen. Bolagsstyrningsrapporten följer de regler och anvisningar som fastslagits i Svensk kod för bolagsstyrning.

Aktieägarna

Holmen AB hade 30 903 aktieägare vid utgången av 2017. Privatpersoner med svenskt medborgarskap utgjorde den största ägarkategorin med 28 967 ägare.

Den största ägaren, med 61,6 procent av rösterna och 32,9 procent av kapitalet, var vid årsskiftet L E Lundbergföretagen, vilket innebär att ett koncernförhållande råder mellan LE Lundbergföretagen AB (org. nr. 556056-8817), med säte i Stockholm, och Holmen. Kempestiftelserna är den näst största ägaren och dess innehav av Holmen-aktier uppgick vid samma tidpunkt till 17,0 procent av rösterna och 7,0 procent av kapitalet. Övriga enskilda aktieägares innehav

understeg 10 procent av rösterna. Medarbetarna har inget innehav av Holmen-aktier via pensionsstiftelse eller liknande.

Någon begränsning av hur många röster varje aktieägare kan avge vid årsstämman finns inte.

Vid årsstämman 2017 förnyades bemyndigandet för styrelsen att kunna förvärva upp till 10 procent av bolagets aktier. Inget återköp har genomförts under perioden. Sedan tidigare innehar bolaget 0,9 procent av samtliga aktier.

Mer information om aktien och ägarstrukturen finns på sida 36-37.

Bolagsstämma

Kallelse till årsstämma utfärdas tidigast sex och senast fyra veckor före beslutat datum. Kallelsen innehåller: a) information om anmälan och om rätten att rösta och delta på stämman, b) numrerad dagordning med de ärenden som ska behandlas, c) information om föreslagen utdelning och det huvudsakliga innehållet i övriga förslag. Aktieägare eller ombud kan rösta för fulla antalet ägda eller företrädde aktier. Anmälan till stämman görs via brev, telefon och på holmen.com. Kallelse till extra bolagsstämma, där frågan om ändring av bolagsordningen ska behandlas, ska utfärdas tidigast sex och senast fyra veckor före stämman.

Förslag till årsstämman bör adresseras till styrelsen och insändas i god tid innan kallelsen utfärdas. På holmen.com finns information om aktieägares rätt att få ärende behandlat.

Årsstämma 2018 kommer att äga rum i Stockholm den 10 april 2018, vilket offentliggjordes den 5 april 2017.

Valberedning

Årsstämman har beslutat att inrätta en valberedning som ska bestå av styrelsens ordförande samt en representant för var och en av bolagets röstmässigt tre största aktieägare per den 31 augusti varje år. Valberedningens sammansättning inför årsstämmorna 2017 och 2018 redovisas i tabell på sida 30.

Valberedningen har som uppgift att lämna förslag avseende val av styrelseledamöter,

styrelsens ordförande, styrelsearvode och revisionsarvoden samt, i förekommande fall, val av revisor. Förslagen presenteras i kallelsen till årsstämman.

Valberedningen tillämpar regel 4.1 i Svensk kod för bolagsstyrning (Koden) som mångfaldspolicy vid framtagandet av sitt förslag vilket innebär att styrelsen ska ha en med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingsskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bredd avseende de bolagsstämmovalda ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund. En jämn könsfördelning eftersträvas. Valberedningen har vid förslag till styrelse beaktat policyn. Ytterligare information om valberedningens arbete lämnas vid årsstämman 2018.

Inför årsstämman 2018 föreslår valberedningen att styrelsen ska bestå av nio, av stämman valda, ledamöter. Valberedningen föreslår omval av nuvarande styrelseledamöterna Fredrik Lundberg, som även föreslås till omval som ordförande i styrelsen, Carl Bennet, Lars G Josefsson, Lars Josefsson, Carl Kempe, Louise Lindh, Ulf Lundahl, Henriette Zeuchner och Henrik Sjölund.

Styrelsens sammansättning

Styrelsens ledamöter väljs årligen av årsstämman för tiden intill dess nästa årsstämma hållits. Enligt bolagsordningen ska styrelsen bestå av sju till elva ledamöter. Bolagsordningen innehåller inga bestämmelser i övrigt om tillsättande eller entledigande av styrelseledamöter, ändringar i bolagsordningen eller begränsningar för hur lång tid en ledamot kan ingå i styrelsen.

Årsstämman 2017 beslutade omval av styrelseledamöterna Fredrik Lundberg, Carl Bennet, Lars G Josefsson, Lars Josefsson, Carl Kempe, Louise Lindh, Ulf Lundahl, Henriette Zeuchner och Henrik Sjölund. Fredrik Lundberg omvaldes till styrelsens ordförande. Vid det konstituerande sammanträdet 2017 valdes Carl Kempe till vice ordförande och bolagets chefsjurist Lars Ericson utsågs till styrelsens sekreterare.

Utöver de nio ledamöterna som valdes

Årsstämma 2017

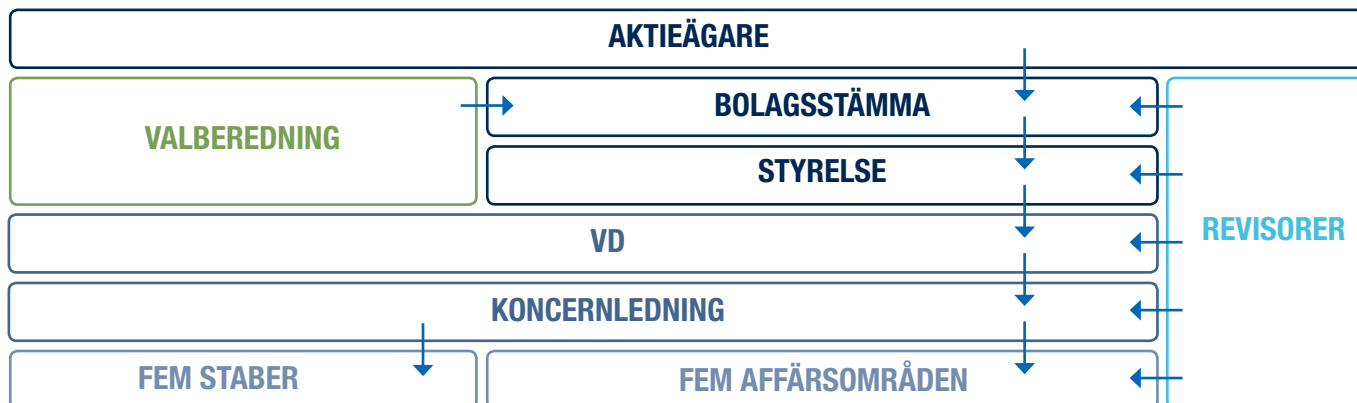
Årsstämman 2017 och det material som presenterades var på svenska. Kallelse, föredragningslista, verkställande direktörens anförande samt protokoll finns tillgängliga på holmen.com.

Vid årsstämman var samtliga av stämman valda styrelseledamöter, koncernledningen och bolagets revisor närvarande. Under stämman gavs aktieägarna möjlighet att ställa och få svar på frågor. Stämman fastställde resultat- och balansräkning, beslutade om vinstdisposition samt beviljade den avgående styrelsen ansvarsfrihet. Justerare vid stämman var Anne-Charlotte Hormgard, Tredje AP-fonden och Emelie Westholm, Folksam.

Det var inte möjligt att följa eller delta i stämman från annan ort med hjälp av kommunikationsteknik. Någon förändring i det avseendet är inte planerad för årsstämman 2018.

Styrelsens sammanträden

Styrelsen höll tio sammanträden under 2017, varav fyra hölls i anslutning till att bolaget lämnade kvartalsrapporter. Ett möte har ägnats åt genomgång av strategiska frågor och åt koncernens budget för 2018. Ett möte hölls i anslutning till att styrelsen träffade viktiga kartong- och papperskunder. Två möten genomfördes i anslutning till årsstämman. Vid två tillfällen hölls kortare möten per telefon. Styrelsen har därutöver ägnat särskild uppmärksamhet åt strategiska, finansiella och redovisningsmässiga frågor, uppföljning av verksamheten samt större investeringsärenden. Bolagets revisorer har vid ett tillfälle direkt till styrelsen rapporterat om granskningen av bokslut och intern kontroll.

av årsstämman har de lokala arbetstagarorganisationerna rätt att utse tre ledamöter och tre suppleanter.

Av de nio stämموالدا ledamöterna bedöms åtta som oberoende i förhållande till bolaget enligt Kodens definition. VD är den enda styrelseledamot som arbetar operativt i bolaget. Mer information om styrelsens ledamöter finns på sida 70-71.

Styrelsens arbete

Arbetet i styrelsen följer en plan som bland annat ska säkerställa att styrelsen får all erforderlig information. Styrelsen beslutar årligen om en skriftlig arbetsordning och utfärdar skriftliga instruktioner. Sistnämnda avser dels arbetsfördelningen mellan styrelsen och VD, dels den information som styrelsen löpande ska erhålla gällande ekonomisk utveckling och andra viktiga händelser. Tjänstemän i bolaget deltar som föredragande vid styrelsens sammanträden.

I syfte att utveckla styrelsens arbete genomförs en årlig utvärdering där varje ledamot svarar på en enkät med relevanta frågeställningar som rör styrelsens arbete och ges möjlighet att lämna förslag på hur styrelsens arbete kan vidareutvecklas. Svaren har presenterats och diskuterats vid ett styrelsesammanträde. Resultatet av 2017

års utvärdering utgör underlag för planeringen av styrelsearbetet kommande år. Styrelsens ordförande har redovisat resultatet av utvärderingen för valberedningen.

Ersättningar

Styrelsen har utsett ett ersättningsutskott som består av Fredrik Lundberg och Carl Bennet. Utskottet har under året berett frågor om ersättning och andra anställningsvillkor för VD.

Ersättning och övriga anställningsvillkor för befattningshavare direkt underställda VD beslutas av denne i enlighet med den lönepolicy som fastlagts av ersättningsutskottet. Ersättningsutskottet har utvärderat tillämpningen av såväl policyn som de riktlinjer som årsstämman fastställt för ersättning till ledande befattningshavare.

Inom koncernen tillämpas principen att chefs chef ska godkänna beslut i ersättningsfrågor i samråd med respektive personalchef.

Vid årsstämman 2017 framlades styrelsens förslag till riktlinjer för ersättning till VD och övriga ledande befattningshavare, det vill säga de affärsområdes- och stabschefer som rapporterar direkt till VD. Årsstämman fastställde riktlinjerna i enlighet med styrelsens förslag. Till årsstämman

2018 föreslår styrelsen oförändrade riktlinjer. Riktlinjerna samt information om ersättningar återfinns i not 4 på sida 50.

Årsstämman 2017 fastställde styrelsearvode och beslöt att arvodet till revisorerna ska utgå enligt räkning.

Årsstämman 2016 fattade beslut om ett riktat aktiesparprogram till anställda i koncernledningen, affärsområdeschefer och ett antal nyckelpersoner i Holmen-koncernen. Mer information om aktiesparprogrammet återfinns i not 4.

Koncernledning

Styrelsen har delegerat det operativa ansvaret för bolagets och koncernens förvaltning till bolagets VD. En instruktion avseende arbetsfördelningen mellan styrelse och VD fastställs årligen av styrelsen.

Holmens koncernledning utgörs av bolagets VD, cheferna för fyra av de fem affärsområdena samt cheferna för de fem koncernstaberna. Information om VD och övrig koncernledning finns på sida 72.

Under 2017 sammanträdde koncernledningen vid nio tillfällen. Mötena behandlade bland annat resultatutveckling och rapporter inför och efter styrelsens sammanträden, strategigenomgångar, budget, investeringar, intern kontroll samt genomgångar av

Styrelseledamöter från och med årsstämman 2017

Ledamöter	Invald	Roll i styrelse	Revisionsutskott	Ersättningsutskott	Närvaro vid möten:			
					Styrelse ¹⁾	Revisionsutskott	Ersättningsutskott	Arvode, tkr
Fredrik Lundberg	1988	Ordförande	Ledamot	Ordförande	10/10	5/5	1/1	680
Carl Kempe	1983	Vice Ordförande	Ledamot	-	9/10	5/5	-	340
Carl Bennet	2009	Ledamot	Ledamot	Ledamot	10/10	5/5	1/1	340
Lars G Josefsson	2011	Ledamot	Ledamot	-	8/10	5/5	-	340
Lars Josefsson	2016	Ledamot	Ledamot	-	10/10	5/5	-	340
Louise Lindh	2010	Ledamot	Ledamot	-	10/10	5/5	-	340
Ulf Lundahl	2004	Ledamot	Ordförande	-	9/10	5/5	-	340
Henriette Zeuchner	2015	Ledamot	Ledamot	-	10/10	5/5	-	340
Henrik Sjölund	2014	Ledamot, koncernchef och VD	-	-	10/10	-	-	-

1) Frånvaron avser med ett undantag extra telefonsammanträden som hölls med mycket kort varsel.

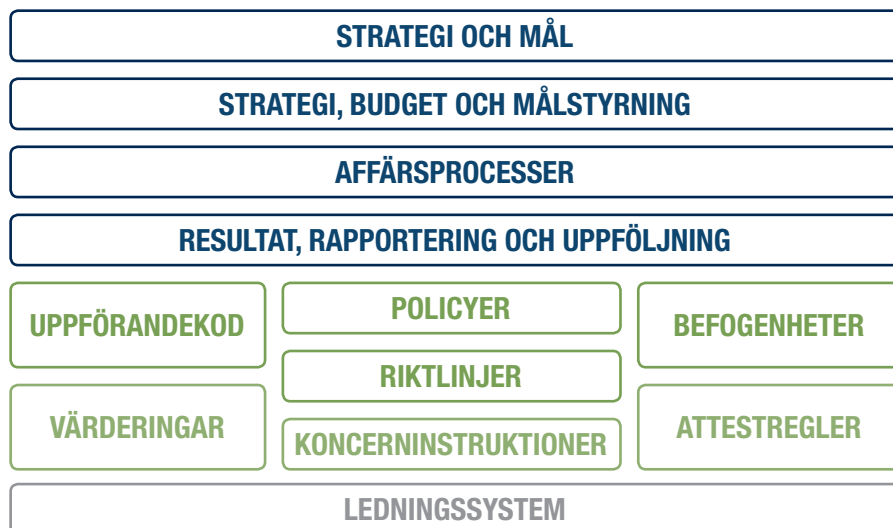
Enligt valberedningens bedömning är Fredrik Lundberg, Carl Kempe, Carl Bennet, Lars G Josefsson, Lars Josefsson, Louise Lindh, Ulf Lundahl och Henriette Zeuchner oberoende i förhållande till bolaget och bolagets ledning, samt Lars G Josefsson, Lars Josefsson, Ulf Lundahl, Henriette Zeuchner och Henrik Sjölund oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare.

Arbetstagarrepresentanter

Steewe Björklundh, ledamot, invald 1998
Per-Arne Berg, suppleant, invald 2015

Kenneth Johansson, ledamot, invald 2004
Daniel Hägglund, suppleant, invald 2014

Tommy Åsenbrygg, ledamot, invald 2009
Christer Johansson, suppleant, invald 2017

Interna styrprocesser.

marknadsläge, konjunkturutveckling och andra omvärldsfaktorer som påverkar verksamheten. Vidare diskuterades och beslutades om affärsområdes- och stabsrelaterade projekt.

Revision

Revisionsbolaget KPMG, som varit Holmens revisor sedan 1995, omvaldes av årsstämman 2017 till revisor för ett år. Till huvudansvarig för revisionen utsågs den auktoriserade revisorn Joakim Thilstedt. Enligt gällande regelverk kan KPMG omväljas som revisorer fram till som längst 2023. KPMG genomför revisionen i Holmen AB samt i nästan samtliga dotterbolag.

Revision av interna rutiner och kontrollsystem påbörjas under andra kvartalet och fortsätter sedan löpande fram till årsskiftet. Delårsrapport för januari-september är föremål för revisorernas översiktliga granskning. Granskning och revision av årsbokslut och årsredovisning görs under januari-februari.

Under året har styrelsen inrättat ett revisionsutskott bestående av externa styrelsemedlemmar med Ulf Lundahl som ordförande. Revisionsutskottet har sammanträtt fem gånger under 2017. I styrelsens rapporteringsinstruktion finns krav på att styrelsens ledamöter årligen ska få en redogörelse av revisorerna, som styrker att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kan kontroll-

eras på ett betryggande sätt. Revisorerna har under 2017 rapporterat till revisionsutskottet vid fyra sammanträden.

Holmen har utöver revisionsuppdraget konsulterat KPMG inom skatteområdet, i redovisningsfrågor samt för olika utredningar. Storleken av betalda ersättningar till KPMG för 2017 framgår av not 5 på sida 51. KPMG är skyldiga att pröva sitt oberoende inför beslut att genomföra fristående rådgivning åt Holmen vid sidan av sitt revisionsuppdrag.

Interna styrprocesser

Årligen görs en genomgång av respektive affärsområdes strategi vilket inkluderar målsättning för verksamheten. Strategin presenteras för styrelsen och utgör grunden för de förväntningar som ställs på respektive affärsområdes enheter. Utifrån förväntningarna sätter varje enhet mål samt identifierar framgångsfaktorer för att nå målen. Till framgångsfaktorerna kopplas mätfaktorer (KPI) för att mäta och visa utvecklingen. Strategigenomgången utgör även grunden för budgeten där beslut om resursfördelning fattas samt mål för det kommande året sätts.

Affärsområdena styr den operativa verksamheten mot målen med hjälp av processer för inköp, produktion och försäljning stöttat av processer för HR, ekonomi, forskning och utveckling, IT, miljö och kommunikation. Verksamheten följs upp genom regelbunden rapportering av finansiell utveckling och KPI:er kompletterade med

kvalitativ analys. Policyer, riktlinjer och instruktioner sätter tillsammans med befogenheter och attestregler gränser för arbetet.

Hållbarhet och samhällsansvar. Holmens uppförandekod ger vägledning i det dagliga arbetet och klargör vilka förväntningar som ställs på medarbetarna. Affärsetikpolicyen med tillhörande riktlinjer behandlar bland annat antikorruption och konkurrensfrågor. Anställda i funktioner som löper risk att utsättas för otillåtet beteende får särskild utbildning i dessa frågor. Uppförandekoden för leverantörer omfattar områdena antikorruption, mänskliga rättigheter, arbetsmiljö och miljö. Holmen omfattas av UK Modern Slavery Act och en redogörelse kopplad till detta finns på holmen.com.

Väsentlighetsanalys. I syfte att ytterligare fokusera och styra Holmens hållbarhetsarbete påbörjades en väsentlighetsanalys under 2017 som kommer att slutföras 2018.

Whistle blower-funktion. En whistle blower-funktion finns tillgänglig för att anställda och övriga intressenter ska kunna framföra påpekanden om eventuella brister i Holmens finansiella rapportering eller andra missförhållanden hos företaget.

Intern kontroll avseende finansiell rapportering

Styrelsens ansvar för intern kontroll och finansiell rapportering regleras i den svenska aktiebolagslagen och i Svensk kod för bolagsstyrning. Enligt koden är det också styrelsens ansvar att bolaget sköts hållbart och ansvarsfullt. Det löpande ansvaret för samtliga dessa frågor har delegerats till VD.

Syfte och struktur. Syftet med intern kontroll är att säkerställa att Holmen lever upp till sina mål för den finansiella rapporteringen (se ruta sida 31), säkerställa att bolagets tillgångar hanteras enligt koncernens regler samt förhindra oegentligheter. Koncernstab Ekonomi och Finans koordinerar och bevakar processen för intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen i koncernen.

Arbetet följer COSO:s ramverk för intern kontroll i den finansiella rapporteringen. Ramverket består av fem grundläggande element: kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och

Valberedningens sammansättning

Namn	Representerar	Inför årsstämma:		Oberoende i förhållande till:	
		2018	2017	Bolaget	Röstmässigt största ägaren
Mats Guldbrand	L E Lundbergföretagen*	x (ordf)	x (ordf)	Ja	Nej
Fredrik Lundberg	Styrelsens ordförande	x	x	Ja	Nej
Alice Kempe	Kempestiftelserna*	x	x	Ja	Ja
Hans Hedström	Carnegie fonder*	x	x	Ja	Ja

* Per 31 augusti 2017 uppgick det röstmässiga ägandet för L E Lundbergföretagen till 61,6 procent, Kempestiftelserna till 17,0 procent och Carnegie fonder (Sverige) till 1,7 procent.

kommunikation samt uppföljning och utvärderingar. Ramverket har anpassats till Holmens olika verksamheter.

Kontrollmiljö. Kontrollmiljön utgör basen för den interna kontrollen avseende den finansiella rapporteringen och bygger bland annat på bolagets interna styrprocesser. I styrelsens arbetsordning och i instruktionen till VD fastställs roll- och ansvarsfördelning för att tillgodose effektiv kontroll och hantering av verksamhetens risker.

Policyer, riktlinjer och instruktioner bidrar till att göra den enskilde individen medveten om sin roll i upprätthållandet av god intern kontroll. Dessa dokument ska också tillgodose att den finansiella rapporteringen följer de lagar och regler som gäller för bolag noterat på Nasdaq Stockholm, samt lokala regler i varje land där verksamhet bedrivs.

Riskbedömning. Arbetet med riskbedömning syftar till att identifiera och utvärdera de risker som kan medföra att koncernens mål för den finansiella rapporteringen inte uppfylls. Resultatet av riskarbetet sammanställs och utvärderas under ledning av Koncernstab Ekonomi och Finans.

Holmens största risker avseende den finansiella rapporteringen kopplas till värderingen av biologiska tillgångar, materiella anläggningstillgångar, avsättning för pensioner, övriga avsättningar samt till finansiella transaktioner. I riskbedömningen ingår också att identifiera och utvärdera operativa risker. För vidare information om risker se avsnitt Riskhantering sida 32-35.

Kontrollaktiviteter. För att säkerställa att Holmens mål för den finansiella rapporteringen uppfylls finns kontrollkrav inbyggda i de processer som bedöms relevanta: försäljning, inköp, investeringar, personal, bokslut, betalningar samt IT. Kontrollaktiviteter syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser. Koncernens samtliga enheter genomför verksamhetsanpassade självutvärderingar där det framgår vilka kontrollkrav som gäller för respektive process och huruvida de uppfylls eller ej.

Information och kommunikation. Holmens finansiella informationsgivning, såväl extern som intern, följer en av VD fastställd kommunikationspolicy. Informationsgivningen till Holmens aktieägare och andra intressenter ska vara korrekt, fullständig, transparent och konsekvent samt ske på lika villkor och i rätt tid.

Uppföljning och utvärdering. Kontrollaktiviteter utvärderas regelbundet för att säkerställa att de är effektiva och ändamålsenliga. Resultatet av självutvärderingarna följs upp löpande och avvikelser rapporteras kvartalsvis till vice VD. Tester görs av riktigheten i självutvärderingarna.

Rapportering av intern kontroll till koncernledningen sker en gång per år. Bolagets revisorer rapporterar under året sina iakttagelser av granskningen av den interna kontrollen till styrelsen.

Uppföljningen är ett viktigt verktyg för att identifiera eventuella brister inom koncernen och hantera dem genom utformning av nya kontrollkrav.

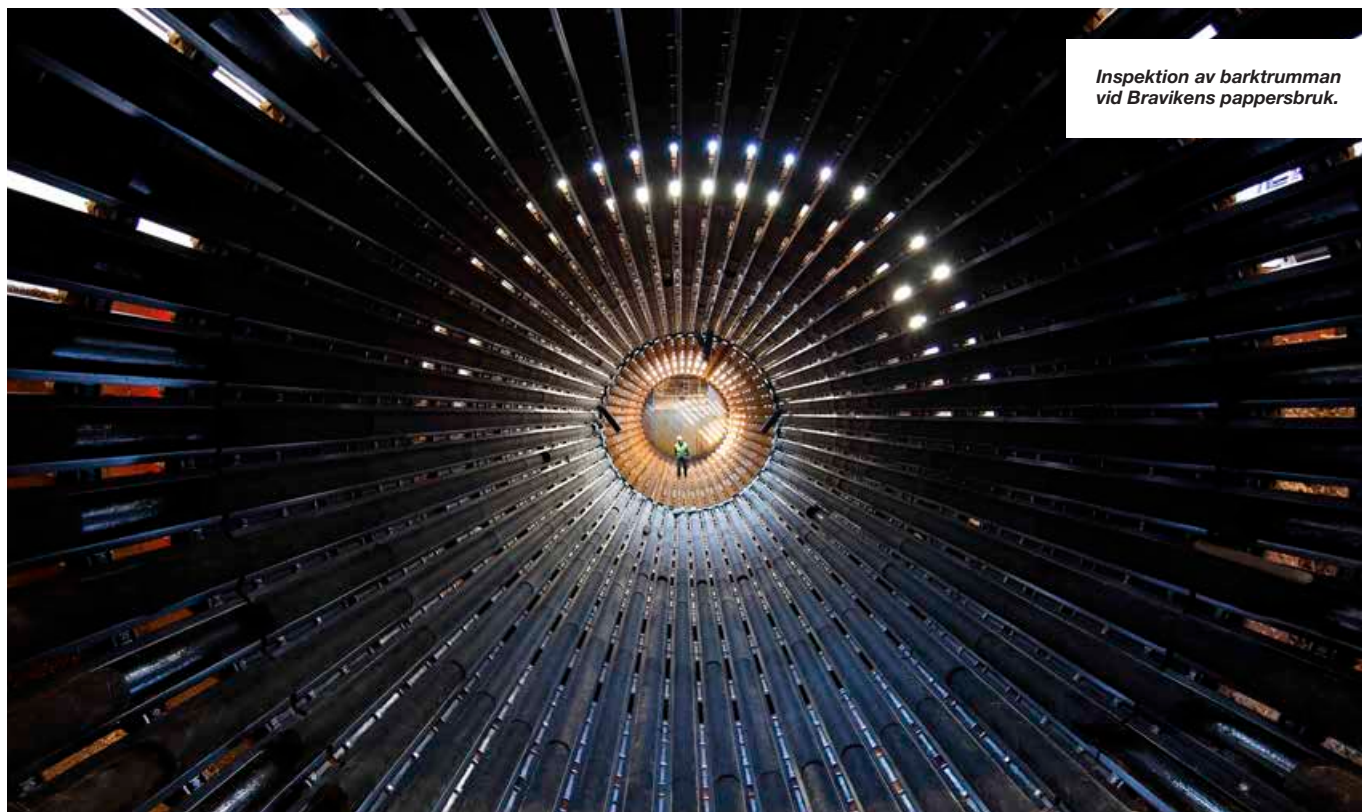
Holmens finansiella rapportering

Extern finansiell rapportering ska:

- vara korrekt och fullständig samt följa tillämpliga lagar, regler och rekommendationer
- ge en rättvisande beskrivning av företagets verksamhet
- stödja en rationell och initierad värdering av verksamheten.

Intern finansiell rapportering ska därutöver ge stöd till korrekta affärsbeslut på alla nivåer i koncernen.

Uttalande om internrevision. Styrelsen har bedömt att det inte finns några särskilda omständigheter i verksamheten eller andra förhållanden som motiverar en så kallad särskild granskningsfunktion (intern revision). Koncernens arbete med intern kontroll, tillsammans med det arbete som de externa revisorerna utför, bedöms vara tillräckligt.

Inspektion av barktrumman vid Bravikens pappersbruk.

Riskhantering

Affärsområdena ansvarar för sin verksamhet och hanterar affärsmässiga risker såsom kreditrisker gentemot koncernens kunder. De fattar också beslut gällande volym och prissättning med målsättning att uthålligt ge en bra avkastning på investerat kapital. Koncernstab Ekonomi och Finans hanterar koncernens finansiering och finansiella risker utifrån en av styrelsen fastställd finanspolicy som präglas av låg risknivå. Syftet är att minimera koncernens kapitalkostnad genom ändamålsenlig finansiering samt effektivt hantera och kontrollera koncernens finansiella risker.

Operativa risker

Risk	Riskhantering	Kommentar
Efterfrågan och priser. Förändringar av efterfrågan och priser påverkar möjligheterna att nå lönsamhetsmålen.	Förändringar i priser och leveranser beror till stor del på utvecklingen av marknaden i Europa. Den påverkas i sin tur av flera faktorer såsom efterfrågan, produktionen bland europeiska producenter, förändringar av import till, samt möjligheterna till lönsam export från Europa. Holmen har begränsade möjligheter att snabbt göra större förändringar i produktutbud, men anpassar sin produktinriktning mot de produkter och marknader som bedöms ha bäst långsiktig potential. Holmen eftersträvar en bred kundbas och ett utbud som sträcker sig över flera olika produktområden. Denna strävan, i kombination med långvariga kundrelationer, minskar sårbarheten vid förändringar i marknaden.	Under 2017 ökade försäljningen av kartong, papper och trävaror till prioriterade slutanvändningsområden och marknader.
Råvarupriser. Ved, el och kemikalier är de mest väsentliga insatsvarorna och prisförändringar påverkar lönsamheten.	Skörden av timmer från egen skog är i princip lika stor som förbrukningen vid de egna sågverken, medan massaveden från egen skog motsvarar cirka 35 procent av kartong- och pappersbrukens förbrukning. Genom den integrerade produktionsprocessen är koncernen i stort i balans på massa. Kartongverksamheten tillverkar nästan all el som behövs vid de egna brukerna medan tillverkningen av papper försörjs av externa inköp. Samtidigt säljer koncernen el från vatten- och vindkraft till elnätet. Netto motsvarar koncernens egna elproduktion knappt 50 procent av den totala elkonsumtionen. Prisrisken för denna konsumtion hanteras genom fysiska fastprisavtal och finansiella säkringar. Behovet av värmeenergi är stort, men tillverkas lokalt på varje bruk från restprodukter. Kemikalier är en betydande insatsvara, framförallt vid kartongtillverkning, men behovet reduceras och uttjänas kemikalier återvinns vid bruken.	Råvarupriserna har under senare år i stort varit stabila. Nettoförbrukningen av el är prissäkrad till 80-85 procent för 2018-2020 och 65 procent för 2021. Under 2017 förvärvades Linghamns sågverk med en produktionskapacitet om 75 000 kubikmeter för att stärka råvaruförsörjningen och komplettera produkterbjudandet för Bravikens sågverk.
Anläggningar. Produktionsutrustning kan allvarligt skadas vid till exempel brand, maskinhaveri eller strömavbrott. Detta kan leda till leveransproblem, oväntade kostnader och minskat kundförtroende.	Genom skadeförebyggande åtgärder, regelbundet underhåll och kontinuerliga uppgraderingar kan riskerna för skador i anläggningarna minimeras. Utbildningar av medarbetare främjar delaktighet, kunskap och medvetenhet om riskerna och hur de motverkas. Holmen försäkrar sina anläggningar till återanskaffningsvärde mot egendoms- och avbrottsskador. Självrisken varierar mellan olika anläggningar men uppgår som mest till 30 Mkr för en enskild skada. Koncernen innehar ansvarsförsäkring som även omfattar plötslig och oförutsedd miljökada som drabbar tredje part.	Under 2017 inträffade inga större skadehändelser.
Skog. Skogsbrand, viltbete och skadeinsekter är risker i den växande skogen.	Koncernens skogsinnehav försäkras inte. Arealerna är spridda över stora delar av landet och risken för att omfattande skador inträffar samtidigt bedöms som låg. För att minska omfattningen av viltbete bedrivs ett aktivt arbete på Holmens marker i syfte att hålla viltstammar på rätt populationsnivå. Skadeinsekter som snytbaggas motverkas med hjälp av skyddsvaxning av plantor.	Under 2017 inträffade inga större oförutsedda skadehändelser i Holmens skogar.

Kundkrediter. Risken för att koncernens kunder inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser ger upphov till kreditrisk.	Risken att koncernens kunder inte kommer att fullgöra sina betalningsförpliktelser begränsas genom kreditkontroll, interna kreditlimiter per kund och i vissa fall genom försäkring av kundfordringar mot kreditförluster. Kreditlimiter följs upp löpande. Exponeringen mot enskilda kunder är begränsad.	Per 2017-12-31 uppgick koncernens kundfordringar till 2 089 Mkr, varav 37 (46) procent var försäkrade mot kreditförluster. Under året har kreditförluster på kundfordringar påverkat resultatet med -5 (-5) Mkr. Försäljningen till de fem största kunderna utgjorde under 2017 sammanlagt 13 procent av koncernens totala omsättning.
Arbetsmiljö. Tillbud och olyckor på arbetsplatsen innebär risk för människors liv och hälsa. Det kan också leda till störningar i produktionen med ökade kostnader som följd.	Säker arbetsmiljö är en prioriterad fråga på samtliga ledningsnivåer i koncernen. Certifierade ledningssystem, koncernövergripande mål för arbetsolyckor, kontinuerlig utbildning av personal för ökad riskmedvetenhet, rutiner för tillbud- och olycksfallsrapportering samt riskbedömning av entreprenörsarbeten är exempel på aktiviteter för att få en hög säkerhet på arbetsplatsen.	Utfallet 2017 blev 5,1 arbetsolycksfall per 1 miljon arbetade timmar (2016: 8,8). Se vidare sida 26.
Miljö. Störningar i produktionen kan orsaka överskridanden av de utsläppsvillkor som miljömyndigheterna beslutat för verksamheterna vilket skulle kunna påverka miljön.	Miljöarbetet organiseras och bedrivs enligt Holmens miljö- och energipolicy. Vid störningar prioriteras miljön framför produktionen. Risker förebyggs och hanteras genom rutinmässiga egenkontroller, myndighetskontroller och miljöriskanalyser samt genom att använda certifierade miljö- och energiledningssystem och spårbarhetscertifiering.	Bruken rapporterade under 2017 29 (44) incidenter till tillsynsmyndigheterna. Avvikelseerna var inte av väsentligt slag vad gäller miljö- eller resultatpåverkan.
Medarbetare. Kompetenta och motiverade medarbetare är en viktig förutsättning för att långsiktigt kunna bedriva verksamheten med god lönsamhet.	Frågor om målstyrning, ansvar, delaktighet, säkerhet och kompetensmässig utveckling prioriteras i det dagliga arbetet genom löpande feedback och dialog mellan chef och medarbetare samt i utbildningen av medarbetare. Arbetstagarrepresentanter har plats i Holmens styrelse. I det fall medarbetare och andra intressenter önskar rapportera om missförhållanden inom Holmen finns en whistle blower-funktion tillgänglig.	Inga ärenden avseende avsteg från uppförandekoden eller HR-policyn inrapporterades under 2017.
Affärsetik. Såväl nationellt som globalt ställer kunder och partners krav på Holmen som en stabil och pålitlig leverantör som står för god affärsetik och tydliga hållbarhetsprinciper. Avsteg från principer och policyer kan påverka anseendet och affärsrelationerna negativt.	Holmens affärsetikpolicy med tillhörande riktlinjer ger tydlig vägledning om hur god affärsetik upprätthålls i relationen med externa kontakter på de olika marknaderna. Utbildning avseende affärsetik sker för ledningsgrupper och för medarbetare som bedöms kunna komma i kontakt med de frågor som omfattas av affärsetikpolicyen, såsom marknads- och säljavdelningar samt inköpare.	Under 2017 inrapporterades inga ärenden avseende avsteg från varken affärsetikpolicyen eller uppförandekodens delar gällande affärsetiska frågor.
Leverantörer. Brister i försörjningskedjan för insatsprodukter vad gäller såväl leveranssäkerhet som kvalitet kan leda till produktionsstörningar. Leverantörer som inte uppfyller Holmens krav kan även påverka verksamheten negativt.	Holmen eftersträvar att ha minst två godkända leverantörer per användningsområde. Dessutom ingår Holmens uppförandekod för leverantörer i alla nya kontrakt. Den innehåller krav på hållbar utveckling, bland annat genom att respektera internationellt erkända principer för antikorrupcion, mänskliga rättigheter, arbetsmiljö och miljö. Sedan 2017 anlitar Holmen en extern part, EcoVadis, för att följa upp leverantörernas efterlevnad av koden utifrån områdena mänskliga rättigheter, arbetsmiljö, miljö, affärsetik och inköp.	Under 2017 inrapporterades inga ärenden avseende avsteg från uppförandekoden för leverantörer. Vid utgången av 2017 hade leverantörer motsvarande drygt 80 procent av koncernens inköpsvolym undertecknat leverantörskoden.
IT-system. För att styra och planera produktion, försäljning samt inköp krävs ett effektivt IT-stöd. Störningar i IT-stödet och obehörig åtkomst till information kan ge betydande negativa effekter för verksamheten.	Driftstörningar samt obehörig åtkomst förhindras genom säkerhetsåtgärder och förebyggande åtgärder i form av ändamålsenligt fysiskt skydd, tillförlitlig serverdrift och säkra nätverk. Åtgärder och rutiner finns för att minimera risken för avbrott, men också för att hantera situationer då avbrott inträffat. Holmen utvecklar kontinuerligt dessa skyddsåtgärder för att möta förändringar i riskbilden.	Verksamheten påverkades inte av IT-incidenter under 2017.
Politiska beslut. Lagar och regler i länder där koncernen verkar påverkar hur affärsverksamheten kan bedrivas. Regler om hur skogen får brukas kan påverka framtida tillväxt och skörd. Regler för användande av färsk fiber kontra returfiber, samt lagstiftning om vattenverksamhet kan komma att påverka koncernen negativt.	Holmen deltar i nationella och internationella branschorganisationer som har uppdrag att sköta samhällsbevakning, opinionsbildning och politisk påverkan. På orter där verksamhet bedrivs knyts kontakter med lokala företrädare och allmänhet. Det sker till exempel vid samråds- och informationsmöten och via debatt i media. Holmen har för frågor om rätten att bruka skogen och om vattenverksamhet deltagit aktivt i arbetet med näringslivsorganisationer och remissvar.	I slutet av 2017 kom beslut från EU om hur mark- och skogssektorn ska bidra till EU:s klimat- och energipolitik. Resultatet blev positivt för Holmen och svensk skogsindustri. Ett lagförslag gällande vattenverksamheter presenterades under 2017 vilket kan påverka Holmens och näringslivets möjligheter att utveckla verksamheterna.

Finansiella risker

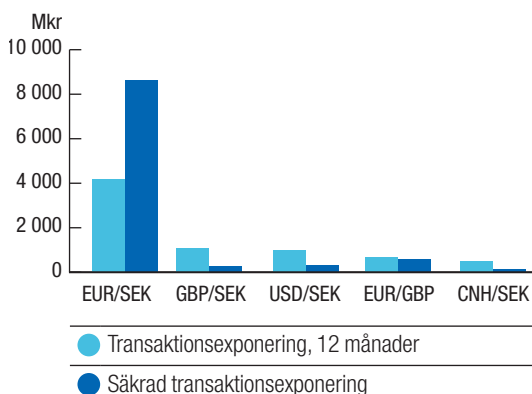
Risk

Valuta. Svängningar i valutakurser påverkar koncernens resultat. Risken vid transaktionsexponering beror på att en väsentlig del av koncernens försäljningsintäkter är i andra valutor än kostnaderna. Risken vid omräkningsexponering härrör från omräkningen av de utländska dotterbolagens tillgångar, skulder och resultat till svenska kronor.

Riskhantering

Transaktionsexponering. För att minska resultatpåverkan av förändrade valutakurser säkras nettoflödet med valutaterminer. Nettoflödet i euro, dollar och pund för de närmaste fyra månaderna säkras alltid. Det motsvarar normalt kundfordringar och utestående order. Styrelsen kan besluta att säkra flöden för en längre period om det bedöms lämpligt med hänsyn till produkternas lönsamhet, konkurrenskraft och valutasituationen. Valutaexponering som uppstår när investeringar betalas i utländsk valuta separeras från övrig transaktionsexponering. Normalt säkras 90-100 procent av valutaexponering för större investeringar.

Omräkningsexponering. Säkring av exponeringen som uppstår när dotterbolagens tillgångar och skulder omräknas till svenska kronor (så kallad equity-hedge) bedöms från fall till fall och görs med utgångspunkt från koncernmässigt värde av nettotillgångarna. Säkring sker med lån i utländsk valuta eller valutaterminer. Exponeringen som uppstår då utländska dotterbolags resultat omräknas till svenska kronor säkras normalt inte.

Ränta. Risker som uppstår då förändringar i marknadsräntan påverkar koncernens räntenetto.

Räntebindningen på koncernens finansiella tillgångar och skulder är normalt kort. Styrelsen kan välja att förlänga räntebindningen i syfte att begränsa effekten av en ränteuppgång. Derivatinstrument i form av ränteswappar används för att styra räntebindningen utan att underliggande lån förändras.

Kommentar

För kommande dryga två år är 90 procent av förväntade flöden i EUR/SEK säkrade till i genomsnitt 9,67, för EUR/GBP är 90 procent av ett års förväntade flöden säkrade till 0,89. För övriga valutor är 4 månaders flöden säkrade. USD/SEK är säkrat till 8,19 och GBP/SEK till 10,98.

Säkring i pund uppgick vid utgången av årsskiftet till 14 MGBP. Nettotillgångar i övriga valutor är mycket begränsade och säkras normalt inte.

Koncernens genomsnittliga upplåningsränta uppgick under 2017 till 1,4 procent. Tabellen nedan visar koncernens räntebindning fördelat per valuta.

Mkr	1 år	1-3 år	3-5 år	>5 år	Pensions- avsättningar	Summa
SEK	-1 834	-600	0	0	-12	-2 445
EUR	-51	0	0	0	-8	-59
GBP	-446	0	0	0	-19	-465
Övriga poster	33	0	0	0	0	33
	-2 297	-600	0	0	-39	-2 936

Kreditrisk mot finansiell motpart.

Risken för att finansiella transaktioner ger upphov till kreditrisker gentemot finansiella motparter.

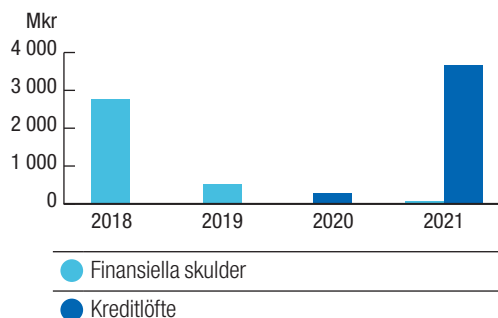
För varje finansiell motpart fastställs en maximal kredit- och settlementrisk som följs upp löpande. Holmens finansiella motparter bedöms med hjälp av värrenommerade ratinginstitut eller, i de fall rating saknas, egna analyser. Beräkningen baseras på löptid och historisk volatilitet för olika derivattyper. För övriga finansiella tillgångar bedöms den maximala kreditrisken motsvaras av nominellt belopp.

Per 2017-12-31 hade koncernen utestående derivatkontrakt med ett nominellt belopp om cirka 15 miljarder kronor och ett marknadsvärde om netto -159 Mkr. Holmens totala kreditrisk i derivataffärer uppgick vid årsskiftet till 1 497 Mkr. Beräkningen baseras på löptid och historisk volatilitet för olika derivattyper.

Likviditet och refinansiering. Risken för att behovet av framtida kapitalanskaffning och refinansiering av förfallande lån tvingas ske till hög kostnad.

Holmens strategi anger att den finansiella ställningen ska vara stark för att ha handlingsfrihet att fatta långsiktiga affärsmässiga beslut. Målet är att skuldsättningsgraden inte ska överstiga 0,5. Holmens finansiering består i huvudsak av obligationslån och företagscertifikat. Risken att framtida kapitalanskaffning blir svår eller dyr reduceras genom användande av långfristiga kontrakterade kreditlöften. Finansieringsplaneringen hanteras genom prognoser över behovet för kommande år baserat på koncernens fleråriga resultatprognoser och budgetar som uppdateras regelbundet.

Den finansiella nettoskulden minskade under året med 1 009 Mkr och uppgick per 2017-12-31 till 2 936 Mkr, varav pensionsavsättningar 39 Mkr. Koncernen har ett kontrakterat kreditlöfte om 400 MEUR (3 936 Mkr) med ett syndikat av nio banker som förfaller 2020 och 2021. Kreditlöftet var vid årsskiftet utnyttjat och är tillgängligt att utnyttja under förutsättning att koncernens skuldsättningsgrad understiger 1,25. Vid årsskiftet var koncernens skuldsättningsgrad 0,13.

Känslighetsanalys

Operativa risker

En procents förändring i leveranser och pris för koncernens produkter respektive väsentliga insatsvaror bedöms påverka koncernens rörelseresultat enligt tabellen till höger.

Intjäningen under året är relativt jämn. De tydligaste säsongeffekterna är lägre personalkostnader under tredje kvartalet och att elproduktionen vid vattenkraftverken normalt är högre under första och fjärde kvartalet.

Påverkan rörelseresultat, Mkr	Förändring	Pris	Leveranser
Kartong	+/- 1 %	54	29
Papper	+/- 1 %	54	18
Trävaror	+/- 1 %	16	5
Virke egen skog	+/- 1 %	12	8
Vatten och vindkraft	+/- 1 %	3	3
Insatsvaror			
Virke*	+/- 1 %	28	
El*	+/- 1 %	12	
Kemikalier	+/- 1 %	12	
Övriga rörliga kostnader	+/- 1 %	14	
Leveranskostnader	+/- 1 %	14	
Personal	+/- 1 %	23	
Övriga fasta kostnader	+/- 1 %	12	

* Med hänsyn tagen till skörd av egen skog samt produktion av egen elkraft är resultatkänsligheten netto för koncernen för virke 16 Mkr och el 9 Mkr.

Finansiella risker

Tabellen till höger visar hur stor effekt en förändring av svenska kronan, marknadsräntan respektive elpriset skulle ha på koncernens resultat före skatt respektive eget kapital nästa år med hänsyn tagen till säkringar.

Resultat före skatt	Förändring	Mkr
Växelkurser	+/- 1 %	23
SEK mot EUR	+/- 1 %	3
SEK mot USD	+/- 1 %	7
SEK mot GBP	+/- 1 %	8
SEK mot övriga valutor	+/- 1 %	5
Elpris	+/- 1 %	1
Låneränta	+/- 1 procentenhet	21
Eget kapital		
Transaktionssäkringar	+/- 1 %	99
Investeringsssäkringar	+/- 1 %	3
Equity-hedge	+/- 1 %	2
Elsäkringar	+/- 1 %	8
Räntesäkringar	+/- 1 procentenhet	12

Aktien och ägarna

Under 2017 steg kursen för Holmen B med 109 kronor eller 33 procent. Resultat per aktie exklusive jämförelsestörande poster var 19,9 kronor. Utdelningen föreslås höjas till 13 (12) kronor.

Handel på börsen

Holmen noterades på Stockholmsbörsen 1936, men hette då Mo och Domsjö AB. Holmens två aktieserier är idag noterade på Nasdaq Stockholm, Large Cap. Kursen för Holmen B steg under året med 109 kronor eller 33 procent till 436 kronor samtidigt som Stockholmsbörsen ökade med 8 procent. Holmens börsvärde på 36,6 (27,4) miljarder kronor utgör 0,6 procent av Stockholmsbörsens totala värde. Årets högsta slutkurs för Holmen B var 436 kronor och noterades den 29 december. Den lägsta slutkursen på 314 kronor noterades den 16 januari. Det genomsnittliga antalet omsatta B-aktier uppgick till 136 000 per dag, vilket motsvarar ett värde på 50 Mkr. Genomsnittligt antal omsatta A-aktier var 714 per dag. Nästan 73 procent av handeln skedde på Nasdaq Stockholm. Därutöver sker handel i Holmen-aktien även på andra handelsplatser såsom BATS Europe, Chi-X och Turquoise.

Resultat per aktie

Resultatet per aktie efter utspädning uppgick till 19,9 (16,9) kronor.

Utdelning

Beslut om aktieutdelning grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhets-situation, framtida investeringsplaner och finansiella ställning. Styrelsen föreslår att

årsstämman den 10 april 2018 beslutar om en utdelning om 13 (12) kronor per aktie. Den föreslagna utdelningen motsvarar 5,0 procent av eget kapital. Under de senaste fem åren har utdelningen i genomsnitt uppgått till 4 procent av eget kapital.

- Sista dag för handel i Holmen-aktier inklusive rätt till utdelning: 10 april 2018.
- Avstämningsdag för utdelning: 12 april 2018.
- Utbetalningsdag för utdelning: 17 april 2018.

Aktiesplit

Styrelsen föreslår, i syfte att underlätta handeln med bolagets aktier på Nasdaq Stockholm, att årsstämman 2018 beslutar om en aktiesplit innebärande att varje aktie, oavsett serie, delas upp i två aktier (split 2:1) av samma serie. Som avstämningsdag för uppdelningen av aktierna föreslås den 2 maj 2018.

Aktiestructur

Holmen har 83 996 162 utestående aktier fördelade på 22 623 234 A-aktier och 61 372 928 B-aktier. Därutöver finns 760 000 återköpta B-aktier i eget förvar. A-aktien har tio röster och B-aktien en röst. I övrigt har aktierna samma rätt. Det finns inga begränsningar i aktiernas överlåtbarhet på grund av bestämmelse i lag eller bolagsordning.

Ägarstruktur

Totalt hade Holmen 30 903 aktieägare vid utgången av 2017. Sett till antalet utgör svenska privatpersoner den största ägarkategorin med 28 967 ägare. Aktiekapitalet ägs till 82 (83) procent av svenskregistrerade ägare. Den största andelen aktier bland utländska ägare finns i USA och Norge, med 6 procent respektive 2 procent av kapitalet. Största ägare, med 61,6 procent av rösterna och 32,9 procent av kapitalet, var vid årsskiftet 2017/2018 L E Lundbergföretagen AB.

Aktiesparprogram

På årsstämman 2016 fattades beslut om ett riktat aktiesparprogram till ett fyrtiotal nyckelpersoner i Holmen-koncernen. Syftet med programmet var att stärka intresse-

gemenskapen mellan ägare och ledningen i bolaget samt att skapa ett långsiktigt engagemang för Holmen. Programmet innebär att tidigare återköpta aktier kommer att överföras till deltagarna i programmet vid löptidens slut. Antalet aktier som kommer att överföras är beroende av avkastningen under 2016-2018. Vid maximal tilldelning kommer 80 000 aktier att överföras från bolaget till deltagarna i programmet.

Aktieåterköp

Något uttryckligt mål för aktieåterköp finns inte. Ett mandat att återköpa upp till 10 procent av bolagets samtliga aktier finns och eventuella återköp ses som ett komplement till utdelningarna för att justera kapitalstrukturen när omständigheterna bedöms gynnsamma. Vid årsstämman 2017 förnyades bemyndigandet för styrelsen att fatta beslut att förvärva upp till 10 procent av bolagets aktier, genom förvärv av B-aktier. Inget återköp har gjorts under året. Sedan tidigare innehar bolaget 0,9 procent av samtliga aktier. Styrelsen föreslår att också årsstämman 2018 bemyndigar styrelsen att återköpa och överlåta upp till 10 procent av bolagets aktier, genom förvärv av B-aktier.

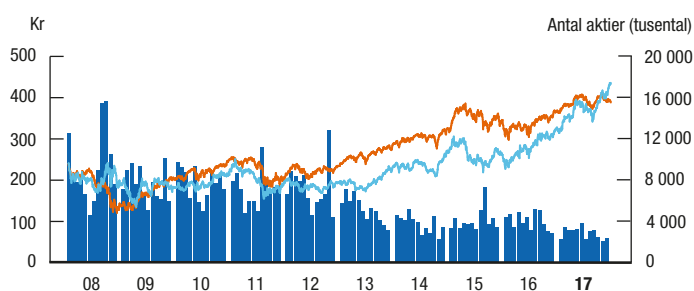
Aktieägarkommunikation

Holmen lämnar regelbundet information till aktiemarknaden i form av presskonferenser i samband med publicering av kvartalsrapporter och i samband med årsstämma. Därutöver lämnas information som är väsentlig för aktiemarknaden genom publicering av pressmeddelanden. På holmen.com finns finansiell information i form av rapporter, presentationer och finansiella data samlad. På holmen.com finns även inspelningar av de senaste presskonferenserna liksom information om aktien, ägare, insynshandel med mera.

Analytiker

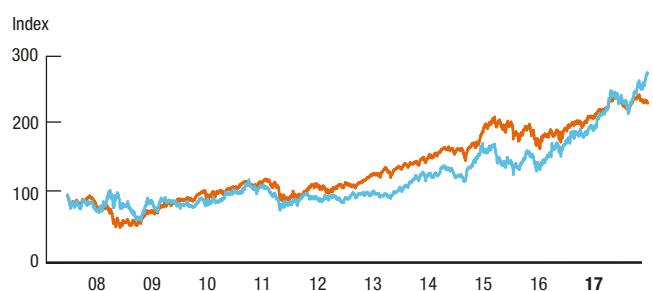
Analytiker vid 10 mäklarhus och banker följer Holmens utveckling. Det innebär bland annat att de löpande publicerar analyser avseende Holmen. En lista över dessa analytiker återfinns på holmen.com.

Aktiekursutveckling, Holmen B samt generalindex

● Holmen B ● Affärsvärldens Generalindex
● Totalt antal omsatta B-aktier (tusental)

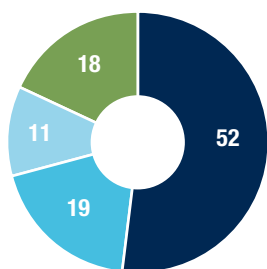
Totalavkastning Holmen B och generalindex
Inkl. reinvesterad utdelning utan hänsyn till skatt

● Holmen B ● Generalindex (SIX Return Index)

Källa: Macrobond

Ägarkategorier Andel av kapital, %

● Svenska institutioner	52 %
● Svenska aktiefonder	19 %
● Svenska privatpersoner	11 %
● Utländska ägare	18 %

Ägarstruktur per 2017-12-31

	% av kapital	% av röster
L E Lundbergföretagen	32,9	61,6
Kempestiftelserna	7,0	17,0
Carnegie fonder (Sverige)	5,4	1,6
Nordea fonder	3,2	0,9
Lannebo fonder	3,2	0,9
Alecta	2,9	0,8
Swedbank Robur Fonder	2,0	0,6
DFA fonder (USA)	1,9	0,6
Vanguard (USA)	1,5	0,4
Norges Bank	1,5	0,4
Summa	61,3	84,9
Övriga	38,7	15,1
Summa*	100,0	100,0
* Varav utländskt ägande.	17,7	5,4

De tio kapitalmässigt största identifierade aktieägarna. Enskilt större aktieägare kan finnas förvaltningsregistrerade och ingå bland övriga aktieägare.

Aktieägarstatistik

Innehavs- klasser, antal aktier	Antal aktie- ägare	Andel av kapital, %
1-1 000	29 105	6
1 001-100 000	1 788	27
100 001-	10	67
Totalt	30 903	100

Aktiekapitalets sammansättning

Aktier	Röster	Antal aktier	Antal röster	Kvotvärde	Mkr
A	10	22 623 234	226 232 340	50	1 131
B	1	62 132 928	62 132 928	50	3 107
Totalt antal aktier		84 756 162	288 365 268		4 238
Innehav av återköpta B-aktier		-760 000	-760 000		
Totalt antal utestående aktier		83 996 162	287 605 268		

Aktiekapitalets utveckling 2000-2017

	Förändring av antal aktier	Totalt antal aktier	Förändring av aktiekapital, Mkr	Totalt aktie- kapital, Mkr
2001 Indragning av återköpta aktier	-8 885 827	79 972 451	-444	3 999
2004 Konvertering och teckning	4 783 711	84 756 162	239	4 238

Data per aktie

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Resultat efter utspädning, kr ¹⁾	19,9	16,9	6,7	10,8	8,5	22,1	47,1	8,4	12,0	7,6
Utdelning, kr	13 ⁵⁾	12	10,5	10	9	9	8	7	7	9
Utdelning i % av:										
Eget kapital	5	5	4	4	4	4	3	3	4	5
Börskurs vid årets slut	3	4	4	4	4	5	4	3	4	5
Årets resultat	65	71	158	93	106	41	17	83	58	118
Avkastning, eget kapital, % ¹⁾	8	7	3	4	3	9	23	4	6	4
Avkastning, sysselsatt kapital, % ²⁾	9	9	6	6	5	7	9	6	7	6
Eget kapital per aktie, kr	262	253	248	250	248	248	235	201	196	186
Börskurs, B, vid årets slut, kr	436	327	262	266	234	192	198	221	183	194
Genomsnittskurs under året, B, kr	372	281	264	236	198	186	201	195	180	203
Årshögsta börskurs, B, kr	436	327	306	272	235	204	251	226	206	242
Årslägst börskurs, B, kr	314	227	219	209	173	169	156	173	135	170
Totalt börsvärde vid årets slut, 1 000 Mkr	36,6	27,4	22,3	22,3	19,7	16,2	16,6	18,5	15,4	16,2
P/E-tal ²⁾	22	19	39	25	28	9	4	26	15	25
EV/Resultat före avskrivningar ³⁾	14	11	10	10	11	9	7	10	7	9
Betavärde (48 mån), B, vid årets slut ⁴⁾	0,8	0,8	0,7	0,8	0,7	0,9	0,8	0,8	0,7	0,5
Antal aktieägare vid årets slut	30 903	28 159	28 176	27 788	27 692	28 440	28 899	28 339	30 425	29 745

1) Se sida 78: Definitioner och ordlista. 2) Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie efter utspädning. 3) Börsvärde plus finansiell nettoskuld vid årets slut (EV) dividerat med resultat före avskrivningar. 4) Måter hur känslig B-aktiens avkastning har varit relativt avkastningen på Affärsvärldens Generalindex under 48 månader. 5) Styrelsens förslag. 6) Exkl. jämförelsestörande poster.

Finansiella rapporter

Resultaträkning, Mkr	Not	2017	2016
Nettoomsättning	2	16 133	15 513
Övriga rörelseintäkter	3	1 136	1 559
Förändring varulager		-128	203
Råvaror och förnödenheter		-8 945	-8 801
Personalkostnader	4	-2 252	-2 268
Övriga rörelsekostnader	5, 20	-3 189	-3 432
Avskrivningar enligt plan	9, 10	-991	-1 018
Nedskrivningar	10	-	-122
Värdeförändring i biologiska tillgångar	11	415	315
Resultat från andelar i intressebolag och joint ventures	12	-12	-18
Rörelseresultat		2 166	1 930
Finansiella intäkter	6	2	13
Finansiella kostnader	6	-55	-84
Resultat före skatt		2 113	1 859
Skatt	7	-445	-436
Årets resultat		1 668	1 424
Hänförligt till: Moderbolagets aktieägare		1 668	1 424
Resultat per aktie (kr)	8		
före utspädning		19,9	16,9
efter utspädning		19,9	16,9
Genomsnittligt antal aktier (milj)	8		
före utspädning		84,0	84,0
efter utspädning		84,0	84,0

Rörelseresultatet uppgick till 2 166 (1 930) Mkr. Leveranserna av kartong, papper och trävaror ökade och försäljningsmixen förbättrades men det motverkades av ökade kostnader för insatsvaror och frakt samt stora underhållstopp inom kartong.

2016 års rörelseresultat påverkade jämförelsestörande poster resultatet negativt med 350 Mkr i samband med försäljningen av bruket i Madrid och positivt med 118 Mkr avseende försäkringsersättning för återuppbyggnad efter brand i Hallsta pappersbruk, vilka tillsammans netto uppgår till -232 Mkr.

Finansnettot för 2017 uppgick till -53 (-71) Mkr. Nettoskulden har i genomsnitt varit lägre än under föregående år.

Redovisad skatt uppgick under 2017 till -445 (-436) Mkr. Den redovisade skatten motsvarar 21 procent av resultatet före skatt.

Rapport över totalresultat, Mkr	Not	2017	2016
Årets resultat		1 668	1 424
Övrigt totalresultat			
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	17	121	-159
Skatt hänförlig till poster som inte återförs till årets resultat	7	-24	29
Summa poster som inte återförs till årets resultat		97	-130
Kassaflödessäkringar			
Omvärdering		-88	96
Överfört från eget kapital till resultaträkningen		124	126
Överfört från eget kapital till anläggningstillgångar		-1	-12
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet		36	-165
Säkring av valutarisk i utlandsverksamhet		-49	1
Andel i joint ventures övrigt totalresultat	12	-4	-21
Skatt hänförlig till poster som återförs till årets resultat	7	3	-52
Summa poster som återförs till årets resultat		21	-26
Summa övrigt totalresultat		119	-157
Summa totalresultat		1 786	1 267
Hänförligt till: Moderbolagets aktieägare		1 786	1 267

Balansräkning per 31 december, Mkr	Not	2017	2016
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	9	90	87
Materiella anläggningstillgångar	10	9 078	9 387
Biologiska tillgångar	11	17 831	17 448
Andelar i intresseföretag och joint ventures	12	1 749	1 773
Övriga aktier och andelar	12	2	2
Långfristiga finansiella fordringar	13	42	39
Uppskjutna skattefordringar	7	1	4
Summa anläggningstillgångar		28 793	28 740
Omsättningstillgångar			
Varulager	14	2 905	2 981
Kundfordringar	15	2 089	2 174
Aktuell skattefordran	7	36	132
Övriga rörelsefordringar	15	658	564
Kortfristiga finansiella fordringar	13	32	89
Likvida medel	13	356	210
Tillgångar som innehas för försäljning	11	23	-
Summa omsättningstillgångar		6 098	6 151
Summa tillgångar		34 891	34 891
Eget kapital			
Aktiekapital		4 238	4 238
Övrigt tillskjutet kapital		281	281
Reserver		-214	-236
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		17 731	16 960
Summa eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare		22 035	21 243
Långfristiga skulder			
Långfristiga finansiella skulder	13	552	882
Avsättningar för pensioner	17	39	201
Övriga avsättningar	18	662	673
Uppskjutna skatteskulder	7	5 650	5 613
Summa långfristiga skulder		6 903	7 368
Kortfristiga skulder			
Kortfristiga finansiella skulder	13	2 775	3 200
Leverantörsskulder	19	1 957	1 766
Aktuell skatteskuld	7	21	6
Avsättningar	18	144	228
Övriga rörelseskulder	19	1 056	1 079
Summa kortfristiga skulder		5 952	6 279
Summa skulder		12 856	13 648
Summa eget kapital och skulder		34 891	34 891

Förändringar i eget kapital, Mkr

			Reserver		Balanserade	
	Aktiekapital	Övrigt tillskjutet kapital	Omräknings-reserv	Säkrings-reserv	vinstmedel inkl. årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående eget kapital 2016-12-31	4 238	281	76	-284	16 543	20 853
Årets resultat	-	-	-	-	1 424	1 424
Övrigt totalresultat						
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-	-	-	-	-159	-159
Kassaflödessäkringar	-	-	-	211	-	211
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet	-	-	-165	-	-	-165
Säkring av valutarisk i utlandsverksamhet	-	-	1	-	-	1
Andel i joint ventures övrigt totalresultat	-	-	-	-21	-	-21
Skatt hänförligt till övrigt totalresultat	-	-	-6	-46	29	-24
Summa övrigt totalresultat	-	-	-170	144	-130	-157
Summa totalresultat	-	-	-170	144	1 294	1 267
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-882	-882
Aktiesparprogram	-	-	-	-	5	5
Utgående eget kapital 2016-12-31	4 238	281	-95	-141	16 960	21 243
Årets resultat	-	-	-	-	1 668	1 668
Övrigt totalresultat						
Omvärdering av förmånsbestämda pensionsplaner	-	-	-	-	121	121
Kassaflödessäkringar	-	-	-	35	-	35
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet	-	-	36	-	-	36
Säkring av valutarisk i utlandsverksamhet	-	-	-49	-	-	-49
Andel i joint ventures övrigt totalresultat	-	-	-	-4	-	-4
Skatt hänförligt till övrigt totalresultat	-	-	11	-8	-24	-21
Summa övrigt totalresultat	-	-	-2	24	97	119
Summa totalresultat	-	-	-2	24	1 765	1 786
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-1 008	-1 008
Aktiesparprogram	-	-	-	-	13	13
Utgående eget kapital 2017-12-31	4 238	281	-97	-117	17 731	22 035

Kassaflödesanalys, Mkr	Not	2017	2016
Den löpande verksamheten			
Resultat före skatt	25	2 113	1 859
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar enligt plan		991	1 018
Nedskrivningar		-	122
Värdeförändring i biologiska tillgångar		-415	-315
Förändring av avsättningar		-236	170
Övrigt*		78	-31
Betalda inkomstskatter		-221	-504
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		2 310	2 320
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		73	-62
Förändring av kundfordringar och övriga rörelsefordringar		22	-189
Förändring av leverantörsskulder och övriga rörelseskulder		104	-109
Kassaflöde från den löpande verksamheten		2 509	1 961
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-674	-766
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		31	440
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-18	-5
Förvärv av biologiska tillgångar		-11	-4
Avyttring av biologiska tillgångar		27	95
Förvärv av aktier och andelar		0	-10
Avyttring av aktier och andelar		0	127
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-644	-123
Finansieringsverksamheten			
Amortering av långfristiga lån**		-1 400	-400
Förändring kortfristiga finansiella skulder	25	680	-560
Förändring kortfristiga finansiella fordringar		9	-6
Utbetald utdelning till moderbolagets aktieägare		-1 008	-882
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-1 718	-1 848
Årets kassaflöde		147	-10
Likvida medel vid årets början		210	221
Valutakursdifferens i likvida medel		-1	-1
Likvida medel vid årets slut		356	210

* Övriga justeringar utgörs främst av valutaeffekter och marknadsomvärderingar av finansiella instrument, resultat från intresseföretag samt resultat vid försäljning av anläggningstillgångar.

** Avser amortering av lån som tidigare varit klassificerade som långfristiga.

Förändring finansiell nettoskuld	2017	2016
Ingående finansiell nettoskuld	-3 945	-4 799
Kassaflöde		
Löpande verksamhet	2 509	1 961
Investeringsverksamhet (exkl. långfristiga finansiella fordringar)	-644	-123
Utbetald utdelning	-1 008	-882
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	120	-158
Valutaeffekter och marknadsvärdeförändringar	32	56
Utgående finansiell nettoskuld	-2 936	-3 945

Resultaträkning, Mkr	Not	2017	2016
Nettoomsättning	2	14 345	13 794
Övriga rörelseintäkter	3	565	822
Förändring varulager		-166	205
Råvaror och förnödenheter		-7 969	-8 086
Personalkostnader	4	-1 877	-1 827
Övriga externa kostnader	5, 20	-4 031	-4 547
Avskrivningar enligt plan	9, 10	-25	-26
Rörelseresultat		841	335
Resultat från andelar i koncernföretag	6, 23	497	780
Ränteintäkter och liknande intäkter	6	18	30
Räntekostnader och liknande kostnader	6	-99	-52
Resultat efter finansiella poster		1 257	1 094
Bokslutsdispositioner	24	787	404
Resultat före skatt		2 044	1 499
Skatt	7	-197	-301
Årets resultat		1 847	1 197

Rapport över totalresultat, Mkr	Not	2017	2016
Årets resultat		1 847	1 197
Övrigt totalresultat			
Kassaflödessäkringar			
Omvärdering		-71	133
Överfört från eget kapital till resultaträkningen		109	90
Överfört från eget kapital till anläggningstillgångar		-1	-12
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	7	-8	-46
Summa poster som återförs till årets resultat		29	164
Summa totalresultat		1 876	1 362

I moderbolaget ingår Holmens svenska verksamheter med undantag för merparten av anläggningstillgångarna, som redovisas i Holmens Bruk AB.

I posten Räntekostnader och liknande kostnader i resultaträkningen ingår resultat från säkring av eget kapital i utländska dotterbolag om -49 (1) Mkr.

Kassaflödesanalys, Mkr	Not	2017	2016
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	25	1 257	1 094
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar enligt plan		25	26
Förändring av avsättningar		-109	-59
Övrigt*		855	502
Betalda inkomstskatter		-131	-464
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		1 897	1 100
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		74	-61
Förändring av rörelsefordringar		97	-146
Förändring av rörelseskulder		260	-271
Kassaflöde från den löpande verksamheten		2 329	622
Investeringsverksamheten			
Lämnade aktieägartillskott		-1	-10
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-32	-29
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		11	28
Avyttring av aktier och andelar		0	2
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-22	-9
Finansieringsverksamheten			
Amortering av externa långfristiga lån**		-1 400	-400
Förändring övriga finansiella skulder	25	-479	-531
Förändring övriga finansiella fordringar		241	450
Utbetald utdelning till moderbolagets aktieägare		-1 008	-882
Erhållna koncernbidrag		530	700
Lämnade koncernbidrag		0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-2 116	-663
Årets kassaflöde		190	-51
Likvida medel vid årets början		104	155
Likvida medel vid årets slut		294	104

* Övriga justeringar utgörs främst av nedskrivning av aktier i koncernföretag, valutaeffekter och marknadsomvärderingar av finansiella instrument samt resultat vid försäljning av anläggningstillgångar.

** Avser amortering av lån som tidigare varit klassificerade som långfristiga.

Balansräkning per den 31 december, Mkr	Not	2017	2016
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	9	8	8
Materiella anläggningstillgångar	10	2 930	2 925
Finansiella anläggningstillgångar			
Aktier och andelar	12, 23	10 702	11 519
Långfristiga finansiella fordringar	13	3 018	3 202
Summa anläggningstillgångar		16 658	17 653
Omsättningstillgångar			
Varulager	14	2 322	2 396
Rörelsefordringar	15	2 210	2 254
Aktuell skattefordran	7	29	106
Kortfristiga placeringar	13	32	89
Likvida medel	13	294	104
Summa omsättningstillgångar		4 888	4 950
Summa tillgångar		21 545	22 602

Balansräkning per den 31 december, Mkr	Not	2017	2016
Eget kapital	16		
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		4 238	4 238
Reservfond		1 577	1 577
Uppskrivningsfond		100	100
Fritt eget kapital			
Balanserade vinstmedel inkl. säkringsreserv		3 956	3 724
Årets resultat		1 847	1 197
Summa eget kapital		11 718	10 836
Obeskattade reserver	24	2 032	2 290
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner	17	12	12
Avsättningar för skatter	18	45	45
Övriga avsättningar	18	725	833
Uppskjuten skatteskuld	7	610	612
Summa avsättningar		1 392	1 503
Skulder			
Långfristiga finansiella skulder	13	880	2 328
Kortfristiga finansiella skulder	13	2 775	3 200
Aktuell skatteskuld	7	-	-
Rörelseskulder	19	2 749	2 445
Summa skulder		6 403	7 974
Summa eget kapital och skulder		21 545	22 602

Förändringar i eget kapital, Mkr

	Bundet eget kapital				Fritt eget kapital		
	Aktiekapital	Reservfond	Uppskrivningsfond	Säkringsreserv	Balanserade vinstmedel	Årets resultat	Totalt eget kapital
Ingående eget kapital 2016-12-31	4 238	1 577	100	-287	3 985	738	10 351
Vinstdisposition	-	-	-	-	738	-738	-
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 197	1 197
Övrigt totalresultat							
Kassaflödessäkringar	-	-	-	211	-	-	211
Skatt på övrigt totalresultat	-	-	-	-46	-	-	-46
Summa övrigt totalresultat	-	-	-	164	-	-	164
Summa totalresultat	-	-	-	164	738	459	1 362
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-882	-	-882
Aktiesparprogram	-	-	-	-	5	-	5
Utgående eget kapital 2016-12-31	4 238	1 577	100	-123	3 847	1 197	10 836
Vinstdisposition	-	-	-	-	1 197	-1 197	-
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 847	1 847
Övrigt totalresultat							
Kassaflödessäkringar	-	-	-	38	-	-	38
Skatt på övrigt totalresultat	-	-	-	-8	-	-	-8
Summa övrigt totalresultat	-	-	-	29	0	0	29
Summa totalresultat	-	-	-	29	1 197	649	1 876
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-1 008	-	-1 008
Aktiesparprogram	-	-	-	-	13	-	13
Utgående eget kapital 2017-12-31	4 238	1 577	100	-93	4 049	1 847	11 718

Noter till de finansiella rapporterna

Belopp avser miljoner kronor (Mkr) där inte annat framgår.

1. Redovisningsprinciper	44
2. Rapportering per rörelsesegment	48
3. Övriga rörelseintäkter	49
4. Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	50
5. Arvode och kostnadsersättning till revisorer	51
6. Finansnetto och resultat från finansiella instrument	51
7. Skatt	52
8. Resultat per aktie	53
9. Immateriella anläggningstillgångar	53
10. Materiella anläggningstillgångar	54
11. Biologiska tillgångar	55
12. Andelar i intresseföretag, joint ventures samt övriga aktier och andelar	56
13. Finansiella instrument	57

14. Varulager	60
15. Rörelsefordringar	60
16. Eget kapital moderbolaget	60
17. Avsättningar för pensioner	61
18. Övriga avsättningar	62
19. Rörelseskulder	62
20. Operationell leasing	62
21. Ställda säkerheter och eventualefterkrav	63
22. Närtstående	63
23. Andelar i koncernföretag	64
24. Obeskattade reserver	65
25. Kassaflödesanalys	65
26. Viktiga bedömningar och uppskattningar	65

Not 1. Redovisningsprinciper

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter, om inte annat framgår nedan. Koncernens redovisningsprinciper har tillämpats konsekvent på rapportering och konsolidering av moderbolag, dotterföretag samt intresseföretag och joint ventures.

Överensstämmelse med normgivning och lag

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB), såsom de antagits av EU. Vidare har Rådet för finansiell rapportering rekommenderat RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som kommenteras separat under respektive avsnitt. Moderbolagets redovisning är upprättad i enlighet med RFR 2 Redovisning för noterade juridiska personer. De avvikelser som förekommer mellan moderbolagets och koncernens principer förädlas av begränsningar i möjligheterna att tillämpa IFRS i moderbolaget till följd av Årsredovisningslagen (ÅRL) och Tryggandelagen samt i vissa fall av skatteskäl.

Värderingsgrunder tillämpade vid upprättande av moderbolagets och koncernens finansiella rapporter

Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärden, förutom biologiska tillgångar och vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. I moderbolaget har biologiska tillgångar ej värderats till verkligt värde. Andelar i koncernföretag och intresseföretag redovisas i moderbolaget till det lägsta av anskaffningsvärde och verkligt värde.

Funktionell valuta och rapporteringsvaluta

Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer som bolagen bedriver sin verksamhet. Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvalutan för moderbolaget och för koncernen. Det innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Att upprätta de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om ändringen endast påverkat denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder. Se även not 26 Viktiga bedömningar och uppskattningar.

Ändrade redovisningsprinciper

Nya och ändrade redovisningsprinciper som är tillämpliga från 2017

Inga nya redovisningsprinciper med någon väsentlig inverkan på koncernens redovisning har tillämpats från 1 januari 2017. Ändringar i IAS7 har medfört att upplysningar har lagts till i not 25 där årets förändring i skulder hänförliga till finansieringsverksamheten stäms av med specifikation av bl.a. nyupplåning, amortering, förändringar kopplade till avyttring/förvärf av dotterföretag och valutakurseeffekter. Upplysning lämnas både för förändringar som är kassaflödespåverkande och förändringar som inte är kassaflödespåverkande. Ändringen tillämpas framåtriktat varför inga upplysningar presenteras för jämförelseåret.

Nya och ändrade redovisningsprinciper som inte börjat tillämpas

Följande nya standarder har publicerats av IASB, men antingen ännu inte trätt i kraft eller ännu inte antagits av EU.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder är en ny intäktsstandard med tillhörande upplysningskrav vilken kommer att ersätta IAS 18, IAS 11 och IFRIC 13. Den nya standarden träder i kraft 1 januari 2018. Under året har kartläggning av koncernens försäljningsavtal genomförts utifrån den femstegsmodell som definierats i regelverket. Den mest väsentliga förändringen jämfört med nuvarande regelverk är att intäkter tidigare redovisades när de avgörande riskerna och nyttan som sammanhänger med äganderätten till försålda varor överförts till köparen och ingen dispositionsrätt eller möjlighet till faktisk kontroll över godset kvarstår. Enligt IFRS 15 redovisas intäkten när kunden får kontroll över varorna vilket koncernen bedömer är i likhet med när intäkten för närvarande redovisas varför det därmed inte bedöms bli någon effekt vid övergången till IFRS 15 per den 1 januari 2018. Övriga förändringar i regelverket avser till exempel redovisning av returrätt och rabatter, vilka endast kommer påverka Holmens redovisning marginellt.

IFRS 9 Finansiella instrument behandlar redovisning av finansiella instrument och kommer att ersätta IAS 39. Standarden omfattar klassificering, värdering och nedskrivning av finansiella instrument samt säkringsredovisning. Standarden träder i kraft 1 januari 2018. De väsentliga förändringarna jämfört med nuvarande regelverk är att 1) kategorin finansiella tillgångar som innehas för handel försvinner, vilket inte påverkar Holmen då inga sådana instrument innehas. 2) Nedskrivning av finansiella tillgångar ska utgå från en modell baserat på förväntade framtida förluster. Effekterna för Holmen bedöms som marginella vid införandet av den nya modellen. 3) Regler för säkringsredovisning förändras med krav på att säkringsrelationer överensstämmer med koncernens mål för riskhanteringen, vilket inte förväntas få någon effekt på Holmen då säkringsrelationerna i dagsläget överensstämmer med kraven i IFRS 9.

IFRS 16 Leasing ersätter den tidigare IAS 17 Leasingavtal och de relaterade tolkningarna IFRIC 4, SIC-15 och SIC-27. Standarden kräver att tillgångar och skulder hänförliga till alla leasingavtal, med några undantag, redovisas i balansräkningen. I resultaträkningen ska avskrivningar redovisas separat från räntekostnader hänförliga till leasingkulden. Standarden träder i kraft 1 januari 2019. Utvärdering av standardens möjliga påverkan på koncernens finansiella rapporter pågår.

Segmentrapportering

Koncernens verksamhet delas upp i rörelsesegment baserat på vilka delar av verksamheten företags högsta verkställande beslutsfattare följer upp, så kallad "management approach" eller företagsledningsperspektiv. Indelningsgrunden för segment baseras på koncernens affärsområden. Detta överensstämmer med koncernens operativa struktur och den interna rapporteringen till VD och styrelse. Posterna i rörelsesegmentets resultat, tillgångar och skulder är redovisade i enlighet med det resultat (rörelseresultat), tillgångar och skulder som företags högsta verkställande beslutsfattare följer upp. Se not 2 för ytterligare beskrivning av indelningen och presentationen av rörelsesegment.

Klassificering

Anläggningstillgångar, långfristiga skulder och avsättningar består i allt väsentligt enbart av belopp som förväntas återvinnas eller betalas efter mer än tolv månader räknat från balansdagen. Omsättningstillgångar, kortfristiga skulder och avsättningar består i allt väsentligt av belopp som förväntas återvinnas eller betalas inom tolv månader räknat från balansdagen.

Konsolideringsprinciper

Dotterföretag

Dotterföretag är företag som står under ett bestämmande inflytande från moderbolaget, Holmen AB. Bestämmande inflytande föreligger om Holmen AB har inflytande över investeringsobjektet, är exponerad för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier samt om de facto control föreligger.

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att moderföretaget indirekt förvärfvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder, värderade till verkligt värde. Skillnaden mellan anskaffningskostnaden för aktierna och det verkliga värdet av förvärvade identifierbara nettotillgångar utgör goodwill. Dotterföretagens intäkter och kostnader respektive tillgångar och skulder ingår i koncernredovisningen från den dag bestämmande inflytandet uppkommer (förvärvstidpunkten) och till den dag det upphör. Koncerninterna fordringar och skulder samt transaktioner mellan företag i koncernen liksom därmed sammanhängande orealiserade vinster eliminerar i sin helhet.

Innehav redovisade enligt kapitalandelsmetoden

Intresseföretag. Aktieinnehav i intresseföretag, i vilka koncernen har lägst 20 procent och högst 50 procent av rösterna eller på annat sätt har ett betydande inflytande, redovisas i koncernen enligt kapitalandelsmetoden.

Gemensamt ägda företag/joint ventures. Joint ventures är redovisningsmässigt de företag för vilka koncernen genom samarbetsavtal med en eller flera parter har ett gemensamt bestämmande inflytande där koncernen har rätt till nettotillgångarna istället för direkt rätt till tillgångar och åtaganden i skulder. I koncernredovisningen konsolideras innehav i joint ventures enligt kapitalandelsmetoden. Holmens gemensamt ägda företag är sådana att innehaven redan tidigare redovisats enligt kapitalandelsmetoden och redovisningen är således i överensstämmelse med IFRS 11 Samarbetsarrangemang.

Kapitalandelsmetoden. Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen och joint ventures motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens och joint ventures egna kapital samt koncernmässiga över- och undervärden. I koncernens resultaträkning redovisas som "Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat" koncernens andel i intresseföretagens och joint ventures nettoresultat efter skatt hänförligt till moderbolagsägarna justerat för eventuella avskrivningar på eller upplösningar av förvärvade över- respektive undervärden. Erhållna utdelningar från intresseföretaget eller joint venture minskar investeringens redovisade värde. Orealiserade vinster uppkomna från transaktioner med intresseföretag och joint ventures elimineras i relation till ägd kapitalandel.

När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget och joint venture överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget och joint venture. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget eller joint venture. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör respektive det gemensamt ägda företaget upphör att vara gemensamt ägt.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppstår vid omräkningarna redovisas i resultaträkningen. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället.

Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive goodwill och andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas i koncernredovisningen från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av kurserna vid respektive transaktionstidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter samt vidhängande effekter av säkringar av nettoinvesteringarna redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i en separat komponent i eget kapital, benämnd omräkningsreserv. Vid avyttring av en utlandsverksamhet realiseras de till verksamheten hänförliga ackumulerade omräkningsdifferenserna efter avdrag för eventuell valuta-säkring i koncernens resultaträkning.

Kommissionärsbolagsförhållanden

Moderbolagets verksamhet bedrivs huvudsakligen genom kommissionärsbolagen Holmen Paper AB, Iggesund Paperboard AB, Holmen Timber AB, Holmen Skog AB och Holmen Energi AB.

Moderbolaget svarar för alla förpliktelser som dessa kommissionärsbolag ikläder sig. Samtliga intäkter, kostnader, tillgångar och skulder som uppkommer i de av kommissionärsbolagen bedrivna verksamheterna redovisas i Holmen AB med undantag för merparten av gjorda investeringar samt viss försäljning av skogsfastigheter som istället redovisas i några av koncernens dotterbolag.

Intäkter

Nettoomsättning

Som nettoomsättning redovisas fakturerad försäljning exklusive moms av produkter, virke och energi. Redovisat belopp är minskat med lämnade varurabatter och liknande intäktsreduktioner samt inkluderar valutakursdifferenser kopplade till försäljningen. Försäljning redovisas efter att de avgörande riskerna och nyttan som sammanhänger med äganderätten till försålda varor överförts till köparen och ingen dispositionsrätt eller möjlighet till faktisk kontroll över godset kvarstår.

Övriga rörelseintäkter

Som övriga rörelseintäkter redovisas intäkter från aktiviteter utanför bolagets huvudsakliga verksamhet. I posten ingår huvudsakligen försäljning av biprodukter, certifikat för förnybar energi, hyres- och arrendeintäkter, utsläppsrätter, försäkringsersättningar samt resultat vid försäljning av anläggningstillgångar.

Certifikat för förnybar energi

Certifikat tilldelas i förhållande till produktion av förnybar energi enligt ett kvotsystem som införts i syfte att främja elproduktion med användning av förnybara energikällor. Intäkter från tilldelade certifikat redovisas som övrig rörelseintäkt i samma period som produktionen sker. Certifikat sålda på terminskontrakt värderas till nettoförsäljningsvärde. För osålda certifikat sker värdering till det lägsta av anskaffningsvärde och marknadsvärde.

Statliga bidrag

Statliga bidrag redovisas i balansräkningen som upplupen intäkt när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget. Statliga bidrag knutna till en anläggningstillgång reducerar anläggningens redovisade anskaffningsvärde. Statliga bidrag, såsom vägbidrag, som avser att täcka kostnader redovisas som övrig rörelseintäkt. Dessa periodiseras systematiskt i resultaträkningen på samma sätt och över samma perioder som de kostnader bidragen är avsedda att kompensera för.

Bytestransaktioner

I vissa fall förekommer att skogsmark byts mot annan skogsmark som är av liknande slag och värde. I koncernredovisningen redovisas bytet som ett byte av en tillgång mot en annan, dvs utan någon form av intäktsredovisning då bytet inte utgör en intäktsgenererande transaktion. I moderbolaget redovisas dock denna typ av transaktion som en försäljning av skogsmark, med redovisning av resultatet som övrig rörelseintäkt, och en anskaffning av en ny tillgång.

Finansiella intäkter och kostnader

Finansiella intäkter och kostnader består av ränteintäkter och räntekostnader, utdelningsintäkter, omvärderingar avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde samt realiserade och realiserade kursförluster och vinster.

Ränteintäkter på fordringar och räntekostnader på skulder beräknas med tillämpning av effektivräntemetoden. Räntekostnader inkluderar transaktionskostnader för lån vilka har periodiserats över lånets löptid vilket även gäller eventuell skillnad mellan mottagna medel och återbetalningsbelopp. Utdelningsintäkt redovisas när utdelning fastställts och rätten att erhålla betalning bedöms som säker.

Räntekostnader belastar normalt resultatet i den period till vilken de hänförs. Låneutgifter hänförliga till inköp eller uppförande av så kallade kvalificerade tillgångar aktiveras i koncernredovisningen som en del av tillgångens anskaffningsvärde. En kvalificerad tillgång är en tillgång som tar en betydande tid i anspråk att färdigställa och är för koncernen aktuellt vid betydande investeringsprojekt.

Skatter

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktioner redovisas i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital varvid även tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder, med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Temporära skillnader beaktas inte avseende koncernmässig goodwill och inte heller i temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli beskattade inom överskådlig framtid. I moderbolaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas och medföra lägre skatteutbetalningar i framtiden. Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder i samma land nettoredo visas i den mån kvittningsrätt föreligger.

Resultat per aktie

Beräkningen av resultat per aktie baseras på årets resultat i koncernen hänförligt till moderbolagets aktieägare och på det vägda genomsnittliga antalet aktier utestående under året. Vid beräkningen av resultat per aktie efter utspädning justeras resultatet och det genomsnittliga antalet aktier för att ta hänsyn till effekter av utspädande potentiella stamaktier.

Finansiella instrument

Finansiella instrument värderas och redovisas i enlighet med IAS 39.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller skuld tas upp i balansräkningen när bolaget blir part enligt instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när rättigheterna i avtalet realiserats, förfaller eller bolaget inte längre har kontrollen över den. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Avistaaffärer redovisas i enlighet med affärsdagsprincipen. Kundfordran tas upp i balansräkningen när faktura har skickats. Skuld tas upp när motparten har presterat och avtalsenlig skyldighet föreligger att betala, även om faktura ännu inte mottagits. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden. Finansiella tillgångar, exklusive aktier, och finansiella skulder har klassificerats som kortfristiga om beloppen förväntas återvinnas eller betalas inom tolv månader räknat från balansdagen. Aktier har klassificerats som långfristiga om de är avsedda att stadigvarande innehåsa verksamheten.

Värdering av finansiella instrument

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet. Denna kategori består av finansiella tillgångar som innehas för handel. Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultatet.

Lånefordringar och kundfordringar. Banktillgodohavanden, låne- och kundfordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Nedskrivningsprövning görs löpande utifrån objektiva kriterier för dessa tillgångar. Vid en konstaterad förlust boka fordran bort. En avsättning för osäkra kundfordringar görs dock då förlusten är befarad.

Finansiella tillgångar som kan säljas. I kategorin finansiella tillgångar som kan säljas ingår finansiella tillgångar som inte klassificerats i någon annan kategori eller finansiella tillgångar som företaget initialt valt att klassificera i denna kategori. Tillgångarna värderas löpande till verkligt värde med periodens värdeförändringar redovisade i övrigt totalresultat och de ackumulerade värdeförändringarna i en särskild komponent av eget kapital, dock ej sådana värdeförändringar som beror på nedskrivningar (se nedan), ej heller ränta på fordringsinstrument och utdelningsintäkter samt valutakursdifferenser på monetära poster vilka redovisas i årets resultat. Vid avyttring av tillgången redovisas ackumulerad vinst/förlust, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i årets resultat. Aktier och andelar som ej avser concern- och intresseföretag har värderats till anskaffningsvärde. Värdering till verkligt värde har inte kunnat tillämpas, då tillförlitligt marknadsvärde ej har kunnat fastställas.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultatet. Finansiella skulder värderas initialt till mottagna medel med avdrag för eventuella transaktionskostnader. Löpande värderas normalt skulderna till upplupet anskaffningsvärde enligt effektivräntemetoden. I de fall mottagna medel understiger återbetalningsbeloppet periodiseras denna skillnad över lånetets löptid med tillämpning av effektivräntemetoden. Resultatet från finansiella instrument redovisas i finansnettot alternativt rörelseresultatet beroende på syftet med innehavet.

Andra finansiella skulder. Dessa skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Leverantörsskulder och låneskulder redovisas i denna kategori. Lån som säkrats mot värdeförändringar redovisas initialt inklusive eventuella transaktionskostnader och löpande till marknadsvärde.

Derivat och säkringsredovisning. Samtliga derivat, till exempel valutaterminer, elderivat och ränteswappar, värderas till verkligt värde och redovisas i balansräkningen. I stort sett samtliga derivat innehåser i säkringssyfte. I de fall säkringsredovisning tillämpas redovisas värdeförändringarna enligt nedan. För derivat som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning redovisas värdeförändringarna i rörelseresultatet eller finansnettot beroende på syftet med innehavet.

Kassaflödessäkringar. Den effektiva delen av värdeförändringar redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital fram tills det säkrade flödet träffar resultaträkningen då de ackumulerade värdeförändringarna flyttas från eget kapital via övrigt totalresultat till resultaträkningen för att möta och matcha den säkrade transaktionen. För säkringar av investeringar justeras istället anskaffningsvärdet på den säkrade posten när den inträffar. Säkringsars ineffektiva del redovisas direkt i resultaträkningen. Valutaterminer och valutaswappar används som kassaflödessäkringar som säkring mot ändringar i valutakurser. För ändringar i räntor används ränteswappar som kassaflödessäkring.

Säkringar av nettoinvesteringar. Värdeförändringar för säkringar avseende nettoinvesteringar i utländsk verksamhet redovisas för koncernen i övrigt totalresultat. Ackumulerad värdeförändring redovisas som en komponent i koncernens egna kapital fram tills dess att verksamheten avyttras då de ackumulerade värdeförändringarna redovisas i resultaträkningen. I moderbolaget redovisas värdeförändringar i resultaträkningen då säkringsredovisning ej tillämpas.

Beräkning av verkligt värde. Verkligt värde av finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad baseras på noterade marknadspriser och tillhör värderingsnivå ett enligt IFRS 13. I de fall noterade marknadspriser saknas har verkligt värde beräknats genom diskonterade kassaflöden. När beräkningar av diskonterade kassaflöden gjorts har samtliga variabler såsom diskonteringsräntor och valutakurser för beräkningar hämtats från marknadsnoteringar, där så varit möjligt. Vid beräkningar av diskonterade kassaflöden används medelkurs för valutakurser och diskonteringsräntor. Dessa värderingar tillhör värderingsnivå två. Övriga värderingar, för vilka någon variabel baseras på egna bedömningar, tillhör värderingsnivå tre. Holmens värdering av finansiella instrument tillhör uteslutande värderingsnivå två. Värdering av valutaoptioner görs med tillämpning av Black & Scholes formel när det är aktuellt.

Immateriella anläggningstillgångar

Immateriella anläggningstillgångar såsom patent, licenser samt IT-system redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Immateriella anläggningstillgångar i koncernen skrivs av under 5-20 år förutom goodwill.

Eventuell goodwill fördelas till kassagenererande enheter. Såväl goodwill som övriga immateriella anläggningstillgångar testas årligen för nedskrivningsbehov. Eventuella nedskrivningar kan återföras med undantag från goodwill. Koncernen redovisar för närvarande ingen goodwill. Immateriella anläggningstillgångar i moderbolaget skrivs av under 5 år.

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärdet för rörelseförvärv och det verkliga värdet av förvärvade tillgångar, övertagna skulder samt eventualefterpliktelser. Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus eventuella ackumulerade nedskrivningar. Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag inkluderas i det redovisade värdet för andelar i intresseföretag.

Utgifter för forskning kostnadsförs då de inträffar. Utgifter för utveckling aktiveras enbart vid större projekt om en säker bedömning av de framtida ekonomiska fördelarna kan göras. Det redovisade värdet inkluderar samtliga direkt hänförliga utgifter till exempel för material och tjänster, ersättning till anställda, registrering av en juridisk rättighet, avskrivningar på patent och licenser och låneutgifter i enlighet med IAS 23. Övriga utgifter för utveckling redovisas i resultaträkningen som kostnad när de uppkommer. I balansräkningen redovisade utvecklingsutgifter är upptagna till anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärden efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Materiella anläggningstillgångar som består av delar med olika nyttjandeperioder behandlas som separata komponenter av materiella anläggnings-tillgångar. Tillkommande utgifter aktiveras endast om de bedöms generera ekonomiska fördelar för företaget. Avgörande för bedömningen när en tillkommande utgift aktiveras är om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter, eller delar därav, varvid sådana utgifter aktiveras. Även i de fall ny komponent tillskapsats aktiveras utgiften. Eventuella oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, utrangeras och kostnadsförs i samband med utbytet.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan ett eventuellt försäljningspris och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas som övrig rörelseintäkt/kostnad.

En tillgång klassificeras som att den innehåser för försäljning om den är tillgänglig för omedelbar försäljning i befintligt skick och utifrån villkor som är normala, och det är mycket sannolikt att försäljning kommer att ske. Dessa tillgångar redovisas på egen rad som omsättningstillgång i balansräkningen. Vid första klassificering som innehav för försäljning, redovisas anläggningstillgångarna till det lägsta av redovisat värde och verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader.

Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden med beaktande av gjorda nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Mark är inte föremål för avskrivning.

Följande nyttjandeperioder (år) används:

Maskiner för vattenkraftsproduktion	10-40
Förvaltnings- och lagerbyggnader, bostäder	10-33
Driftsbyggnader, markanläggningar samt maskiner för sågverk, massa-, pappers- och kartongtillverkning	10-20
Övriga maskiner	10
Skogsbilvägar	20
Inventarier	4-10

Finns det indikation på att det redovisade värdet är för högt görs en analys där enskilda eller naturligt sammanhängande tillgångars återvinningsvärde fastställs som det högsta av nettoförsäljningsvärdet och nyttjandevärdet. Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset efter avdrag för uppskattade kostnader för försäljning av tillgångarna. Nyttjandevärdet mäts som förväntat framtida diskonterat kassaflöde. Den tillämpade diskonteringsräntan beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med tillgången. En nedskrivning utgörs av det belopp som återvinningsvärdet understiger redovisat värde. En nedskrivning återförs om det har skett en positiv förändring av förutsättningarna som används för att bestämma återvinningsvärdet. En återföring görs som mest upp till det redovisade värde som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning, om nedskrivningen inte skulle ha gjorts.

Låneutgifter hänförliga till inköp eller uppförande av så kallade kvalificerade tillgångar ska aktiveras i koncernredovisningen som en del av tillgångens anskaffningsvärde. En kvalificerad tillgång är en tillgång som tar en betydande tid i anspråk att färdigställa och är för koncernen aktuellt vid betydande investeringsprojekt.

Leasing

Leasing klassificeras i koncernredovisningen antingen som finansiell eller operationell leasing. Leasade anläggningstillgångar där koncernen i allt väsentligt står för samma risker och förmåner som vid direkt ägande klassificeras som finansiell leasing. Leasing av tillgångar där utyraren i allt väsentligt kvarstår som ägare till tillgången klassificeras som operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingavtalets löptid. Variabla avgifter kostnadsförs i de perioder de uppkommer. Koncernens leasingavtal är samtliga klassificerade som operationella.

Biologiska tillgångar

Koncernen redovisar sina skogstillgångar uppdelat på växande skog, vilken redovisas som biologisk tillgång till verkligt värde, och mark, vilken redovisas till anskaffningskostnad. Förändringar i verkligt värde för den växande skogen redovisas i resultaträkningen. Holmens bedömning är att det saknas relevanta marknadspriser för att värdera skogsinnehav av Holmens storlek. Värderingen

görs därför genom att beräkna nuvärdet av framtida förväntade kassaflöden (efter avdrag för försäljningskostnader) från den växande skogen. Se även not 11.

I moderbolaget redovisas biologiska tillgångar enligt RFR 2. Det innebär att biologiska tillgångar klassificerade som anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet justerat för uppskrivningar med beaktande av eventuellt nedskrivningsbehov.

Avverkningsrätter redovisas som varulager. Dessa förvärvas med syfte att genom avverkning säkerställa Holmens behov av råvara. Någon mätbar biologisk omvandling sker inte från förvärvstidpunkt till avverkningstillfälle.

Varulager

Varulager värderas till den lägsta av anskaffnings- och tillverkningskostnad, efter avdrag för erfordrig inkurans, eller nettoförsäljningsvärde. Anskaffningsvärdet för varulager beräknas genom tillämpning av först in-först ut-principen (FIFU). Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset i den löpande verksamheten, efter avdrag för uppskattade kostnader för färdigställande och för att åstadkomma en försäljning. För egentillverkade färdigvaror består anskaffningsvärdet av direkta tillverkningskostnader och skälig andel av indirekta kostnader.

Erhållna utsläppsrätter redovisas initialt till marknadspris vid tilldelning som varulager och förutbetalad intäkt. Under året intäktsförs tilldelningen samtidigt som en interimsskuld, motsvarande gjorda utsläpp, kostnadsförs. Erhållna certifikat för förnybar energi sålda på terminskontrakt redovisas till nettoförsäljningsvärde. För osålda certifikat sker värdering till det lägsta av anskaffningsvärde och marknadsvärde. Redovisningen sker, i takt med produktion, som varulager eller upplupen intäkt.

Ersättningar till anställda

Pensionskostnader och pensionsåtaganden

Förpliktelse avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen när de intjänas.

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Denna ersättning diskonteras till ett nuvärde och oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder och det verkliga värdet på eventuella förvalningstillgångar dras av. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en förstklassig företagsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. När det inte finns en aktiv marknad för sådana företagsobligationer används istället marknadsräntan på statsobligationer med en motsvarande löptid. Beräkningen görs genom den så kallade "projected unit credit method" och utförs av en kvalificerad aktuarie för den del av pensionsåtagandena som är förmånsbestämd.

Vid fastställande av förpliktelsens nuvärde och verkligt värde på förvalningstillgångarna kan det uppstå aktuariella vinster och förluster. Dessa uppkommer antingen genom att det verkliga utfallet avviker från tidigare gjorda antaganden eller genom att antagandena ändras. Aktuariella vinster och förluster redovisas i övrigt totalresultat.

Om förmånerna i en plan förbättras, redovisas den andel av den ökade förmånen som hänförs till de anställdas tjänstgöring under tidigare perioder som en kostnad i resultaträkningen linjärt fördelad över den genomsnittliga perioden tills förmånerna helt är intjänade. Om förmånen är fullt ut intjänade redovisas en kostnad i resultaträkningen direkt. Om det sker förändringar i en förmånsbestämd plan redovisas dessa när ändringen i planen inträffar. Om förändringen sker i samband med en omstrukturering redovisas dessa när företaget redovisar de relaterade omstrukturingskostnaderna. Ändringarna redovisas direkt i årets resultat.

När beräkningen leder till en tillgång för koncernen begränsas det redovisade värdet på tillgången till det lägsta av överskottet i planen och tillgångsbegränsningen beräknad med hjälp av diskonteringsräntan. Tillgångsbegränsningen utgörs av nuvärdet av de framtida ekonomiska fördelarna i form av minskade framtida avgifter eller kontant återbetalning. Vid beräkning av nuvärdet av framtida återbetalningar eller inbetalningar beaktas eventuella krav på minimifondering.

Räntekostnaden på förmånsbestämda förpliktelser redovisas i årets resultat under finansnettot. Kostnaden beräknas som nettot av ränteuppräknings på pensionsåtagandet och förväntad intäkt på förvalningstillgångar beräknat med samma räntefaktor (diskonteringsräntan). Övriga komponenter redovisas i rörelseresultatet. Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster samt skillnad mellan faktisk avkastning på förvalningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenetto. Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del av nettoförpliktsen. Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvalningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

I moderbolaget tillämpas andra grunder för beräkning av förmånsbestämda planer än de som anges i IAS 19. Moderbolaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkning av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

När det finns en skillnad mellan hur pensionskostnaden fastställs i juridisk person och koncern, redovisas en avsättning eller fordran avseende särskild löneskatt i koncernen baserat på denna skillnad. Avsättningen eller fordran nuvärdesberäknas ej.

Aktierelaterade ersättningar

Utestående aktieprogram redovisas enligt IFRS 2 Aktierelaterade ersättningar och regleras med egetkapitalinstrument. Redovisning av aktierelaterade ersättningsprogram reglerade med egetkapitalinstrument innebär att instrumentens verkliga värde vid tilldelningstidpunkten ska redovisas

i resultaträkningen som en kostnad över intjänandeperioden, med motsvarande justering av eget kapital. Vid varje bokslut under intjänandeperioden uppskattas det förväntade antalet tilldelade aktier och effekten av en eventuell förändring av tidigare bedömning redovisas i resultaträkningen med motsvarande justering av eget kapital. Därutöver görs avsättning för beräknade sociala kostnader relaterade till aktieprogrammet.

Beräkningar baseras på aktiernas värde vid tilldelningstidpunkten, vilket definieras som den tidrymd när avtal sluts mellan parterna. Holmens aktiesparprogram kunde tecknas av de anställda mellan 27 april och 20 maj 2016. Den genomsnittliga aktiekursen under denna period används som bas för värdering av aktierna vid tilldelningstidpunkten. Intjänandeperioden löper från 20 maj 2016 till och med dagen för offentliggörandet av Holmens delårsrapport för det första kvartalet 2019.

Ersättningar vid uppsägning

En kostnad för ersättningar i samband med uppsägningar av personal redovisas när koncernen är förpliktad, utan realistisk möjlighet till tillbakadragande, av en formell detaljerad plan att avsluta en anställning före den normala tidpunkten. När ersättningar lämnas som ett erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång, redovisas en kostnad om det är sannolikt att erbjudandet kommer att accepteras och antalet anställda som kommer att acceptera erbjudandet tillförlitligt kan uppskattas.

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

Eget kapital

Koncernens eget kapital består av aktiekapital, övrigt tillskjutet kapital, omräknings- och säkringsreserv samt balanserade vinstmedel inklusive årets resultat. Med övrigt tillskjutet kapital avses överkurser som betalats i samband med emissioner. Omräkningsreserven innefattar alla valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av finansiella rapporter från utländska verksamheter som har upprättats i en annan valuta än svenska kronor. Vidare består omräkningsreserven av valutakursdifferenser som uppstår vid omvärdering av skulder och derivat som klassificerats som säkringsinstrument av en nettoinvestering i en utländsk verksamhet, inklusive skatt. Säkringsreserven innefattar den effektiva andelen av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på ett kassaflödessäkringsinstrument hänförbart till underliggande transaktioner som ännu inte har inträffat, inklusive skatt. Balanserade vinstmedel innefattar samtliga övriga delar av eget kapital inklusive årets resultat.

Innehav av återköpta aktier redovisas som en minskning av balanserade vinstmedel. Förvärv av egna aktier redovisas som en avdragspost och likvid från avyttring av egna aktier redovisas som en ökning. Transaktionskostnader redovisas direkt mot balanserade vinstmedel.

Moderbolagets eget kapital består av aktiekapital, reservfond, uppskrivningsfond samt balanserade vinstmedel och årets resultat. Reservfonden i moderbolaget avser tidigare obligatoriska avsättningar till reservfond samt belopp som före 1 januari 2006 tillförts överkursfonden. Uppskrivningsfonden i moderbolaget innehåller belopp avsatta i samband med uppskrivningar av materiella eller finansiella anläggningstillgångar. Balanserade vinstmedel innefattar samtliga övriga delar av eget kapital såsom säkringsreserv samt transaktioner till följd av återköp av egna aktier. Moderbolaget tillämpar samma redovisningsregler som koncernen avseende dessa poster, se ovan.

Avsättningar

En avsättning redovisas i balansräkningen när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. En avsättning för omstrukturering redovisas när koncernen har fastställt en utförlig och formell omstruktureringsplan och omstruktureringen har antingen påbörjats eller blivit offentligt tillkännagiven.

Avsättningar görs för miljösatser som sammanhänger med tidigare verksamhet när föreningar uppkommer eller upptäcks, och det är troligt att betalningsansvar uppkommer och beloppet kan uppskattas med tillförlitlighet.

Reserver för framtida skogsvårdsutgifter beräknas utifrån tolkningar av gällande skogsvårdslagstiftning och -regleringar, närhelst det är sannolikt att betalningsansvar uppkommer och när beloppet i rimlig utsträckning kan uppskattas.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräfts endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Koncernbidrag och aktieägartillskott

Koncernbidrag redovisas i moderbolaget i enlighet med RFR 2s alternativregel, det vill säga koncernbidrag som lämnats eller erhållits redovisas som bokslutsdisposition.

Lämnade aktieägartillskott redovisas som en ökning av posten Andelar i koncernföretag. Samtidigt provas om en nedskrivning av aktiernas värde är erforderlig. Denna prövning följer normala regler för värdering av tillgångsposten. Erhållna aktieägartillskott redovisas direkt mot fritt eget kapital.

Övrigt

De siffror som presenteras har avrundats till närmaste heltal eller motsvarande. Saknas värde anges ett streck (-).

Not 2. Rapportering per rörelsesegment

2017	Skog	Kartong	Papper	Trävaror	Energi	Koncern-gemensamt och övrigt	Elimineringar	Totalt Koncernen
Nettoomsättning								
Extern	2 571	5 526	5 408	1 562	315	751	-	16 133
Intern	2 965	-	-	-	-	-	-2 965	-
Övriga rörelseintäkter	164	742	147	275	16	246	-455	1 136
Rörelsens kostnader	-5 016	-5 012	-4 928	-1 673	-161	-1 144	3 419	-14 515
Avskrivningar enligt plan	-30	-492	-339	-86	-24	-21	-	-991
Värdeförändring biologiska tillgångar	415	-	-	-	-	-	-	415
Andelar i intresseföretags resultat	-	-	-	1	-11	-2	-	-12
Rörelseresultat	1 069	764	288	80	135	-170	-	2 166
Rörelsemarginal, %	19	14	5	5	43	-	-	13
Avkastning på sysselsatt kapital, %	8	14	12	9	4	-	-	9
Operativa tillgångar	19 380	7 174	3 210	1 080	3 464	549	-398	34 461
Operativa skulder	-1 305	-832	-696	-169	-91	-1 143	398	-3 840
Uppskjuten skatt, netto	-4 251	-909	-320	-49	-258	139	-	-5 648
Sysselsatt kapital	13 824	5 433	2 193	862	3 115	-455	-	24 972
Investeringar	49	375	141	100	26	11	-	702

2016	Skog	Kartong	Papper	Trävaror	Energi	Koncern-gemensamt och övrigt	Elimineringar	Totalt Koncernen
Nettoomsättning								
Extern	2 572	5 252	5 431	1 342	314	602	-	15 513
Intern	2 730	-	-	-	-	2	-2 732	-
Övriga rörelseintäkter	206	823	505	261	14	196	-446	1 559
Rörelsens kostnader	-4 792	-4 693	-5 374	-1 514	-180	-922	3 178	-14 299
Avskrivningar enligt plan	-29	-479	-380	-82	-23	-24	-	-1 018
Nedskrivningar	-	-	-122	-	-	0	-	-122
Värdeförändring biologiska tillgångar	315	-	-	-	-	-	-	315
Andelar i intresseföretags resultat	-	-	-1	-9	-5	-3	-	-18
Rörelseresultat	1 001	903	58	-3	120	-149	-	1 930
Rörelseresultat exkl. jämförelsestörande poster*	1 001	903	289	-3	120	-148	-	2 162
Rörelsemarginal exkl. jämförelsestörande poster, %	19	17	5	0	38	-	-	14
Avkastning på sysselsatt kapital exkl. jämförelsestörande poster, %	7	16	10	neg	4	-	-	9
Operativa tillgångar	18 989	7 185	3 454	1 031	3 475	807	-392	34 550
Operativa skulder	-1 191	-759	-639	-138	-64	-1 351	392	-3 752
Uppskjuten skatt, netto	-4 262	-880	-309	-34	-258	134	-	-5 608
Sysselsatt kapital	13 536	5 546	2 507	859	3 153	-410	-	25 190
Investeringar	30	413	259	52	23	9	-	785

* Jämförelsestörande poster avser försäljning av bruket i Madrid och försäkringsersättning för återuppbyggnad efter brand i Hallsta pappersbruk om -232 Mkr.

Affärsområde Energi				
Affärsområde Papper				
Affärsområde Trävaror				

Anläggningstillgångar per land	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Sverige	27 041	26 871	13 639	14 450
Storbritannien	1 701	1 820	-	-
Övrigt	6	5	-	-
Summa	28 748	28 695	13 639	14 450

Affärsområde Skog ansvarar för koncernens skogar på drygt en miljon hektar. Den årliga skörden i egen skog är normalt 3,0 miljoner m³fub. Affärsområde Energi ansvarar för koncernens vatten- och vindkraftstillgångar. Produktionen uppgår ett normalår till 1,2 TWh el. Affärsområdena ansvarar även för koncernens virkes- respektive elförsörjning i Sverige.

Affärsområde Kartong tillverkar konsumentförpackningar inom premiumsegmentet vid ett svenskt och ett engelskt bruk. Affärsområde Papper producerar magasin- och bokpapper vid två svenska bruk. Affärsområde Trävaror producerar trävaror för snickeri- och byggändamål vid tre sågverk där biprodukterna tas tillvara vid koncernens pappers- och kartongbruk. Under 2017 producerades 0,5 miljoner ton kartong, 1,1 miljoner ton papper samt 0,8 miljoner m³ sågade trävaror.

Affärsområdena ansvarar för förvaltningen av de operativa tillgångarna och skulderna, vilket tillsammans med nettot av uppskjuten skattefordran och skatteskuld utgör deras sysselsatta kapital. Koncernledningen följer upp verksamheten på rörelseresultatnivå och hur resultatet förhåller sig till sysselsatt kapital. Det sysselsatta kapitalet i respektive segment inkluderar alla tillgångar och skulder som nyttjas av affärsområdet såsom anläggningstillgångar, varulager och rörelsefordringar och rörelseskulder samt nettot av uppskjuten skattefordran och skatteskuld. Finansiering och skattefrågor hanteras på koncernnivå. Följaktligen fördelas inte finansiella tillgångar och skulder, inklusive pensionsskuld, samt aktuella skattefordringar och skatteskulder ut på affärsområdena.

Den koncerninterna försäljningen mellan segmenten baseras på ett marknadsmässigt internpris. Segmentet "Koncerngemensamt och övrigt" omfattar koncernstabler och koncerngemensamma funktioner som inte fördelas på övriga segment. Holmen sålde i juni 2016 tidningspappersbruket i Madrid. Holmen har från 1 juli 2016 till och med 2017 haft ett åtagande att sälja det tidningspapper som bruket producerat. Under denna period redovisas intäkter och kostnader från detta inom koncerngemensamt. Inga resultatposter efter rörelseresultatet allokeras till respektive affärsområde.

Intäkter från externa kunder har hänförs till enskilda länder efter det land kunden har sin hemvist.

Nettoomsättning per marknad	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Sverige	3 758	3 660	3 740	3 632
Tyskland	2 096	1 974	1 843	1 766
Storbritannien	1 808	1 719	1 183	1 124
Nederländerna	756	694	679	624
Italien	749	857	685	807
Polen	711	645	585	540
Spanien	699	1 009	651	969
Övriga Europa	3 069	2 979	2 696	2 436
Övriga världen	2 486	1 977	2 283	1 896
Summa	16 133	15 513	14 345	13 794

Nettoomsättning per produktområde	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Kartong	5 347	5 071	3 527	3 404
Papper	6 131	5 924	6 069	5 879
Trävaror	1 557	1 337	1 561	1 341
Massa	164	169	279	268
Virke	2 571	2 572	2 565	2 569
Energi	315	314	315	314
Övrigt	49	125	30	20
Summa	16 133	15 513	14 345	13 794

Not 3. Övriga rörelseintäkter

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Försäljning biprodukter	360	364	231	226
Certifikat, förnybar energi	405	415	37	59
Utsläppsrätter	21	25	21	21
Försäljning anläggningstillgångar	22	75	9	27
Hyres- och arrendeintäkter	47	42	31	28
Skogsvårdsuppdrag	67	57	67	57
Övrigt	214	581	169	404
Totalt	1 136	1 559	565	822

Av försäljning biprodukter i koncernen avser 101 (141) Mkr utskott från produktion, 123 (96) Mkr spån, bark och flis med mera samt 137 (127) Mkr extern försäljning av energi.

Intäkter från certifikat för förnybar energi som erhållits från produktion av förnybar energi vid koncernens anläggningar uppgick till 405 (415) Mkr.

Koncernen har tilldelats utsläppsrätter, vilka delvis använts i den egna produktionen. Överskottet har medfört ett redovisat resultat på 21 (25) Mkr.

Föregående år ingick i posten Övrigt intäkter från försäkringsersättning efter brand i Hallsta pappersbruk samt återbäring från en tvist om vattenkostnad i Workington som avgjordes till Holmens fördel.

Not 4. Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar

Lönekostnader och sociala avgifter	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Löner och ersättningar	1 579	1 589	1 275	1 233
Sociala kostnader	617	619	561	556

Årsstämman riktlinjer för bestämmande av lön och annan ersättning till ledande befattningshavare

Årsstämman 2017 fattade beslut om följande riktlinjer för bestämmande av lön och annan ersättning till verkställande direktören och övriga ledande befattningshavare, det vill säga de affärsområdes- och stabschefer som rapporterar direkt till verkställande direktören. Riktlinjerna gäller för de avtal som ingås efter årsstämman beslut.

Lön och övriga förmåner

Ersättningen till verkställande direktören och övriga ledande befattningshavare ska utgöras av en fast, marknadsmässig lön. Övriga förmåner, i huvudsak bil- och bostadsförmån, ska där de förekommer utgöra en begränsad del av ersättningarna. Utöver eventuella av bolagsstämman beslutade aktierelaterade incitamentsprogram ska ingen rörlig ersättning förekomma.

Pension

Pensionsåldern skall normalt vara 65 år. Pensionsförmånen skall vara avgiftsbestämd och följa ITP-planen. Kompletterande avgiftsbestämda pensionslösningar kan tillkomma.

Uppsägningstid och avgångsvederlag

Uppsägningstiden skall vara sex månader, oavsett om uppsägningen sker på initiativ av bolaget eller befattningshavaren. Vid uppsägning från bolagets sida skall ett avgångsvederlag kunna utgå med belopp motsvarande högst 18 månadslöner.

Ersättningsutskott

Ett inom styrelsen utsett ersättningsutskott ska bereda frågor om lön och övriga anställningsvillkor för verkställande direktören och förelägga styrelsen förslag till beslut i sådana frågor. De närmare principerna för lönesättning, pensioner och andra förmåner avseende övriga ledande befattningshavare ska återfinnas i ersättningsutskottet fastlagd lönepolicy.

Avvikelse i enskilt fall

Styrelsen ska ha rätt att frågå dessa riktlinjer om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det. Om sådan avvikelse sker ska information om detta, och skälet till avvikelsen, redovisas vid närmast följande årsstämma.

Aktiesparprogram

På årsstämman 2016 fattades beslut om ett riktat aktiesparprogram till ett fyrtiotal nyckelpersoner i Holmen-koncernen. Syftet med programmet är att stärka intressegemenskap mellan ägare och ledningen i bolaget samt att skapa ett långsiktigt engagemang för Holmen.

För deltagande i programmet krävdes att de anställda personligen investerade i Holmen-aktier (s.k. sparaktier) under perioden 27 april till 20 maj 2016. För varje investerad sparaktie kommer en halv matchningsaktie att tilldelas efter intjänandeperiodens utgång. Därutöver kan ett antal prestationsaktier tilldelas varje deltagare, kopplat till koncernens avkastning på sysselsatt kapital. Tilldelning av antalet prestationsaktier kan variera, beroende på befattning, till maximalt 3-6 aktier per sparaktie. För tilldelning av matchnings- och prestationsaktier skall deltagaren ha varit fast anställd inom Holmenkoncernen samt behållit sparaktierna under hela intjänandeperioden. Intjänandeperioden löper från 20 maj 2016 till och med dagen för offentliggörandet av Holmens delårsrapport för det första kvartalet 2019.

Totalt uppskattas kostnaderna för programmet att uppgå till 33 Mkr. För 2017 har kostnader motsvarande 13 (5) Mkr redovisats.

Ersättningar till styrelse och ledande befattningshavare

Styrelsen

Till den av årsstämman valda styrelsen utgår fast styrelsearvode. VD erhåller dock inget arvode. För 2017 uppgick arvodet till 3 060 000 (3 060 000) kronor. Arvodet till styrelsens ordförande var 680 000 (680 000) kronor och till övriga sju (sju) ledamöter 340 000 (340 000) kronor vardera.

Ledande befattningshavare

Lön och övriga förmåner till VD under 2017 uppgick till 8 566 098 (8 001 168) kronor. Den totala pensionskostnaden för VD, beräknad enligt IAS 19, uppgick till 4 985 519 (4 340 722) kronor. Redovisad lönekostnad för aktiesparprogrammet för VD uppgick till 1 676 738 (708 312) kronor. Inga rörliga ersättningar har utgått.

För övriga ledande befattningshavare, det vill säga de fyra (fyra) affärsområdeschefer och fem (fem) stabschefer som rapporterar direkt till VD, uppgick löner och övriga förmåner under 2017 till sammanlagt 22 829 993 (21 297 113) kronor. Den totala pensionskostnaden, beräknad enligt IAS 19, för denna grupp uppgick under 2017 till 10 201 247 (10 606 250) kronor. Redovisad lönekostnad för aktiesparprogrammet för denna grupp uppgick till 2 320 957 (1 254 348) kronor. Inga rörliga ersättningar har utgått.

För ledande befattningshavare, anställda från och med 2011, är den ömsesidiga uppsägningstiden sex månader. Vid uppsägning från bolagets sida utgår ett avräkningsbart avgångsvederlag motsvarande 18 månadslöner. Dessa villkor gäller för sex personer. För fyra chefsavtal, tecknade före 2011, gäller en uppsägningstid om sex månader från den anställdes sida och tolv månader från bolagets sida. Vid uppsägning från bolagets sida utgår ett avgångsvederlag med motsvarande en till två årslöner beroende på befattningshavarens ålder.

Samtliga ledande befattningshavare är anställda av moderbolaget.

Pensionsförpliktelser för ledande befattningshavare

Holmens pensionsåtagande utöver ITP-planen avseende VD uppgick per 2017-12-31 till 15 (14) Mkr och avseende övriga ledande befattningshavare till 28 (32) Mkr, beräknat enligt IAS 19. Pensionsåtagandena tryggas av förvaltningstillgångar i fristående pensionsstiftelse.

	Medelantal			Medelantal		
	års-anställda	varav kvinnor	varav män	års-anställda	varav kvinnor	varav män
	2017			2016		
Moderbolaget						
Sverige	2 377	450	1 927	2 369	448	1 921
Spanien	-	-	-	11	5	6
Koncernföretag						
Estland	6	2	4	8	2	6
Frankrike	12	5	7	13	6	7
Hongkong	5	1	4	5	1	4
Italien	-	-	-	8	3	5
Japan	2	-	2	2	-	2
Nederländerna	74	39	35	77	38	39
Polen	11	7	4	7	6	1
Portugal	-	-	-	1	-	1
Ryssland	1	1	-	1	1	-
Schweiz	3	1	2	3	1	2
Singapore	6	3	3	6	3	3
Storbritannien	442	49	393	443	49	394
Tyskland	23	11	12	23	10	13
USA	14	6	8	12	5	7
Totalt koncern-företag	599	125	474	609	125	484
Totalt koncernen	2 976	575	2 401	2 989	578	2 411

Andel kvinnor, %	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Styrelse (exkl. suppleanter)	17	17	17	17
Ledande befattningshavare	20	30	20	30
Totalt	18	23	18	23

Not 5. Arvode och kostnadsersättning till revisorer

Revisionsbolaget KPMG valdes av årsstämman 2017 till revisorer för en tid av ett år. KPMG genomför revisionen i Holmen AB samt i nästan samtliga dotterbolag.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Ersättningar till KPMG				
Revisionsuppdrag	6	6	4	4
Skatterådgivning	1	3	0	1
Övriga tjänster	-	-	-	-
Summa	7	9	4	5
Övriga revisorer	0	1	-	-
Totalt	7	9	4	5

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt styrrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt revision utförd i enlighet med överenskomelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Skatterådgivning avser samtliga konsultationer inom skatteområdet.

Not 6. Finansnetto och resultat från finansiella instrument

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Finansiella intäkter				
Utdelning från koncernföretag	-	-	1 314	1 288
Vinst vid försäljning av koncernföretag	-	12	-	12
Räntointäkter	2	1	18	17
Summa finansiella intäkter	2	13	1 332	1 317
Finansiella kostnader				
Nedskrivning av aktier i koncernföretag	-	-	-817	-508
Nettovinst/förlust				
Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via årets resultat				
- Innehåll för hantering av finansiella risker*	42	36	-4	47
Likvida medel	1	3	1	3
Övriga finansiella skulder	-45	-65	-46	-40
Summa nettovinst/förlust	-2	-27	-866	-499
Räntekostnader**	-53	-57	-50	-59
Finansiella kostnader	-55	-84	-916	-559
Finansnetto	-53	-71	416	759

* Tillhör kategorin "Innehåll för handel" enligt IAS 39.

** -36 (-37) Mkr i koncernen och moderbolaget avser räntekostnader på derivat som är värderade till verkligt värde via årets resultat. Övriga räntointäkter och räntekostnader hänförs sig till finansiella poster som inte värderas till verkligt värde.

Resultat från andelar i koncernföretag uppgår till 497 Mkr varav 1 314 Mkr avser utdelning från koncernföretag och -817 Mkr avser nedskrivning av aktier i koncernföretag.

De nettovinst och förluster som redovisas i finansnettot avser främst valutaomvärdering avseende intern utlåning och säkring av intern utlåning. I moderbolagets finansnetto ingår dessutom valutaomvärdering av externa lån och terminer som säkrar nettoinvestering i utlandsverksamhet, vilka i koncernen redovisas i övrigt totalresultat. Marknadsvärdet på räntekomponenten i valuta-terminer samt värdeförändringar i upplupen ränta och realiserad ränta i fastränteswappar redovisas löpande i räntenettet. Upplysningar avseende finansiella risker återfinns på sida 32-35.

Resultat från finansiella instrument som redovisas i rörelseresultatet framgår av följande tabell:

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Valutakursvinst/förlust på kundfordringar och leverantörsskulder	40	15	34	1
Nettovinst/förlust avseende derivat som redovisas i rörelsekapitalet	-126	-126	-111	-102
Räntointäkter avseende kundfordringar	0	1	0	1
Räntekostnader avseende leverantörsskulder	0	0	0	0

De derivat som redovisas i rörelseresultatet avser valutasäkringar av kundfordringar och leverantörsskulder samt finansiella elderivat.

Resultatet från valutasäkringar redovisas i resultatet i takt med att den säkrade posten redovisas och uppgick för 2017 till -90 (-73) Mkr, resterande del redovisas i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas. Marknadsvärdet på utestående transaktionssäkringar uppgick per 2017-12-31 till -135 (-26) Mkr.

Resultatet av de finansiella elsäkringarna redovisas i resultaträkningen i takt med att de förfaller och uppgick för 2017 till -36 (-53) Mkr. Marknadsvärdet på utestående finansiella elsäkringar uppgick per 2017-12-31 till 55 (-57) Mkr. Detta redovisas i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas.

Förändring i marknadsvärde på säkringar av investeringsköp redovisas i övrigt totalresultat fram till förfall då resultatet läggs till anskaffningsvärdet på den anläggningstillgång som har säkrats. Marknadsvärdet för utestående säkringar av investeringsköp uppgick per 2017-12-31 till 5 Mkr. Under perioden har anskaffningsvärden för säkrade poster ökat med 1 Mkr.

Resultatet från säkring av nettotillgångar uppgick till -49 (1) Mkr under 2017 och redovisas i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas. I moderbolaget redovisas detta resultat i resultaträkningen. Omräkningen av utländska nettotillgångar påverkade koncernens egna kapital med 36 (165) Mkr. Marknadsvärdet av utestående säkringar av nettotillgångar uppgick per 2017-12-31 till 3 (16) Mkr och avser finansiella derivat.

Marknadsvärdet för de derivat som används för att styra räntebindningen uppgick per 2017-12-31 till -47 (-74) Mkr vilket har redovisats i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas. Detta värde förväntas redovisas i resultaträkningen under 2018 och senare.

Not 7. Skatt

Skatt i resultaträkningen	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Aktuell skatt	-436	-331	-208	-305
Uppskjuten skatt	-10	-105	11	4
Totalt	-445	-436	-197	-301

Redovisad skatt uppgick till -445 Mkr vilket motsvarar 21 procent av resultatet före skatt.

Skatt i resultaträkningen	Koncernen				Moderbolaget			
	2017		2016		2017		2016	
	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%	Mkr	%
Redovisat resultat före skatt	2 113		1 859		2 044		1 499	
Skatt enligt gällande skattesats	-465	22,0	-409	22,0	-450	22,0	-330	22,0
Skillnad i skattesats i utländsk verksamhet	6	-0,3	3	-0,2	0	0,0	0	0,0
Ej skattepliktiga intäkter	7	-0,3	6	-0,3	328	-16,0	286	-19,1
Ej avdragsgilla kostnader	-5	0,2	-33	1,8	-182	8,9	-257	17,2
Schablonränta på periodiseringsfond	-2	0,1	-2	0,1	-2	0,1	-2	0,1
Effekt av ej uppbokade underskottsavdrag och temporära skillnader	11	-0,5	3	-0,2	0	0,0	0	0,0
Skatt hänförlig till tidigare perioder	-8	0,4	-1	0,1	107	-5,3	0	0,0
Ändrad skattesats på uppskjuten skattefordran/skatteskuld	10	-0,5	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Övrigt	0	0,0	-3	0,2	1	-0,1	1	-0,1
Effektiv skatt	-445	21,1	-436	23,4	-197	9,7	-301	20,1

Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	Koncernen						Moderbolaget					
	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt	Före skatt	Skatt	Efter skatt
	2017			2016			2017			2016		
Kassaflödessäkringar	35	-8	28	211	-46	164	38	-8	29	211	-46	164
Andel i joint ventures övrigt totalresultat	-4	-	-4	-21	-	-21	-	-	-	-	-	-
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet	36	-	36	-165	-	-165	-	-	-	-	-	-
Säkring av valutarisk i utlandsverksamhet	-49	11	-38	1	-6	-5	-	-	-	-	-	-
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	121	-24	97	-159	29	-130	-	-	-	-	-	-
Övrigt totalresultat	140	-21	119	-133	-24	-157	38	-8	29	211	-46	164

Skatter i balansräkningen	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Skattefordringar				
Uppskjuten skattefordran	1	4	-	-
Aktuell skattefordran	36	132	29	106
Summa skattefordringar	37	136	29	106
Uppskjutna skatteskulder				
Anläggningstillgångar				
Biologiska tillgångar*	3 943	3 854	635	634
Materiella anläggningstillgångar	1 278	1 319	-1	-1
Periodiseringsfond	444	502	-	-
Säkringsredovisade transaktioner	-27	-35	-26	-35
Övrigt, inkl. uppskjutna skattefordringar netto-redovisade bland uppskjutna skatteskulder	11	-27	2	13
Totalt uppskjutna skatteskulder	5 650	5 613	610	612
Aktuell skatteskuld	21	6	-	-
Summa skatteskulder	5 671	5 618	610	612

* För moderbolaget avses skogsmark.

Förändring i nettot av uppskjuten skattefordran och uppskjuten skatteskuld

	Koncernen					Moderbolaget			
	Ingående balans	Redovisat i resultat-räkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Omräknings-differenser och övrigt	Utgående balans	Ingående balans	Redovisat i resultat-räkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
2017									
Biologiska tillgångar*	-3 854	-89	-	-	-3 943	-634	0	-	-634
Materiella anläggningstillgångar	-1 319	39	-	2	-1 278	1	0	-	1
Periodiseringsfond	-502	57	-	-	-444	-	-	-	-
Säkringsredovisade transaktioner	35	-	-8	-	27	35	-	-8	26
Övrigt	32	-17	-24	0	-10	-13	11	-	-2
Uppskjuten nettoskatteskuld	-5 608	-10	-32	1	-5 648	-612	11	-8	-610

	Koncernen					Moderbolaget			
	Ingående balans	Redovisat i resultat-räkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Omräknings-differenser och övrigt	Utgående balans	Ingående balans	Redovisat i resultat-räkningen	Redovisat i övrigt totalresultat	Utgående balans
2016									
Biologiska tillgångar*	-3 788	-66	-	-	-3 854	-634	-1	-	-634
Materiella anläggningstillgångar	-1 363	25	-	19	-1 319	1	0	-	1
Periodiseringsfond	-438	-64	-	-	-502	-	-	-	-
Säkringsredovisade transaktioner	81	-	-46	-	35	81	-	-46	35
Övrigt	5	0	29	-2	32	-18	4	-	-13
Uppskjuten nettoskatteskuld	-5 502	-105	-17	16	-5 608	-569	4	-46	-612

* För moderbolaget avses skogsmark.

För information avseende biologiska tillgångar se not 11. Uppskjuten skatteskuld avseende materiella anläggningstillgångar är framförallt hänförlig till avskrivningar över plan.

För information avseende avsättningar för skatter se not 18.

Den uppskjutna skattekostnad som redovisas i koncernens resultaträkning avser främst förändring av temporära skillnader. Redovisat i övrigt totalresultat inkluderar uppskjuten skatt avseende förändring i säkringsreserv -8 (-46) Mkr och omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner -24 (29) Mkr.

Holmen har ansökt om förhandsbesked avseende rätten att göra koncernavdrag i moderbolaget för skattemässiga underskott uppkomna i koncernens spanska verksamhet. Skatteverket har motsatt sig rätten till koncernavdrag. Högsta Förvaltningsdomstolen, som prövar ärendet, inhämtar förhandsavgörande från EU-domstolen för att kunna avgöra frågan. Vid positivt beslut kan det medföra att koncernens skattekostnad minskar med cirka 400 Mkr. Ingen uppskjuten skattefordran har redovisats.

Holmen har överklagat fastighetsskattesatsen på vattenkraftsanläggningar för beskattningsåren 2011-2016 då den högre skattesats som gällt för dessa tillgångar jämfört med andra energislag skulle kunna utgöra statsstöd. Om överklagandena bifalls beräknas fastighetsskatt återbetalas med 300 Mkr. Ingen uppskjuten skattefordran har redovisats.

Not 8. Resultat per aktie

	Koncernen	
	2017	2016
Totalt antal utestående aktier 1 januari	83 996 162	83 996 162
Återköp av egna aktier under året	-	-
Totalt antal utestående aktier 31 december	83 996 162	83 996 162
Vägt genomsnittligt antal aktier under året, före utspädning	83 996 162	83 996 162
Effekt av aktiesparprogram	-	-
Vägt genomsnittligt antal aktier under året, efter utspädning	83 996 162	83 996 162
Aktieägarnas andel av årets resultat, Mkr	1 668	1 424
Genomsnittligt antal aktier före utspädning	83 996 162	83 996 162
Årets resultat per aktie före utspädning, kr	19,9	16,9
Aktieägarnas andel av årets resultat, Mkr	1 668	1 424
Genomsnittligt antal aktier efter utspädning	83 996 162	83 996 162
Årets resultat per aktie efter utspädning, kr	19,9	16,9

Tidigare år har 760 000 aktier av serie B återköpts, vilket motsvarar cirka 0,9 procent av det totala antalet utestående aktier och cirka 0,3 procent av det totala antalet röster.

Holmen införde under 2016 ett aktiesparprogram. Programmet innebär att tidigare återköpta aktier kommer att överföras till deltagarna i programmet vid löptidens slut. Antalet aktier som kommer överföras är beroende av koncernens avkastning på sysselsatt kapital under 2016-2018. Vid maximal tilldelning kommer cirka 90 000 aktier överföras från bolaget till deltagarna i programmet. Tilldelning av återköpta aktier för att fullgöra åtagandena medför utspädningseffekter. Effekterna på nyckeltal och vinst per aktie är marginella. För vidare information om aktiesparprogrammet se not 4.

Not 9. Immateriella anläggningstillgångar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden				
Vid årets ingång	194	225	26	26
Investeringar	18	5	-	-
Avyttringar och utrangeringar	-	-36	-	-
Omräkningsdifferenser	0	0	0	-
Summa	212	194	26	26
Akkumulerade av- och nedskrivningar				
Vid årets ingång	107	118	19	18
Årets avskrivningar	15	17	-	1
Årets nedskrivningar	-	1	-	-
Avyttringar och utrangeringar	0	-28	-	-
Omräkningsdifferenser	0	0	0	-
Summa	123	107	19	19
Planenligt restvärde vid årets utgång	90	87	8	8

Immateriella anläggningstillgångar består huvudsakligen av IT-system 50 (64) Mkr samt nyttjanderätt avseende vissa energitillgångar 32 (16) Mkr. Tillgångarna är i huvudsak externt förvärvade. De har en bestämbar nyttjandeperiod och skrivs av under 5-20 år. Ingen goodwill finns i koncernen.

Not 10. Materiella anläggningstillgångar

Koncernen	Skogsmark		Byggnader, övrig mark och markanläggningar		Maskiner och inventarier		Pågående arbeten och förskott till leverantörer		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden										
Vid årets ingång	146	167	5 594	7 003	27 572	31 260	44	130	33 356	38 560
Investeringar	0	-	51	37	559	729	84	18	693	784
Omklassificeringar	-	-	-	-	67	92	-67	-92	-	-
Avyttringar och utrangeringar	-6	-14	-7	-1 420	-132	-4 192	-	-1	-145	-5 627
Omräkningsdifferenser	0	-6	-5	-27	-35	-317	1	-11	-39	-362
Summa	140	146	5 633	5 594	28 031	27 572	61	44	33 865	33 356
Akkumulerade av- och nedskrivningar										
Vid årets ingång	-	-	3 228	4 247	20 739	23 992	-	-	23 967	28 239
Årets avskrivningar enligt plan	-	-	96	118	879	882	-	-	976	1 000
Årets nedskrivningar	-	-	-	81	-	41	-	-	-	122
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-7	-1 212	-127	-3 994	-	-	-134	-5 205
Omräkningsdifferenser	-	-	-1	-6	-20	-181	-	-	-21	-187
Summa	-	-	3 316	3 228	21 471	20 739	-	-	24 787	23 967
Planenligt restvärde vid årets utgång	140	146	2 317	2 365	6 560	6 832	61	44	9 078	9 387

Moderbolaget	Skogsmark		Byggnader, övrig mark och markanläggningar		Maskiner och inventarier		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Akkumulerade anskaffningsvärden								
Vid årets ingång	464	461	139	139	220	232	823	832
Investeringar	1	3	11	-	21	26	32	29
Avyttringar och utrangeringar	0	0	0	0	-30	-38	-30	-38
Summa	464	464	150	139	210	220	825	823
Akkumulerade avskrivningar enligt plan								
Vid årets ingång	-	-	130	129	158	172	288	301
Årets avskrivningar enligt plan	-	-	1	1	24	24	25	25
Avyttringar och utrangeringar	-	-	0	0	-29	-38	-29	-38
Summa	-	-	131	130	154	158	285	288
Akkumulerade uppskrivningar								
Vid årets ingång	2 389	2 390	1	1	-	-	2 389	2 391
Avyttringar och utrangeringar	0	-1	-	-	-	-	0	-1
Summa	2 389	2 389	1	1	-	-	2 389	2 389
Planenligt restvärde vid årets utgång	2 853	2 853	20	10	56	62	2 930	2 925

Koncernens investeringsåtaganden avseende beslutade och pågående projekt uppgick per 2017-12-31 till 590 (250) Mkr. Bolagets aktiverade låneutgifter uppgick under 2017 till 2 (3) Mkr. För att fastställa beloppet har en räntesats på 1,1 (1,5) procent använts.

Not 11. Biologiska tillgångar

I koncernen redovisas skogstillgångar uppdelat på växande skog, som redovisas som biologisk tillgång till verkligt värde, och mark, som redovisas till anskaffningskostnad. Holmens bedömning är att det saknas relevanta marknadspriser som kan användas för att värdera skogsinnehav av Holmens storlek. Värderingen görs därför genom att beräkna nuvärdet av framtida förväntade kassaflöden från den växande skogen. Värdering till verkligt värde görs utifrån värderingsnivå tre. Beräkning av kassaflöden görs för kommande 100 år, vilket bedöms vara skogens skördecykel. Kassaflödena beräknas utifrån skördade volymer enligt Holmens aktuella plan samt bedömningar om framtida pris- och kostnadsutveckling. Kostnader för återplantering har beaktats då återplantering efter skörd är en skyldighet enligt lag. Kassaflödena diskonteras med en ränta om 5,5 (5,5) procent.

Totalt innehar Holmen 1 042 000 hektar produktiv skogsmark varav 960 000 hektar aktivt brukas. Den produktiva skogsmarken omfattar 121 miljoner m³sk. Enligt gällande plan, som är från 2011, kommer skörden att uppgå till 3,0 miljoner m³fub per år. Denna nivå bedöms vara i stort oförändrad till 2030. Därefter beräknas den successivt kunna ökas till drygt 4 miljoner m³fub år 2110. Cirka 45 procent av skörden utgörs av massaved som säljs till massa- och pappersindustrin, 50 procent utgörs av timmer som säljs till sågverk och resterande andel utgörs av bränsleved.

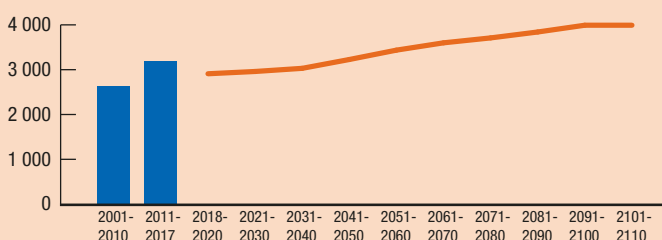
Värderingen baseras på ett långsiktigt trendpris som årligen räknas upp med 2 procent inflation. Trendpriset för 2018 är 432 kr/m³fub, vilket är något lägre än gällande marknadspriser. Kostnadsprognosen utgår ifrån aktuell kostnadsnivå och räknas upp med drygt 2 procent per år.

Holmens skogsinnehav är redovisat till 17 831 (17 448) Mkr före skatt. En uppskjuten skatteskuld om 3 943 (3 854) Mkr redovisas relaterat till detta, vilket motsvarar den skatt som kommer betalas vid den framtida skörden. Detta innebär att den växande skogen netto efter skatt redovisas till 13 888 (13 594) Mkr.

	Koncernen	
Förändringen av värdet på den växande skogen	2017	2016
Redovisat värde vid årets ingång	17 448	17 173
Köp av växande skog	11	4
Försäljning av växande skog	-19	-27
Förändring till följd av skörd	-614	-587
Orealiserad förändring av verkligt värde	1 029	902
Omklassificeringar	-23	-
Övriga förändringar	-1	-17
Redovisat värde vid årets utgång	17 831	17 448

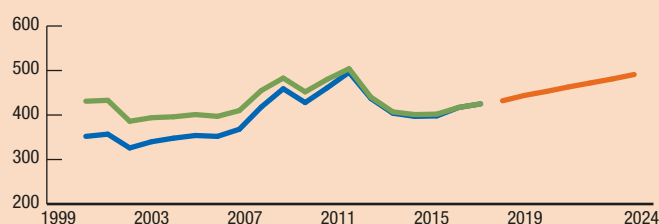
Tillgångar som omklassificerats avser skogsfastigheter i området Björkvattnet i Jämtland, vilka klassificerats som tillgång som innehas för försäljning. Avtal om försäljning av dessa fastigheter tecknades i slutet av 2017 och affären slutfördes i januari 2018. Vinsten från försäljningen kommer redovisas inom affärsområdet Skog.

Skörd
1 000 m³fub/år

- Genomsnittlig skörd
- Planerad skörd

Priser
Kr/m³fub

- Realt
- Nominellt
- Pris använt i värderingen (nominellt)

Prisserien Nominellt visar genomsnittligt försäljningspris för Holmen. Realt är nominella priser omräknade till 2017 års penningvärde med användning av historisk svensk KPI.

Not 12. Andelar i intresseföretag, joint ventures samt övriga aktier och andelar

	Koncernen	
	2017	2016
Resultat från intressebolag och joint ventures	-12	-18
Redovisat i årets resultat	-12	-18
Övrigt totalresultat från joint ventures	-4	-21
Summa totalresultat intressebolag och joint ventures	-16	-39

Det sammanlagda värdet av Holmens andel i intresseföretags totalresultat uppgick i koncernen till -4 (-14) Mkr och i moderbolaget till 0 (-9) Mkr. Det sammanlagda värdet av Holmens andel i joint ventures totalresultat uppgick i koncernen till -13 (-8) Mkr och i moderbolaget till -13 (-8) Mkr.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Intresseföretag				
Redovisat värde vid årets ingång	1 646	1 772	123	125
Investeringar	-	5	-	-
Resultatandel	-9	-16	-	-
Avyttringar	-	-105	-	-2
Erhållen utdelning	-	-12	-	-
Omräkningsdifferens	0	4	-	-
Nedskrivningar	-	-2	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	1 636	1 646	123	123

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Joint ventures				
Redovisat värde vid årets ingång	127	141	92	82
Investering	-	10	-	10
Resultatandel	-14	-30	-	-
Övrigt	-	6	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	113	127	92	92

Moderbolagets och koncernens innehav av aktier och andelar i intresseföretag och joint ventures

	Org. nr.	Säte	Antal andelar	Andel %*	Andelens värde i koncern- redovisning	Bokfört värde moder- bolaget	Andel %*	Andelens värde i koncern- redovisning	Bokfört värde moder- bolaget	
Intresseföretag					2017		2016			
Brännälvens Kraft AB	556017-6678	Arbrå	5 556	13,9	36	-	13,9	36	-	
Gidekraft AB	556016-0953	Örnsköldsvik	990	9,9	0	0	9,9	0	0	
Harrsele AB	556036-9398	Vännäs	9 886	49,4	1 463	-	49,4	1 465	-	
Uni4 Marketing AB	556594-6984	Stockholm	1 800	36,0	13	2	36,0	12	2	
Vattenfall Tuggen AB	556504-2826	Lycksele	683	6,8	75	75	6,8	75	75	
VindIn AB	556713-5172	Stockholm	200	17,7	49	46	17,7	55	46	
Melodea Ltd, Israel		Tel Aviv	119	46,8	0	-	46,8	2	-	
Övriga intresseföretag					0	0		0	0	
					1 636	123		1 646	123	
Joint venture										
Varsvik AB	556914-9833	Stockholm	250	50,0	113	92	50,0	127	92	
Totalt					1 749	215	1 773 215			

* Ägarandel överensstämmer med andel av rösterna för totalt antal aktier.

Ägandet i Brännälvens Kraft AB, Gidekraft AB, Harrsele AB samt Vattenfall Tuggen AB avser vattenkrafttillgångar medan ägandet i VindIn AB avser vindkrafttillgångar. Ägarandelen ger koncernen rätt att köpa producerad elkraft till självkostnadspris, vilket innebär att endast ett mycket begränsat resultat uppstår i intresseföretaget. Inköpt elkraft säljs externt till marknadspris och resultatet redovisas i koncernen inom affärsområde Energi.

Innehavet i intresseföretaget Harrsele AB är i koncernen bokfört till 1 463 (1 465) Mkr. Holmen köpte 491 (416) GWh elkraft från Harrsele AB under 2017 vilket gav Holmen ett rörelseresultat på 94 (76) Mkr vid försäljning på marknaden. Harrsele AB äger krafttillgångar som ett normalt år producerar 950 GWh elkraft. Tillgångarna är ursprungligen uppförda åren 1957-58 och bokfört värde på anläggningstillgångarna i Harrsele AB uppgår till 122 (114) Mkr. Bolaget har långfristiga skulder till dess ägare om 25 (25) Mkr.

Ägandet i resterande intresseföretag avser verksamhet inom områdena försäljning, forskning och utveckling.

Innehavet i Brännälvens Kraft AB, Gidekraft AB, Vattenfall Tuggen AB och VindIn AB klassificeras som intresseföretag trots att ägarandelen understiger 20 procent på grund av att aktieägaravtal ger ett betydande inflytande över bolagets verksamhet.

Ägandet i joint ventures, Varsvik AB, avser verksamhet inom vindkraft.

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Övriga aktier och andelar				
Redovisat värde vid årets ingång	2	4	1	1
Avyttringar	0	-	0	-
Omräkningsdifferens	0	0	-	-
Nedskrivningar	-	-2	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	2	2	0	1

Not 13. Finansiella instrument

Långfristiga finansiella fordringar består av räntebärande finansiella fordringar på andra företag, förutbetalda kostnader för lånelöften samt marknadsvärden på långfristiga derivat. Moderbolagets fordringar hos koncernföretag innehåller en betydande del räntefria fordringar mellan svenska helägda koncernföretag.

Som **kortfristiga finansiella fordringar** redovisas räntebärande placeringar och utlåning med löptid upp till ett år, upplupna ränteutgifter och realiserade kursvinster samt marknadsvärden på derivat. Kortfristiga finansiella fordringar har i allt väsentligt en räntebindning understigande tre månader och bär därmed mycket begränsad ränterisk.

Likvida medel består av banktillgodohavanden och placeringar som lätt kan omvandlas till kassa-medel till ett känt belopp och med en löptid om högst tre månader från anskaffningstidpunkten, vilket även innebär att ränterisken är obetydlig. Likviditet är placerad på bankkonto eller som korta depositioner hos banker.

Som **finansiella skulder** redovisas låneskulder, upplupna räntekostnader, realiserade kursförluster och marknadsvärden på derivat.

Finansiella skulder är i allt väsentligt räntebärande. Moderbolagets skulder till koncernföretag innehåller en betydande del räntefria skulder mellan svenska helägda koncernföretag.

Förfallostruktur och snittränta för koncernens skulder framgår av förvaltningsberättelsen sida 32-35. Av moderbolagets skulder förfaller -2 807 Mkr inom ett år. Utöver ovan identifierade finansiella tillgångar och skulder ingår även pensionsskulden (se not 17) i den finansiella nettoskulden.

Koncernens samtliga derivat omfattas av ISDA eller FEMA-avtal, vilket innebär att Holmen har kvittningsrätt för tillgångar och skulder mot samma motpart vid en kredithändelse. Med hänsyn tagen till villkoren i kvittningsavtal är nettoexponeringen -151 Mkr. Kvittning av tillgångar och skulder tillämpas ej i redovisningen. Redovisade derivat på tillgångssidan uppgick till 200 (213) Mkr och på skuldsidan till -351 (-385) Mkr.

Poster värderade till verkligt värde tillhör värderingsnivå två enligt IFRS 13. Verkligt värde i tabellerna beräknas genom diskonterade kassaflöden och samtliga variabler, såsom diskonteringsräntor och valutakurser, hämtas från marknadsnoteringar för beräkningar. Skillnaden mellan verkligt värde och redovisat värde beror på att vissa skulder inte marknadsvärderas i balansräkningen utan redovisas till upplupet anskaffningsvärde. För kundfordringar och leverantörsskulder har som verkligt värde angetts det redovisade värdet vilket bedöms återspegla det verkliga värdet väl. Då något tillförlitligt marknadsvärde avseende aktier och andelar ej har kunnat fastställas har dessa utelämnats i tabellerna. För vidare information om finansiering se riskavsnittet sida 32-35.

Förfallostruktur, odiskonterade belopp*	2018	2019	2020	2021	2022-
Finansiella skulder					
Derivat	-36	-19	-17	-	-
Övriga finansiella skulder	-2 772	-508	-	-	-
Finansiella fordringar					
Derivat	8	-	-	-	-
Övriga finansiella fordringar	380	4	1	0	37

* Avser finansiella instrument som ingår i koncernens finansiella nettoskuld, exklusive avsättningar för pensioner.

Not 13. Finansiella instrument, forts.

Koncernen

Finansiella instrument som ingår i den finansiella nettoskulden	Derivat redovisade till verkligt värde via resultatet		Derivat som säkrings-redovisas		Kund- och låne-fordringar		Tillgångar som kan säljas		Övriga skulder		Summa redovisat värde		Verkligt värde	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Långfristiga finansiella fordringar														
Derivat	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	42	39	-	-	-	-	42	39	42	39
	0	0	-	-	42	39	-	-	-	-	42	39	42	39
Kortfristiga finansiella fordringar														
Upplupen ränta	-	-	-	-	0	1	-	-	-	-	0	1	0	1
Derivat	8	55	-	-	-	-	-	-	-	-	8	55	8	55
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	24	34	-	-	-	-	24	34	24	34
	8	55	-	-	24	34	-	-	-	-	32	89	32	89
Likvida medel														
Kortfristig likviddeposition	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	0	0	0	0
Banktillgodohavanden	-	-	-	-	356	210	-	-	-	-	356	210	356	210
	-	-	-	-	356	210	-	-	-	-	356	210	356	210
Långfristiga skulder														
Obligationslån	-	-	-	-	-	-	-	-	-500	-800	-500	-800	-500	-800
Derivat	-	-	-45	-75	-	-	-	-	-	-	-45	-75	-45	-75
Övriga långfristiga skulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-7	-8	-7	-8	-7	-8
	-	-	-45	-75	-	-	-	-	-507	-808	-552	-882	-552	-882
Kortfristiga skulder														
Certifikatsprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 099	-1 709	-2 099	-1 709	-2 099	-1 709
Bankkontoskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-10	-26	-10	-26	-10	-26
Derivat	-4	-53	-	-	-	-	-	-	-	-	-4	-53	-4	-53
Upplupen ränta	-	-	-	-	-	-	-	-	-11	-12	-11	-12	-11	-12
Obligationslån	-	-	-	-	-	-	-	-	-650	-1 400	-650	-1 400	-650	-1 400
Övriga kortfristiga skulder	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	0	-	0	-
	-4	-53	-	-	-	-	-	-	-2 770	-3 147	-2 775	-3 200	-2 775	-3 200
Finansiella instrument som ej ingår i den finansiella nettoskulden														
Övriga aktier och andelar	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2	2	2
Kundfordringar	-	-	-	-	2 089	2 174	-	-	-	-	2 089	2 174	2 089	2 174
Derivat (redovisade bland rörelsefordringar)	1	8	192	150	-	-	-	-	-	-	192	158	192	158
Leverantörsskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 957	-1 766	-1 957	-1 766	-1 957	-1 766
Derivat (redovisade bland rörelseskulder)	-34	-23	-267	-233	-	-	-	-	-	-	-301	-257	-301	-257
Finansiella instrument totalt	-30	-14	-121	-158	2 511	2 457	2	2	-5 234	-5 721	-2 872	-3 433	-2 872	-3 433

Moderbolaget

	Derivat redovisade till verkligt värde via resultatet		Derivat som säkrings- redovisas		Kund- och låne- fordringar		Tillgångar som kan säljas		Övriga skulder		Summa redovisat värde		Verkligt värde	
Finansiella instrument som ingår i den finansiella nettoskulden	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Långfristiga finansiella fordringar														
Derivat	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0	0
Fordringar på koncernföretag	-	-	-	-	2 916	3 104	-	-	-	-	2 916	3 104	2 916	3 104
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	102	98	-	-	-	-	102	98	102	98
	0	0	-	-	3 018	3 202	-	-	-	-	3 018	3 202	3 018	3 202
Kortfristiga finansiella fordringar														
Upplupen ränta	-	-	-	-	0	1	-	-	-	-	0	1	0	1
Derivat	8	55	-	-	-	-	-	-	-	-	8	55	8	55
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	24	34	-	-	-	-	24	34	24	34
	8	55	-	-	24	34	-	-	-	-	32	89	32	89
Likvida medel														
Banktillgodohavanden	-	-	-	-	294	104	-	-	-	-	294	104	294	104
	-	-	-	-	294	104	-	-	-	-	294	104	294	104
Långfristiga skulder														
Obligationslån	-	-	-	-	-	-	-	-	-500	-800	-500	-800	-500	-800
Skulder till koncernföretag	-	-	-	-	-	-	-	-	-334	-1 454	-334	-1 454	-334	-1 454
Derivat	-	-	-45	-75	-	-	-	-	-	-	-45	-75	-45	-75
	-	-	-45	-75	-	-	-	-	-834	-2 254	-880	-2 328	-880	-2 328
Kortfristiga skulder														
Certifikatsprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 099	-1 709	-2 099	-1 709	-2 099	-1 709
Bankkontoskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-10	-26	-10	-26	-10	-26
Derivat	-4	-53	-	-	-	-	-	-	-	-	-4	-53	-4	-53
Upplupen ränta	-	-	-	-	-	-	-	-	-11	-12	-11	-12	-11	-12
Obligationslån	-	-	-	-	-	-	-	-	-650	-1 400	-650	-1 400	-650	-1 400
Övriga kortfristiga skulder	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	0	-	0	-
	-4	-53	-	-	-	-	-	-	-2 770	-3 147	-2 775	-3 200	-2 775	-3 200
Finansiella instrument som ej ingår i den finansiella nettoskulden														
Övriga aktier och andelar	-	-	-	-	-	-	0	0	-	-	0	0	0	0
Kundfordringar	-	-	-	-	1 769	1 874	-	-	-	-	1 769	1 874	1 769	1 874
Derivat (redovisade bland rörelsefordringar)	4	13	194	151	-	-	-	-	-	-	198	164	198	164
Leverantörsskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 814	-1 576	-1 814	-1 576	-1 814	-1 576
Derivat (redovisade bland rörelseskulder)	-34	-24	-267	-234	-	-	-	-	-	-	-301	-258	-301	-258
Finansiella instrument totalt	-27	-10	-118	-157	5 105	5 214	0	0	-5 419	-6 976	-458	-1 929	-458	-1 929

Not 14. Varulager

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Råvaror och förnödenheter	842	831	661	637
Timmer och massaved	212	233	201	206
Färdiga varor och produkter i arbete	1 319	1 431	934	1 077
Avverkningsrätter	507	431	501	423
Elcertifikat och utsläppsrätter	24	54	24	54
Totalt	2 905	2 981	2 322	2 396

Under året har återföringar av tidigare nedskrivningar av färdigvarulager påverkat koncernens resultat med 7 och nedskrivningar på övriga lager med -2 (-2) Mkr. Nedskrivning av varulager har påverkat moderbolaget med -3 (-5) Mkr.

Not 15. Rörelsefordringar

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Kundfordringar				
Koncernföretag	-	-	59	50
Intresseföretag	56	38	56	38
Övriga	2 033	2 137	1 654	1 786
Summa kundfordringar	2 089	2 174	1 769	1 874
Kortfristiga fordringar				
Koncernföretag	-	-	-	-
Intresseföretag	3	5	3	5
Övriga	291	226	168	129
Derivat	192	158	198	164
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	171	175	72	82
Summa övriga rörelsefordringar	658	564	442	380
Totala rörelsefordringar	2 747	2 738	2 210	2 254

Kundfordringar redovisas till det belopp som förväntas bli inbetalt utifrån en individuell bedömning av respektive kund. Koncernens kundfordringar är främst mot europeiska kunder. Kundfordringarna i utländsk valuta har värderats till balansdagskurs. Efter en individuell bedömning har avsättning för befärdade kreditförluster om 41 (37) Mkr gjorts och netto redovisats med kundfordringar. Avsättningen har under året förändrats med -2 (-3) Mkr till följd av konstaterade kreditförluster samt 6 (2) Mkr till följd av förändring av avsättning för befärdade kreditförluster. Totalt var per 2017-12-31 kundfordringar om 33 (44) Mkr förfallna till betalning mer än 30 dagar. Kreditkvaliteten på de finansiella tillgångar som varken har förfallit eller är nedskrivningsbara bedöms vara god.

Marknadsvärden på derivat avser säkringar av framtida kassaflöden.

Kundkreditrisk gentemot koncernens kunder hanteras av respektive affärsområde och beskrivs på sida 33.

Not 16. Eget kapital moderbolaget

	2017-12-31		
	Antal	Kvotvärde	Mkr
Registrerat aktiekapital			
Serie A	22 623 234	50	1 131
Serie B	62 132 928	50	3 107
Totalt antal aktier	84 756 162		4 238
Återköpta B-aktier	-760 000		
Totalt antal utestående aktier	83 996 162		

	2016-12-31		
	Antal	Kvotvärde	Mkr
Registrerat aktiekapital			
Serie A	22 623 234	50	1 131
Serie B	62 132 928	50	3 107
Totalt antal aktier	84 756 162		4 238
Återköpta B-aktier	-760 000		
Totalt antal utestående aktier	83 996 162		

Bolagets aktiekapital utgörs av aktier utgivna i två serier, serie A med 10 röster per aktie och serie B med 1 röst per aktie. I övrigt finns inga restriktioner mellan aktieslagen.

Per den 31 december 2017 uppgick koncernens innehav av egna aktier till 760 000 (760 000). Inga avyttringar av egna aktier har skett under året.

Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde enligt ÅRL 4 kap 14a§ har påverkat moderbolagets egna kapital med -145 (-167) Mkr. I koncernen har värdering av derivat och andra finansiella instrument påverkat det egna kapitalet med -151 (-172) Mkr.

Holmens lönsamhetsmål är att skog och kraft ska ge en avkastning om 5 procent samtidigt som industriverksamheten ska avkasta mer än 10 procent. Sammanvägt innebär det att koncernens avkastning på sysselsatt kapital ska överstiga 7 procent. Beslut om utdelning grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, framtida investeringsplaner och finansiella ställning. Målet är att ha en stark finansiell ställning med en skuldsättningsgrad för koncernen som inte överstiger 0,5.

Till årsstämman förfogande står hos bolaget vinstmedel uppgående till 5 802 807 399 kronor. Styrelsen föreslår årsstämman den 10 april 2018 att besluta om utdelning om 13 kronor per aktie. Den föreslagna utdelningen uppgår till sammanlagt 1 092 Mkr. Styrelsen föreslår vidare att återstående belopp om 4 710 857 293 kronor balanseras.

Föregående år lämnades en utdelning om 12 kronor per aktie (1 008 Mkr).

Skuldsättningsgraden uppgick till 0,13 (0,19).

Varken moderbolaget eller något av dotterbolagen står under externa kapitalkrav. För ytterligare redogörelse över koncernens kapital- och riskhantering, se sida 32-35.

Not 17. Avsättningar för pensioner

För vissa tjänstemän i Sverige tillhandahåller Holmen förmånsbaserade pensionsplaner. Merparten av dessa åtaganden tryggas genom försäkring i Alecta. Då Alecta inte kan tillhandahålla tillräckliga uppgifter för att redovisa ITP-planen som förmånsbestämd redovisas den i enlighet med UFR 10 som avgiftsbestämd. Vissa förmånsbestämda åtaganden utöver ITP-planen finns för koncernledningen vilka tryggas via stiftelse. Tjänstepension för övriga tjänstemän och samtliga kollektivanställda i Sverige är avgiftsbestämd. I England finns förmånsbestämda planer som sedan 2015 är stängda för nyintjänning. Dessa åtaganden redovisas i koncernen som förmånsbestämda planer enligt IAS 19.

Kostnad redovisad i årets resultat	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Förmånsbestämda planer				
Personalkostnad	-5	-7	-12	-21
Finansiella kostnader	-4	-2	0	1
Summa förmånsbestämda planer i årets resultat	-9	-9	-12	-21
Avgiftsbestämda planer				
Personalkostnad	-128	-129	-106	-106
Summa redovisat i årets resultat	-137	-138	-118	-127

Kostnad redovisad i övrigt totalresultat	Koncernen	
	2017	2016
Avkastning på förvaltningstillgångar exkl redovisad ränteutäkt	103	241
Aktuariella vinster och förluster från ändringar i demografiska antaganden	122	33
Aktuariella vinster och förluster från ändringar i finansiella antaganden	-101	-418
Aktuariella vinster och förluster från erfarenhetsbaserade justeringar	14	-13
Särskild löneskatt	1	-1
Effekt av tillgångstak	-18	-
Summa redovisat i övrigt totalresultat	121	-159

I sammanställningarna nedan specificeras förändringen av den förmånsbestämda förpliktelsen samt förändringen av förvaltningstillgångarna. Drygt 90 procent av åtagandena avser pensionsplanerna i England. Åtagandena från pensionsplanerna i England ligger i en så kallad "trust". De styrs av en styrelse bestående av representanter från Holmen och förmånstagarna. Holmens engelska dotterbolag har åtagande att täcka upp det underskott som finns under en tidsperiod som fastställs mellan trusten och bolaget i samråd med dess aktuarie. För närvarande är denna period 3 år och är föremål för översyn vart tredje år. I en trust överstiger tillgångarna åtagandet. Detta överskott har inte redovisats då kvittningsrätt inte föreligger. Justeringen benämns tillgångstak i tabeller.

Förpliktelse	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Förpliktelse per den 1 januari	-2 414	-2 374	-167	-153
Kostnad för tjänstgöring aktuell period	-5	-7	-12	-21
Särskild löneskatt	2	2	-	-
Räntekostnader	-60	-77	-5	-7
Aktuariella vinster och förluster	35	-399	-	-
Utbetalda pensioner	222	212	11	13
Valutakursdifferenser	21	230	-	-
Förpliktelse per den 31 december	-2 198	-2 414	-173	-167

Av koncernens totala förpliktelser avser 10 (11) Mkr sådana som ej är fonderade medan resten är helt eller delvis fonderade förpliktelser. Av moderbolagets förpliktelser var 12 (12) Mkr tryggade enligt tryggandelagen.

Den viktade genomsnittliga durationen uppgår till 18 år.

Förvaltningstillgångar	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Tillgångarnas verkliga värde den 1 januari	2 213	2 244	155	148
Redovisade ränteutäkt	55	75	-	-
Avkastning exkl. redovisade ränteutäkt	103	241	-	-
Verklig avkastning (moderbolaget)	-	-	5	7
Administrationsavgifter	-3	-5	-	-
Inbetalningar från arbetsgivaren	37	73	-	-
Utbetalda pensioner	-210	-197	-	-
Valutakursdifferenser	-19	-218	-	-
Tillgångarnas verkliga värde den 31 december	2 177	2 213	160	155
Effekt av tillgångstak	-18	-	-	-
Avsättning för pensioner, netto	-39	-201	-12	-12

Förvaltningstillgångarna fördelar sig enligt nedan:

Förvaltningstillgångar	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Aktier	1 098	1 130	79	71
Obligationer	1 050	1 063	79	80
Korta räntebärande placeringar	29	20	3	3
	2 177	2 213	160	155

I förvaltningstillgångarna ingår inga finansiella instrument utgivna av koncernbolag och inga tillgångar som används av koncernen. Av aktier avser 47 procent Storbritannien, 48 procent övriga Europa och USA samt 4 procent övriga världen. Av obligationer avser 43 procent statsobligationer och 57 procent företagsobligationer.

Väsentliga aktuariella antaganden, koncernen (viktade genomsnitt), %	Koncernen	
	2017-12-31	2016-12-31
Diskonteringsränta	2,5	2,7
Framtida löneökning	3,0	3,0
Framtida inflation	3,1	3,1

Diskonteringsräntan för pensionsförpliktelserna har fastställts utifrån förstklassiga företagsobligationer. Vid beräkning av pensionsåtagandets storlek för moderbolaget har diskonteringsränta om 0,6 (0,8) procent och lönenivån per balansdagen använts.

Nedan tabell visar hur förpliktelsen skulle påverkas vid en förändring av väsentliga aktuariella antaganden (- minskar skulden, + ökar skulden).

Känslighetsanalys	Koncernen	
	2017-12-31	2016-12-31
Diskonteringsränta (+ 0,5 %)	-183	-203
Framtida löneökning (+ 0,5 %)	2	2
Framtida inflation (+ 0,5 %)	129	178
Mortalitet (+ 1 år i förväntad livslängd)	108	82

Under 2018 förväntas koncernens inbetalningar till de fonderade förmånsbestämda planerna uppgå till 42 Mkr.

Planer som omfattar flera arbetsgivare

Årets avgifter för pensionsförsäkringar som är tecknade i Alectas ITP 2-plan uppgick till 31 (33) Mkr och ingår i resultatposten personalkostnader. Holmens andel av det totala antalet aktiva medlemmar i planen uppgick till 715 aktiva medlemmar, vilket motsvarar 0,14 procent. Förväntade avgifter till Alecta år 2018 uppgår till 28 Mkr. Alectas överskott kan fördelas till försäkringstagarna och/eller de försäkrade. Om Alectas kollektiva konsolideringsnivå understiger 125 procent eller överstiger 155 procent ska åtgärder vidtas i syfte att skapa förutsättningar för att konsolideringsnivån återgår till normalintervallet. Vid låg konsolidering kan en åtgärd vara att höja det avtalade priset för nyteckning och utökning av befintliga förmåner. Vid hög konsolidering kan en åtgärd vara att införa premiereduktioner. Vid utgången av 2017 uppgick Alectas kollektiva konsolideringsnivå till 154 (148) procent.

Not 18. Övriga avsättningar

	Avsättning för skatter		Andra avsättningar		Totalt	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Koncernen						
Redovisat värde vid årets ingång	45	45	856	697	901	742
Avsättningar som gjorts under året	140	-	6	335	146	335
Belopp som tagits i anspråk under året	-	-	-240	-163	-240	-163
Outnyttjat belopp som återförts under året	-	-	-2	-15	-2	-15
Omräkningsdifferenser	-	-	3	2	3	2
Redovisat värde vid årets utgång	185	45	622	856	807	901
Varav total långfristig del av avsättningarna	185	45	477	627	662	673
Varav total kortfristig del av avsättningarna	-	-	144	228	144	228
Moderbolaget						
Redovisat värde vid årets ingång	45	45	833	892	878	937
Avsättningar som gjorts under året	-	-	105	228	105	228
Belopp som tagits i anspråk under året	-	-	-211	-274	-211	-274
Outnyttjat belopp som återförts under året	-	-	-2	-13	-2	-13
Redovisat värde vid årets utgång	45	45	725	833	770	878
Varav total långfristig del av avsättningarna	45	45	532	572	577	617
Varav total kortfristig del av avsättningarna	-	-	193	261	193	261

Avsättningar för skatter är främst hänförlig till den avyttrade verksamheten i Spanien.

Andra avsättningar avser framförallt osäkerheter förknippade med förpliktelser för återställande av miljö, kontrakt avseende elleverans till fast pris och försäljningen av verksamheten i Spanien.

I moderbolaget ingår avsättning för framtida åtgärder för återbeskognig efter skörd om 190 Mkr.

Not 19. Rörelseskulder

	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Leverantörsskulder				
Koncernföretag	-	-	53	116
Intresseföretag	-	-	-	-
Övriga	1 957	1 766	1 761	1 460
Summa leverantörsskulder	1 957	1 766	1 814	1 576
Kortfristiga skulder				
Koncernföretag	-	-	0	0
Intresseföretag	6	11	6	11
Övriga	186	251	170	158
Derivat	301	257	301	258
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	563	561	458	443
Summa övriga rörelseskulder	1 056	1 079	935	870
Totala rörelseskulder	3 012	2 845	2 749	2 445

Samtliga leverantörsskulder förfaller inom ett år.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i moderbolaget består främst av personalkostnader 191 (196) Mkr, rabatter 52 (42) Mkr samt levererade men ej fakturerade varor och tjänster 46 (36) Mkr.

Marknadsvärden på derivat avser i allt väsentligt säkringar av framtida kassaflöden. Se not 13.

Not 20. Operationell leasing

Leasingavgifterna uppgick under 2017 till 52 (54) Mkr för koncernen och till 38 (38) Mkr för moderbolaget. Koncernens leasingavtal avser främst truckar och bilar samt hyresavtal. Under räkenskapsåret 2017 ingicks inte några leasingavtal av betydelse för verksamheten. Ingen vidareuthyrning har skett.

	Koncernen			Moderbolaget		
	2018	2019 -2022	2023-	2018	2019 -2022	2023-
Fördelning framtida leasingavgifter						
Framtida leasingavgifter	45	40	0	31	22	0
Nuvärdet av framtida leasingavgifter	45	40	0	31	21	0

Avtalen har en återstående löptid mellan 1 och 6 år. Koncernens framtida leasingavgifter för befintliga leasingavtal uppgick vid utgången av föregående år till 90 Mkr. För moderbolaget var motsvarande belopp 53 Mkr.

Utöver leasingavtal har Holmen två tidsbefraktningsavtal avseende fartyg, vilka används för transport av företagets produkter. De två avtalen förlängdes under 2017 och har en återstående löptid om två år från 1 januari 2018.

Not 21. Ställda säkerheter och eventualförpliktelser

	Fastighets- inteckningar	Övriga säkerheter	Totalt ställd säkerhet	Totalt ställd säkerhet
Koncernen			2017	2016
Finansiella skulder	6	137	143	150
Summa	6	137	143	150
Moderbolaget				
Finansiella skulder	6	137	143	150
Summa	6	137	143	150

	Koncernen		Moderbolaget	
Eventualförpliktelser	2017	2016	2017	2016
Borgen till förmån för koncernföretag	-	-	40	34
Övriga eventualförpliktelser	97	86	83	68
Summa	97	86	123	102

Övriga eventualförpliktelser för koncernen består till övervägande del av pågående rättsliga processer och garantiåtaganden för tredje part. Holmen har miljörelaterade eventualförpliktelser som idag inte kan kvantifieras men som i framtiden kan komma att innebära kostnader.

Ägandet i ett samägt bolag, Varsvik AB, är pantsatt och uppgick vid årsskiftet till 137 (144) Mkr.

Not 22. Närstående

Av moderbolagets nettoomsättning 14 345 (13 794) Mkr avser 115 (99) Mkr leveranser till koncernföretag. Moderbolagets inköp från koncernföretag uppgick till 1 056 (1 479) Mkr.

Mellan moderbolaget och svenska dotterföretag finns betydande finansiella skulder och fordringar som löper utan ränta.

Moderbolaget har en närstående relation med sina dotterföretag, se not 23.

Enligt avtal har Holmen Paper AB förbundit sig att löpande köpa produkter från Holmen Paper Madrid SL till ett pris baserat på produktionskostnad och kapitalbindning för vidare försäljning till slutkund. Syftet var att optimera verksamheten inom affärsområdet. Avtalet sades upp under 2016 och löpte med uppsägningstid till september 2017. Holmen Paper AB:s köp från Holmen Paper Madrid SL uppgick under 2017 till 889 (1 371) Mkr. Då Holmen Paper AB agerar i kommission för Holmen AB redovisas dessa affärer i Holmen AB.

L E Lundbergföretagen AB är en stor aktieägare i Holmen (se sidan 37). Holmen hyr kontorslokaler för 8 (8) Mkr av Fastighets AB L E Lundberg, som är ett koncernföretag till L E Lundbergföretagen AB. Fredrik Lundberg, som är VD och huvudägare i L E Lundbergföretagen, erhöll 2017 ett arvode som styrelseordförande i Holmen om 680 000 (680 000) kronor. Louise Lindh, som är VD i Fastighets AB L E Lundberg och som även ingår i samma närståendekrets som Fredrik Lundberg erhöll ett styrelsearvode om 340 000 (340 000) kronor.

Transaktioner med närstående är prissatta på marknadsmässiga villkor. Ägarandel i intresseföretag som producerar vatten- och vindkraft ger koncernen rätt att köpa producerad elkraft till självkostnad i förhållande till ägardel, vilket innebär att endast ett begränsat resultat uppstår i intresseföretaget. Inköpt elkraft säljs externt till marknadspris och resultatet redovisas i koncernen inom affärsområdet Energi.

Transaktioner med närstående

	Försäljning av varor till närstående		Inköp av varor från närstående		Övrigt (t ex ränta, utdelning)		Skuld till närstående		Fordran på närstående	
Koncernen	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Intresseföretag	333	280	85	172	0	0	56	61	89	82
Joint venture	-	-	-	-	5	5	-	-	24	17
Moderbolaget										
Dotterföretag	115	99	1 056	1 479	1 325	1 299	388	1 571	2 982	3 160
Intresseföretag	333	280	85	99	0	0	52	57	89	82
Joint venture	-	-	-	-	5	5	-	-	86	79

För ersättningar till styrelseledamöter, se not 4.

Not 23. Andelar i koncernföretag

	Moderbolaget			Moderbolaget	
Akkumulerade anskaffningsvärden	2017	2016	Akkumulerade nedskrivningar	2017	2016
Redovisat värde vid årets ingång	17 141	17 141	Redovisat värde vid årets ingång	5 838	5 330
Ågartillskott	1	1	Årets nedskrivning	817	508
Utgående balans 31 december	17 142	17 141	Utgående balans 31 december	6 655	5 838
			Redovisat värde vid årets utgång	10 487	11 303

Moderbolagets nedskrivningar av andelar i koncernföretag redovisas i resultaträkningen på raden Resultat från andelar i koncernföretag.

	Org. nr.	Säte	Antal andelar	Andel %*	Bokfört värde hos moderbolaget	Andel %*	Bokfört värde hos moderbolaget
Moderbolagets direkta innehav av andelar i dotterföretag				2017		2016	
Holmen Skog AB	556220-0658	Örnsköldsvik	1 000	100	0	100	0
Iggesund Paperboard AB	556088-5294	Hudiksvall	1 000	100	0	100	0
Holmen Paper AB	556005-6383	Norrköping	100	100	0	100	0
Holmen Timber AB	556099-0672	Hudiksvall	1 000	100	0	100	0
Holmen Energi AB	556524-8456	Örnsköldsvik	1 000	100	0	100	0
Holmens Bruk AB	556537-4286	Stockholm	1 000	100	8 868	100	8 868
Holmen Holding AB	516406-0062	Stockholm	10 000	100	0	100	0
MoDo Capital AB	556499-1668	Stockholm	1 000	100	72	100	72
Holmen Energi Elnät AB	556878-3905	Örnsköldsvik	500	100	0	100	0
Stavro Vind AB	556953-6153	Stockholm	500	100	0	100	7
Övriga svenska koncernföretag					2		1
Totalt svenska innehav					8 942		8 948
Holmen France S.A.S., Frankrike		Paris	10 000	100	0	100	0
Holmen UK Ltd, Storbritannien		Workington	1 197 100	100	1 519	100	1 519
Holmen Paper Ltd**		London	-	100	-	100	-
Iggesund Paperboard (Workington) Ltd**		Workington	-	100	-	100	-
Holmen GmbH, Tyskland		Hamburg	-	100	1	100	1
Holmen Suecia Holding S.L., Spanien		Madrid	9 448 557	100	-	100	808
Holmen Paper Madrid S.L.**		Madrid	-	100	-	100	-
Iggesund Paperboard Asia Pte Ltd, Singapore		Singapore	800 000	100	4	100	4
Holmen B.V., Holland		Amsterdam	35	100	7	100	9
AS Holmen Mets, Estland		Tallinn	500	100	-	100	-
Iggesund Paperboard Inc, USA		Lyndhurst	1 000	100	7	100	7
Iggesund Paperboard Asia (HK) Ltd, Kina		Hong Kong	4 000 000	100	5	100	5
Övriga utländska koncernföretag					2		2
Totalt utländska innehav					1 545		2 355
Totalt					10 487		11 303

* Ågarandel överensstämmer med andel av rösterna för totalt antal aktier.

** Indirekta innehav.

Not 24. Obeskattade reserver

Ackumulerade avskrivningar utöver plan	Moderbolaget		
	2016-12-31	Boksluts- dispositioner	2017-12-31
Materiella anläggningstillgångar	10	2	12
Totalt	10	2	12
Periodiseringsfonder			
Beskattningsår 2011	560	-560	-
Beskattningsår 2012	-	-	-
Beskattningsår 2013	280	-	280
Beskattningsår 2014	610	-	610
Beskattningsår 2015	370	-	370
Beskattningsår 2016	460	-170	290
Beskattningsår 2017	-	470	470
	2 280	-260	2 020
Totalt	2 290	-258	2 032

Erhålla koncernbidrag uppgick till 530 (700) Mkr och lämnade koncernbidrag uppgick till 0 (0) Mkr. Totala bokslutsdispositioner i resultatet uppgick till 787 Mkr.

Not 25. Kassaflödesanalys

Betalda räntor och erhållen utdelning	Koncernen		Moderbolaget	
	2017	2016	2017	2016
Erhållen utdelning	-	-	1 314	1 288
Erhållen ränta	2	1	17	17
Betald ränta	-36	-49	-37	-51
Totalt	-34	-48	1 294	1 254

Förändring av kortfristiga skulder avser till största delen upplåning inom koncernens certifikatprogram. Inom koncernens certifikatprogram lånades det kortfristigt under 2017 sammanlagt 7 160 (7 192) Mkr uppdelat på flera olika lån, och återbetalades 6 770 (7 630) Mkr. För sammansättning av likvida medel, se not 13.

	Koncernen			
	2016	Kassaflöde	Valuta och marknads- omvärdering	2017
Obligationslån	2 200	-1 050*	-	1 150
Företagscertifikat	1 709	390	-	2 099
Övriga finansiella skulder	173	-21	-74	77
Pensionsskuld	201	-39	-123	39
Finansiella skulder inklusive pensionsskuld	4 283	-720	-197	3 365

	Moderbolaget			
	2016	Kassaflöde	Valuta och marknads- omvärdering	2017
Obligationslån	2 200	-1 050*	-	1 150
Företagscertifikat	1 709	390	-	2 099
Skulder till koncernföretag	1 454	-1 194	74	334
Övriga finansiella skulder	166	-18	-77	70
Pensionsskuld	12	-7	7	12
Finansiella skulder inklusive pensionsskuld	5 541	-1 879	4	3 665

* Avser 1 400 Mkr i återbetalning av lån som vid upptagandet var långfristiga men vid amorterings-tillfället kortfristiga samt 350 Mkr i upptagna lån.

Not 26. Viktiga bedömningar och uppskattningar

Upptäckande av finansiella rapporter kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar som påverkar de redovisade beloppen. De bedömningar och uppskattningar som enligt företagsledningen är väsentliga för redovisade belopp i årsredovisningen, och där det finns en betydande risk att framtida händelser och ny information kan förändra dessa bedömningar och uppskattningar, inkluderar främst:

Biologiska tillgångar

Holmens bedömning är att det saknas relevanta marknadspriser som kan användas för att värdera skogsinnehav av Holmens storlek. Värderingen görs därför genom att beräkna nuvärdet av framtida förväntade kassaflöden från den växande skogen. De mest väsentliga uppskattningar som görs vid värderingen är hur mycket skörden kan ökas i framtiden, hur priserna på massaved och timmer kommer att utvecklas, hur stor kostnadsinflationen kommer att bli samt vilken diskonteringsränta som används. I not 11 redogörs för känsligheten i värdering av förändringar av dessa uppskattningar. Per 2017-12-31 uppgick det redovisade värdet av biologiska tillgångar till 17 831 Mkr och den tillhörande uppskjutna skatteskulden till 3 943 Mkr, netto 13 888 Mkr.

Skatt

Holmen har ansökt om förhandsbesked avseende rätten att göra koncernavdrag i moderbolaget för skattemässiga underskott uppkomna i koncernens spanska verksamhet. Skatteverket har motsatt sig rätten till koncernavdrag. Högsta Förvaltningsdomstolen, som prövar ärendet, inhämtar förhandsavgörande från EU-domstolen för att kunna avgöra frågan. Vid positivt beslut kan det medföra att koncernens skattekostnad minskar med cirka 400 Mkr. Ingen uppskjuten skattefordran har redovisats. Holmen har överklagat fastighetsskattesatsen på vattenkraftsanläggningar för beskattningsåren 2011-2016 då den högre skattesats som gällt för dessa tillgångar jämfört med andra energislag skulle kunna utgöra statstöd. Om överklagandena bifalls beräknas fastighetsskatt återbetalas med cirka 300 Mkr. Ingen uppskjuten skattefordran har redovisats. Se not 7.

Pensionsåtaganden

Koncernen har förmånsbaserade pensionsförpliktelser värderade till 2 198 Mkr och förvaltnings-tillgångar avsatta för att täcka dessa om 2 177 Mkr. Värdet av pensionsförpliktelser beräknas utifrån antaganden om diskonteringsränta, inflation, framtida löneökningar och demografiska faktorer. Dessa antaganden uppdateras normalt årsvis vilket påverkar koncernens totalresultat och den redovisade pensionsavsättningen. Se not 17.

Övriga avsättningar

Förpliktelser som kan medföra kostnader för Holmen utvärderas löpande för att bedöma avsättningsbehovet. Osäkerhet i bedömning avser främst tidpunkt och storlek på den framtida kostnaden. Koncernen har främst avsättningar för osäkerhet kopplad till förpliktelser att återställa miljö, kontrakt avseende elleverans till fast pris, försäljning av verksamheten i Spanien och bolags-skatte-risker. Se not 18.

Förslag till vinstdisposition

	Kronor
Till årsstämmans förfogande står hos moderbolaget följande vinstmedel:	
Nettoresultat för räkenskapsåret 2017	1 846 904 094
Balanserade vinstmedel	3 955 903 305
	5 802 807 399
Styrelsen föreslår att till aktieägarna utdelas 13 kronor per aktie (83 996 162 aktier)	1 091 950 106
samt att återstående belopp balanseras	4 710 857 293

Styrelsen för Holmen AB har föreslagit att årsstämman 2018 beslutar om en utdelning om 13 kronor per aktie, totalt 1 092 Mkr, vilket är 1 krona per aktie högre än föregående år. Förslaget följer styrelsens policy som innebär att beslut om aktieutdelning ska grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, framtida investeringsplaner och finansiella ställning.

Den föreslagna utdelningen motsvarar 65,5 procent av 2017 års resultat för koncernen och innebär att 5,0 procent av det egna kapitalet i koncernen per 2017-12-31 delas ut.

Styrelsen har fastställt att koncernen ska ha en stark finansiell ställning med en skuldsättningsgrad, beräknad som den finansiella nettoskulden i relation till det egna kapitalet, som inte skall överstiga 0,5. Skuldsättningsgraden uppgick per 2017-12-31 till 0,13. Den föreslagna utdelningen skulle öka skuldsättningsgraden med 0,06.

Det egna kapitalet i Holmen AB uppgick per 2017-12-31 till 11 718 Mkr, varav fritt eget kapital 5 803 Mkr. Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde enligt 4 kap 14a § årsredovisningslagen har påverkat det egna kapitalet med -145 Mkr. Koncernens egna kapital uppgick per 2017-12-31 till 22 035 Mkr. I enlighet med IFRS finns ingen uppdelning av koncernens egna kapital i bundet respektive fritt.

Styrelsen bedömer att utdelning till aktieägarna med förslaget belopp är försvarlig med hänsyn till de krav på både bolag och koncern som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på

storleken av eget kapital och med hänsyn också till konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt. Den finansiella ställningen förblir fortsatt stark efter den föreslagna utdelningen och bedöms vara fullt tillräcklig för att bolaget ska ha förmåga att fullgöra sina förpliktelser på såväl kort som lång sikt, och möjlighet att göra eventuella nödvändiga investeringar.

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Årsredovisningen respektive koncernredovisningen ger en rättvisande bild av moderbolagets och koncernens ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för moderbolaget respektive koncernen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 16 februari 2018. Koncernens resultat- och balansräkning och moderbolagets resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på årsstämman den 10 april 2018.

Stockholm den 16 februari 2018

Fredrik Lundberg

Ordförande

Lars G Josefsson

Styrelseledamot

Louise Lindh

Styrelseledamot

Carl Bennet

Styrelseledamot

Lars Josefsson

Styrelseledamot

Ulf Lundahl

Styrelseledamot

Steewe Björklundh

Styrelseledamot

Carl Kempe

Vice ordförande

Henriette Zeuchner

Styrelseledamot

Kenneth Johansson

Styrelseledamot

Tommy Åsenbrygg

Styrelseledamot

Henrik Sjölund

Styrelseledamot och
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 20 februari 2018.

KPMG AB

Joakim Thilstedt

Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Holmen AB org nr 556001-3301

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Holmen AB (publ.) för år 2017 med undantag för sidorna 8-9, 22 samt 25-26 i hållbarhetsrapporten. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår på sidorna 2-3, 8-9, 22, 25-26, 28-66 samt 70-71 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt International Financial Reporting Standards (IFRS), så som de antagits av EU, och årsredovisningslagen. Våra uttalanden omfattar inte sidorna 8-9, 22 samt 25-26 i hållbarhetsrapporten.

En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar, och bolagsstyrningsrapporten är i överensstämmelse med årsredovisningslagen.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Våra uttalanden i denna rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen är förenliga med innehållet i den kompletterande rapport som har överlämnats till moderbolagets revisionsutskott i enlighet med revisorsförordningens (537/2014) artikel 11.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisions-sed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisors-sed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav. Detta innefattar att, baserat på vår bästa kunskap och övertygelse, inga förbjudna tjänster som avses i revisorsförordningens (537/2014) artikel 5.1 har tillhandahållits det granskade bolaget eller, i förekommande fall, dess moderföretag eller dess kontrollerade företag inom EU.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Särskilt betydelsefulla områden

Särskilt betydelsefulla områden för revisionen är de områden som enligt vår professionella bedömning var de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen för den aktuella perioden. Dessa områden behandlades inom ramen för revisionen av, och i vårt ställningstagande till, årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet, men vi gör inga separata uttalanden om dessa områden.

Värdering av biologiska tillgångar

Se not 11, not 26 och redovisningsprinciper på sidorna 44-47 i årsredovisningen och koncernredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området.

Beskrivning av området

Biologiska tillgångar finns i form av växande skog. Det redovisade värdet per den 31 december 2017 uppgår till 17 831 Mkr.

Värderingen av biologiska tillgångar görs till verkligt värde genom att bedömda framtida kassaflöden från den växande skogen nuvärdesberäknas. Kassaflödena bedöms för en tidsperiod om 100 år, vilket motsvarar skogens bedömda genomsnittliga skördecykel. Värderingen görs internt och baseras bland annat på bedömningar av plan för skörd, framtida försäljningspriser, kostnadsutveckling och inflation samt diskonteringsränta.

Värderingen innehåller både komplexitet och betydande inslag av bedömningar.

Det finns en risk att de bedömningar som ligger till grund för det redovisade värdet på de biologiska tillgångarna kan behöva ändras, vilket direkt skulle påverka det redovisade resultatet för perioden.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har tagit del av och bedömt riktigheten i koncernens val av en kassaflödesbaserad värderingsmodell. Vi har även tagit del av den genomförda värderingen och underliggande dokumentation för att bedöma huruvida värderingen är genomförd i enlighet med en etablerad värderingsteknik.

Vidare har vi bedömt rimligheten i volym-, pris- och kostnadsantaganden samt i den antagna diskonteringsräntan som används i modellen genom att vi har tagit del av och utvärderat ledningens skriftliga dokumentation och planer. Vi har även haft genomgångar med ledningen samt utvärderat tidigare års bedömningar i förhållande till faktiska utfall. En viktig del i vårt arbete har även varit att utvärdera och ta del av den genomförda känslighetsanalysen, vilken visar hur förändringar i antaganden kan påverka värderingen.

Vi har involverat våra egna värderingsspecialister i revisionsteamet för att på så sätt säkerställa erfarenhet och kompetens inom området, främst vad gäller uppbyggnad av värderingsmodellen. Som komplement har vi även jämfört koncernens värdering mot andra företags värderingar bland annat genom jämförelse av beräknat värde per kubikmeter.

Vi har också kontrollerat fullständigheten i upplysningarna i årsredovisningen och bedömt om de överensstämmer med de antaganden som företagsledningen har tillämpat i sin värdering av de biologiska tillgångarna.

Övriga avsättningar/ Värdering av moderbolagets andelar i koncernföretag

Se not 18, not 26 och redovisningsprinciper på sidan 44-47 i årsredovisningen och koncernredovisningen för detaljerade upplysningar och beskrivning av området. För moderbolagets andelar i koncernföretag se not 23.

Beskrivning av området

Per den 31 december 2017 har koncernen övriga avsättningar som totalt uppgår till 622 Mkr i koncernredovisningen. Avsättningarna avser bland annat förpliktelser att återställa miljö och kontrakt avseende elleverans till fast pris.

Avsättningarna i moderbolaget uppgår per den 31 december 2017 till 725 Mkr och avser främst förpliktelser att återställa miljö, kontrakt avseende elleverans till fast pris samt avsättning för beräknade kostnader för återplantering av skog efter skörd.

Avsättningarna innefattar betydande bedömningar avseende osäkra framtida utfall, främst avseende belopp, tidpunkt och storlek för den slutliga regleringen. Ändringar i de antaganden som beräkningarna baseras på kan få stor påverkan på det redovisade resultatet.

Åtaganden i dotterbolag till Holmen AB kan medföra en nedskrivning av värdet på andelar i koncernföretag i moderbolagets balansräkning.

Hur området har beaktats i revisionen

Vi har tagit del av koncernens dokumentation av avsättningarna. Vi har bedömt de beräkningar som gjorts och diskuterat de antaganden som ledningen gjort för varje område för att säkerställa att avsättningarna är i överensstämmelse med koncernens redovisningsprinciper och kraven i IFRS.

Vi har tagit del av moderbolagets prövning av värdet på andelarna i koncernföretag och huruvida samtliga åtaganden har tagits i beaktande samt bedömt de nedskrivningar som genomförts mot gällande regelverk.

Annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen

Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen och koncernredovisningen och återfinns på sidorna 4-7,10-21, 23-24, 27 samt 72-79. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen och koncernredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen och koncernredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen och koncernredovisningen upprättas och att de ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och, vad gäller koncernredovisningen, enligt IFRS så som de antagits av EU. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Styrelsens revisionsutskott ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt, bland annat övervaka bolagets finansiella rapportering.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen och koncernredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen och koncernredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen och koncernredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen och koncernredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag och en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen och koncernredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen och koncernredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.
- inhämtar vi tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för enheterna eller affärsaktiviteterna inom koncernen för att göra ett

uttalande avseende koncernredovisningen. Vi ansvarar för styrning, övervakning och utförande av koncernrevisionen. Vi är ensamt ansvariga för våra uttalanden.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Vi måste också förse styrelsen med ett uttalande om att vi har följt relevanta yrkesetiska krav avseende oberoende, och ta upp alla relationer och andra förhållanden som rimligen kan påverka vårt oberoende, samt i tillämpliga fall tillhörande motåtgärder.

Av de områden som kommuniceras med styrelsen fastställer vi vilka av dessa områden som varit de mest betydelsefulla för revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen, inklusive de viktigaste bedömda riskerna för väsentliga felaktigheter, och som därför utgör de för revisionen särskilt betydelsefulla områdena. Vi beskriver dessa områden i revisionsberättelsen såvida inte lagar eller andra författningar förhindrar upplysning om frågan.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Holmen AB (publ.) för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till moderbolaget och koncernen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets och koncernens verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av moderbolagets och koncernens egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlopande bedöma bolagets och koncernens ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för hållbarhetsrapporten på sidorna 8-9, 22, 25-26 samt 33 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Vår granskning har skett enligt FAR:s rekommendation RevR 12 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

En hållbarhetsrapport har upprättats.

KPMG AB, Box 382, 101 27, Stockholm, utsågs till Holmen AB (publ.)s revisor av bolagsstämman den 27 mars 2017. KPMG AB eller revisorer verksamma vid KPMG AB har varit bolagets revisor sedan 1995.

Stockholm den 20 februari 2018
KPMG AB

Joakim Thilstedt
Auktoriserad revisor

Granskning av hållbarhetsredovisning

Holmens hållbarhetsredovisning, som den definieras på sidan 2 i Holmen Årsredovisning 2017, har varit föremål för separat översiktlig granskning enligt ISAE 3000 Andra bestyrkandeuppdrag än revisioner och översiktliga granskningar av historisk finansiell information.

Fullständig bestyrkanderapport för hållbarhetsredovisningen återfinns på holmen.com.

Där framgår följande slutsats:

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de av koncernledningen angivna kriterierna.

Stockholm den 20 februari 2018
KPMG AB

Joakim Thilstedt
Auktoriserad revisor

Torbjörn Westman
Specialistmedlem i FAR

Styrelse

Carl Kempe

Vice ordförande

Örnsköldsvik. Född 1939. Ledamot sedan 1983. Teknologie licentiat. Dr h.c. mult.

Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Kempe-stiftelserna, MoRe Research AB och UPSC Berzelii Center för Skogsbioteknik.

Eget och närståendes aktieinnehav: 386 000 aktier.

Daniel Hägglund

Örnsköldsvik. Född 1982. Suppleant sedan 2014. Arbetstagarrepresentant PTK.

Louise Lindh

Stockholm. Född 1979. Ledamot sedan 2010. Civilekonom. VD i Fastighets AB L E Lundberg. **Övriga väsentliga uppdrag:** Ordförande J2L Holding AB. Styrelseledamot i Hufvudstaden AB och L E Lundbergföretagen AB.

Aktieinnehav: 100 000 aktier.

Fredrik Lundberg

Ordförande

Djursholm. Född 1951. Ledamot sedan 1988. Civilingenjör och civilekonom. Ekon. dr. h.c. och Tekn. dr. h.c. VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB.

Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Hufvudstaden AB, AB Industrivärden och Indutrade AB. Vice ordförande i Svenska Handelsbanken AB. Styrelseledamot i L E Lundbergföretagen AB och Skanska AB.

Eget och närståendes aktieinnehav: 839 724 aktier. L E Lundbergföretagens aktieinnehav: 27 622 000 aktier.

Henrik Sjölund

VD och koncernchef

Norrköping. Född 1966. Ledamot sedan 2014. Civilekonom, tysk inriktning.

Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i Skogsindustrierna och Svenskt Näringsliv.

Aktieinnehav: 4 917 aktier.

Carl Bennet

Göteborg. Född 1951. Ledamot sedan 2009. Civilekonom. Tekn. dr. h.c. VD Carl Bennet AB. Tidigare VD och koncernchef i Getinge AB. Styrelseordförande i Getinge AB, Lifco AB och Elanders AB.

Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i Arjo AB och L E Lundbergföretagen AB.

Aktieinnehav: 100 000 aktier.

Steewe Björklundh

Hudiksvall. Född 1958. Ledamot sedan 1998. Arbetstagarrepresentant LO.

Ulf Lundahl

Lidingö. Född 1952. Ledamot sedan 2004. Juris kandidat och civilekonom.

Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Attendo AB, Fidelio Capital AB, Ramirent plc och SHB Regionbank Stockholm. Styrelseledamot i Eitel AB och Indutrade AB.

Aktieinnehav: 4 000 aktier.

Lars Josefsson

Norrköping. Född 1953. Ledamot sedan 2016. Civilingenjör.

Övriga väsentliga uppdrag: Vice ordförande i Vestas. Ordförande i Driconeq, Ouman och TimeZynk. Styrelseledamot i Metso.

Aktieinnehav: 2 500 aktier.

Lars G Josefsson

Stockholm. Född 1950. Ledamot sedan 2011. Civilingenjör. Tidigare VD och koncernchef i Vattenfall.

Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i Robert Bosch GmbH, Robert Bosch Industrietreuhand KG och Brookfield Renewable Energy. Styrelsemedlem i Hand in Hand International och ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA.

Aktieinnehav: 5 000 aktier.

Henriette Zeuchner

Stockholm. Född 1972. Ledamot sedan 2015. Civilekonom och jur.kand. VD i Discovery Networks Sweden AB.

Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i NTM-koncernen.

Aktieinnehav: 800 aktier.

Kenneth Johansson

Söderköping. Född 1958. Ledamot sedan 2004. Arbetstagarrepresentant LO. Sektionsordförande i Pappers avd. 53, Holmen Paper Braviken.

Tommy Åsenbrygg

Skebobruk. Född 1968. Ledamot sedan 2015. Arbetstagarrepresentant PTK. Vice ordförande i Ledarna, Hallsta pappersbruk.

Aktieinnehav: 100 aktier.

Christer Johansson

Iggesund. Född 1959. Suppleant sedan 2017. Arbetstagarrepresentant LO. Ordförande i Pappers avd 15.

Per-Arne Berg

Forsa. Född 1955. Suppleant sedan 2015. Arbetstagarrepresentant PTK. Ordförande i Unionenklubben Holmen-Iggesund.

Uppgifterna avser 31 december 2017.

Revisorer: KPMG AB

Huvudansvarig: Joakim Thilstedt. Auktoriserad revisor

Koncern- ledning

Lars Ericson

Chefsjurist

Styrelsens sekreterare.

Född 1959. Anställd 1988.

Aktieinnehav: 650 aktier.

Daniel Peltonen

Affärsområdeschef Kartong

Född 1971. Anställd 1997.

Aktieinnehav: 538 aktier.

Stina Sandell

Hållbarhets- och kommunikationsdirektör

Född 1966. Anställd 2017.

Aktieinnehav: 0 aktier.

Nils Ringborg

Affärsområdeschef Papper

Född 1958. Anställd 1988.

Aktieinnehav: 2 514 aktier.

Johan Padel

Affärsområdeschef Trävaror

Född 1966. Anställd 2014.

Aktieinnehav: 830 aktier.

Henrik Sjölund

VD och koncernchef

Född 1966. Anställd 1993.

Aktieinnehav: 4 917 aktier.

Henrik Sjölund har inga väsentliga aktieinnehav eller delägarskap i företag som bolaget har betydande affärsförbindelser med. Ytterligare information om VD lämnas på sida 70.

Anders Jernhall

Vice VD, Ekonomi- och finansdirektör

Född 1970. Anställd 1997.

Aktieinnehav: 4 900 aktier.

Sören Petersson

Affärsområdeschef Skog

Född 1969. Anställd 1994.

Aktieinnehav: 4 400 aktier.

Gunilla Rolander

HR-direktör

Född 1966. Anställd 2013.

Aktieinnehav: 362 aktier.

Ola Schultz-Eklund

Teknisk direktör

Född 1961. Anställd 1994.

Aktieinnehav: 800 aktier.

Nyckeltal

Holmen använder i sin rapportering nyckeltal som komplement till mått som definieras inom IFRS-regelverk, eller direkt i resultat- och balansräkningen, i syfte att åskådliggöra företagets finansiella ställning och utveckling samt att öka jämförbarhet mellan olika perioder och andra företag. Nedan följer beräkningar för att härleda nyckeltal som används inom koncernen. Se även definitioner för mer information.

Från och med 3 juli 2016 tillämpas ESMA:s (European Securities And Markets Authority) "Riktlinjer – Alternativa nyckeltal". I enlighet med dessa riktlinjer har upplysningarna utökats om finansiella mått som inte definieras av IFRS. Alternativa nyckeltal publicerade i denna rapport skall inte ses som substitut för finansiella mått definierade i enlighet med IFRS regelverk utan som ett komplement och dessa behöver inte vara jämförbara med på samma sätt titulerade nyckeltal som presenteras av andra bolag.

Avstämning nyckeltal

Mkr	2017	2016
Rörelseresultat, resultat före avskrivningar och exklusive jämförelsestörande poster		
Resultat före avskrivningar (EBITDA)	2 742	2 865
Avskrivningar enligt plan	-991	-1 018
Värdeförändring skog	415	315
Rörelseresultat exklusive jämförelsestörande poster	2 166	2 162
Jämförelsestörande poster*	-	-232
Rörelseresultat	2 166	1 930
Rörelsemarginal		
Rörelseresultat	2 166	1 930
Nettoomsättning	16 133	15 513
Rörelsemarginal, %	13,4	13,9
Resultat före värdeförändring, skog		
Resultat före värdeförändring skog	654	686
Värdeförändring skog	415	315
Rörelseresultat skog	1 069	1 001
Sysselsatt kapital		
Eget kapital	22 035	21 243
Finansiell nettoskuld	2 936	3 945
Sysselsatt kapital	24 972	25 190
Avkastning på sysselsatt kapital		
Rörelseresultat exklusive jämförelsestörande poster	2 166	2 162
Genomsnittligt sysselsatt kapital	24 874	25 146
Avkastning, %	8,7	8,6
Finansiell nettoskuld		
Långfristiga finansiella skulder	552	882
Kortfristiga finansiella skulder	2 775	3 200
Avsättningar för pensioner	39	201
Långfristiga finansiella fordringar	-42	-39
Kortfristiga finansiella fordringar	-32	-89
Likvida medel	-356	-210
Finansiell nettoskuld	2 936	3 945
Skuldsättningsgrad		
Finansiell nettoskuld	2 936	3 945
Eget kapital	22 035	21 243
Skuldsättningsgrad, ggr	0,13	0,19
Soliditet		
Eget kapital	22 035	21 243
Tillgångar	34 891	34 891
Soliditet, %	63,2	60,9

* På sida 38 framgår vad jämförelsestörande poster avser.

Ekonomisk tioårsöversikt

MKR	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Resultaträkning										
Nettoomsättning	16 133	15 513	16 014	15 994	16 231	17 852	18 656	17 581	18 071	19 334
Rörelsens kostnader	-13 379	-12 626	-13 348	-13 270	-13 919	-15 224	-15 501	-15 077	-15 191	-16 614
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures	-12	-22	7	-7	3	47	84	28	45	50
Avskrivningar enligt plan	-991	-1 018	-1 240	-1 265	-1 370	-1 313	-1 260	-1 251	-1 320	-1 343
Värdeförändring skog	415	315	267	282	264	350	-	52	16	-16
Rörelseresultat före jämförelsestörande poster	2 166	2 162	1 700	1 734	1 209	1 713	1 980	1 332	1 620	1 412
Jämförelsestörande poster*	-	-232	-931	-450	-140	-193	3 593	264	-	-361
Rörelseresultat	2 166	1 930	769	1 284	1 069	1 520	5 573	1 596	1 620	1 051
Finansnetto	-53	-71	-90	-147	-198	-227	-244	-208	-255	-311
Resultat före skatt	2 113	1 859	679	1 137	871	1 294	5 328	1 388	1 366	740
Skatt	-445	-436	-120	-230	-160	559	-1 374	-684	-360	-98
Årets resultat	1 668	1 424	559	907	711	1 853	3 955	704	1 006	642
Resultat per aktie, efter utspädning, kr	19,9	16,9	6,7	10,8	8,5	22,1	47,1	8,4	12,0	7,6
Nettoomsättning										
Skog	5 535	5 302	5 481	5 641	5 694	6 061	6 348	5 585	4 799	5 443
Kartong	5 526	5 252	5 472	5 113	4 618	4 967	5 109	4 849	5 023	4 860
Papper	5 408	5 431	6 148	6 247	7 148	8 144	8 631	8 142	9 303	10 443
Trävaror	1 562	1 342	1 314	1 352	1 175	1 129	875	586	553	499
Energi	315	314	359	389	450	522	552	626	527	434
Eliminering av intern nettoomsättning	-2 214	-2 128	-2 760	-2 748	-2 853	-2 972	-2 858	-2 207	-2 135	-2 345
Koncernen	16 133	15 513	16 014	15 994	16 231	17 852	18 656	17 581	18 071	19 334
Rörelseresultat										
Skog	1 069	1 001	905	817	924	931	739	818	605	632
Kartong	764	903	847	674	433	596	863	817	419	320
Papper	288	289	-74	141	-309	94	228	-618	340	280
Trävaror	80	-3	9	37	-75	-130	-136	20	21	13
Energi	135	120	176	212	371	355	406	495	414	327
Koncerngemensamt och elimineringar	-170	-148	-163	-146	-136	-132	-120	-200	-178	-159
Jämförelsestörande poster*	-	-232	-931	-450	-140	-193	3 593	264	-	-361
Koncernen	2 166	1 930	769	1 284	1 069	1 520	5 573	1 596	1 620	1 051
Kassaflöde										
Resultat före skatt	2 113	1 859	679	1 137	871	1 294	5 328	1 388	1 366	740
Justeringsposter	418	965	1 802	1 448	1 056	1 057	-2 561	811	1 163	1 797
Betalda inkomstskatter	-221	-504	-398	-191	210	-434	-557	-704	-334	-192
Förändringar i rörelsekapital	199	-360	443	-217	-127	338	-109	28	678	-686
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 509	1 961	2 526	2 176	2 011	2 254	2 101	1 523	2 873	1 660
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-644	-123	-832	-834	-869	-1 920	-1 733	-1 597	-818	-1 124
Kassaflöde efter investeringar	1 865	1 838	1 694	1 342	1 142	334	368	-74	2 054	536
Aktieåterköp	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-138
Utbetald utdelning	-1 008	-882	-840	-756	-756	-672	-588	-588	-756	-1 017

* Jämförelsestörande poster:

År 2016: Avyttring av bruket i Spanien och försäkringsersättning för återuppbyggnad efter brand i Hallsta pappersbruk om -232 Mkr.

År 2015: Nedskrivning av anläggningstillgångar, avsättning för kostnader samt effekter av brand om -931 Mkr.

År 2014: Nedskrivning av anläggningstillgångar om -450 Mkr.

År 2013: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader om -140 Mkr.

År 2012: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader om -193 Mkr.

År 2011: Omvärdering av skog om 3 593 Mkr.

År 2010: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader om -786 Mkr samt omvärdering av skog om 1 050 Mkr.

År 2008: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader samt effekter av brand om -361 Mkr.

För en tioårsöversikt med data per aktie, se sida 37.

MKR	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Balansräkning										
Anläggningstillgångar	28 751	28 701	29 524	30 221	30 652	30 664	30 335	26 028	25 694	26 507
Omsättningstillgångar	5 710	5 852	5 607	5 964	5 774	6 005	6 642	6 950	6 075	7 268
Finansiella fordringar	74	128	104	62	52	69	128	262	225	175
Likvida medel	356	210	221	187	275	308	112	193	182	653
Summa tillgångar	34 891	34 891	35 456	36 434	36 753	37 046	37 217	33 432	32 176	34 602
Eget kapital	22 035	21 243	20 853	20 969	20 854	20 813	19 773	16 913	16 504	15 641
Uppskjuten skatteskuld	5 650	5 613	5 508	5 480	5 804	5 504	6 630	5 910	5 045	4 819
Finansiella skulder och räntebärande avsättningar	3 366	4 283	5 124	6 156	6 443	6 967	6 499	6 227	6 091	8 332
Rörelseskulder	3 840	3 752	3 971	3 829	3 653	3 762	4 313	4 383	4 536	5 809
Summa eget kapital och skulder	34 891	34 891	35 456	36 434	36 753	37 046	37 217	33 432	32 176	34 602
Sysselsatt kapital										
Skog	13 824	13 536	13 401	13 212	12 688	12 657	11 599	8 822	8 075	8 170
Kartong	5 433	5 546	5 698	5 841	5 686	5 489	4 233	3 428	3 456	3 687
Papper	2 193	2 507	3 266	4 366	4 438	4 920	5 798	6 069	8 131	9 670
Trävaror	862	859	897	874	1 327	1 385	1 471	1 153	367	341
Energi	3 115	3 153	3 075	3 118	3 005	2 947	2 884	2 831	2 907	2 748
Koncerngemensamt och övrigt*	-455	-410	-684	-535	-173	5	47	382	-748	-1 469
Sysselsatt kapital	24 972	25 190	25 653	26 876	26 970	27 403	26 032	22 685	22 188	23 146
Nyckeltal										
Rörelsemarginal, %**										
Kartong	14	17	15	13	9	12	17	17	8	7
Papper	5	5	-1	2	-4	1	3	-8	4	3
Trävaror	5	0	1	3	-6	-12	-16	4	4	3
Koncernen	13	14	11	11	7	10	11	8	9	7
Avkastning sysselsatt kapital, %**										
Skog	8	7	7	6	7	8	8	10	7	8
Kartong	14	16	15	12	8	12	23	24	12	9
Papper	12	10	neg	3	neg	2	4	neg	4	3
Trävaror	9	0	1	3	neg	neg	neg	3	7	4
Energi	4	4	6	7	13	12	14	17	15	12
Koncernen	9	9	6	6	4	7	9	6	7	6
Nyckeltal										
Avkastning på eget kapital, %	8	7	3	4	3	9	23	4	6	4
Skuldsättningsgrad	0,13	0,19	0,23	0,28	0,29	0,32	0,32	0,34	0,34	0,48
Leveranser										
Skörd av egen skog, 1 000 m ³	2 904	2 986	3 213	3 297	3 465	3 211	2 988	2 999	2 897	2 649
Kartong, 1 000 ton	526	497	499	493	469	485	474	464	477	494
Papper ***, 1 000 ton	1 117	1 134	1 325	1 305	1 574	1 651	1 668	1 732	1 745	2 044
Trävaror, 1 000 m ³	852	776	730	725	686	660	487	285	313	266
Egen vatten- och vindkraft, GWh	1 169	1 080	1 441	1 113	1 041	1 353	1 235	1 149	1 090	1 128

* Intäkter och kostnader från försäljningen av tidningspapper från det i K2 2016 avyttrade spanska bruket redovisas inom segmentet koncerngemensamt.

** Exklusive jämförelsestörande poster.

*** Leveranser från egna bruk, det vill säga ej leveranser från det spanska bruket från och med K3 2016.

Femårsöversikt hållbarhet

Uppgifter om miljö och medarbetare motsvarar de som bedöms vara de mest väsentliga sett till myndigheternas krav och intern uppföljning. Nyckeltalen är gångse inom branschen.

Uppgifter från alla delar av koncernen samlas in, kvalitetssäkras och utvärderas. Jämfört med 2016 har inga väsentliga förändringar gjorts i principerna för redovisningen. I april 2017 förvärvades Linghamns sågverk. Uppgifter för detta sågverk finns inkluderade från och med maj 2017.

Holmen rapporterar miljödata till tillsynsmyndigheterna månads- och årsvis. Rapporteringen till de svenska myndigheterna är allmänt tillgänglig genom den så kallade offentlighetsprincipen. Data från samtliga bruk rapporteras årligen till EU. Miljöskyddskostnader redovisas i enlighet med Statistiska Centralbyråns riktlinjer.

En del av uppgifterna i denna redovisning tas fram redan i slutet av det år de beskriver och kan därför avvika något från de slutliga som rapporteras till myndigheterna.

	2017	2016	2015	2014	2013
Produktion					
Kartong, 1 000 ton	530	503	502	500	478
Marknadsmassa, 1 000 ton	54	56	56	67	50
Tryckpapper, 1 000 ton	1 088	1 176	1 287	1 325	1 545
Trävaror, 1 000 m ³	827	776	734	742	710
Egen vatten- och vindkraft, GWh	1 169	1 080	1 441	1 113	1 041
Egen elproduktion vid bruk, GWh	621	784	781	740	769
Råvaror					
Virke, milj m ³ sub ¹⁾	5,63	5,36	5,10	5,16	5,25
Inköpt massa, 1 000 ton	79	70	79	75	99
Värmeenergi, GWh	6 099 ²⁾	6 375	6 288	6 230	6 451
Elenergi, GWh	3 987 ³⁾	3 949	3 994	4 067	4 420
Vattenanvändning, milj m ³ , ⁴⁾	73	70	68	74	77
Plastgranulat/folieringsmaterial, 1 000 ton	2,9	2,6	2,5	2,1	2,6
Kemikalier, 1 000 ton ⁵⁾	147	151	138	146	146
Fyllmedel, pigment, 1 000 ton ⁵⁾	146	148	146	147	178
Utsläpp till luft, ton⁶⁾					
Svaveldioxid (räknat som svavel, S)	48	41	52	57	91
Kväveoxider	907	960	891	1 181	1 557
Stoft	30	39	48	29	52
Fossil koldioxid, 1 000 ton	73	124	180	126	254
Biogen koldioxid, 1 000 ton	1 545	1 539	1 441	1 551	1 449
Utsläpp till vatten, ton⁶⁾					
AOX (klorerad organisk substans)	48	52	57	54	47
Kväve	177	208	226	203	215
Fosfor	14	14	19	19	15
COD (organisk substans), 1 000 ton	20,1	20,4	21,0	20,4	20,4
Suspenderade ämnen, 1 000 ton	2,8	3,2	3,3	3,6	4,3
Biprodukter, 1 000 ton					
Till energiproduktion, internt/externt	995	872	823	824	885
Nyttiggjorda eller till återvinning ⁷⁾	202	270	303	296	367
Tallolja ⁸⁾	14	13	12	13	13
Avfall, 1 000 ton					
Farligt ⁹⁾	1,8	2,2	1,9	1,6	2,4
Deponerat (vått)	1,8	16	13	5,6	12
Energileveranser					
GROT och torv, GWh ¹⁰⁾	116	155	230	275	294
El- och värmeenergi, GWh ¹¹⁾	366	380	348	305	199

1) För koncernen är virkesförbrukningen beräknad netto med hänsyn till interna leveranser av flis från sågverken till de närliggande bruken.

2) Varav 4 615 GWh från produktion vid bruk från returlutar, bark och vedrester, 1 132 GWh från TMP-processen vid Bravikens pappersbruk och Hallsta pappersbruk som bildar värmeenergi som återvinns och används i produktionen samt 352 GWh från naturgas, olja och inköpt värmeenergi.

3) Varav 2 377 GWh förnybar elenergi och 1 610 GWh kärnkraftsel. Utsläppen av fossil koldioxid från produktion av inköpt elenergi uppgick till 113 ton.

4) Till nästan 100 procent används ytvatten från sjöar och vattendrag.

5) 100 procent aktiv substans. Total mängd handelsvara var för kemikalier 227 000 ton och för fyllmedel och pigment 206 000 ton.

6) Avser utsläpp vid anläggningar.

7) Biprodukter nyttjade bland annat som anläggningsmaterial, konstruktionsmaterial eller för tillverkning av jordprodukter.

8) För leverans till kemikalieindustrin.

9) Farligt avfall tas om hand av auktoriserade återvinningsföretag. Vissa fraktioner av avfallet återvinns. Under 2017 omhändertogs oljehaltigt avfall från båtar som angjorde två av Holmens hamnar. I uppgiften för farligt avfall finns sådant avfall inkluderat. För 2017 uppgick mängden av detta avfall till 627 ton.

10) GROT (grenar och toppar) och torv som levererats från Holmens marker till extern energiproduktion.

11) För 2017: 138 GWh elenergi, som levererades från bruket i Workington till närsamhället. 212 GWh värmeenergi från Iggesunds bruk och Bravikens pappersbruk till Iggesunds sågverk respektive Bravikens sågverk. Från Hallsta pappersbruk och Iggesunds bruk levererades totalt 16 GWh värmeenergi till närliggande samhällens fjärrvärménät.

	2017	2016	2015	2014	2013
Miljöskyddskostnader, Mkr					
Investeringar (behandlande och förebyggande)	44	55	12	26	122
El- och värmebesparande investeringar ¹⁾	20	8	18	320	300
Miljöskatter och avgifter ²⁾	12	14	12	10	14
Interna och externa miljökostnader ³⁾	137	182	208	169	178
Skogsbrukets miljökostnader ⁴⁾	62	71	101	70	84
Medarbetare					
Anställda					
Medelantal	2 976	2 989	3 315	3 359	3 718
varav kvinnor, %	19,3	19,3	19,4	19,2	19,3
varav tillfälligt anställda, %	7,4	8,8	9,0	7,9	7,7
Medelålder ⁵⁾	46,0	46,3	46,8	46,8	46,8
Sjukfrånvaro, %⁶⁾					
Totalt	4,2	4,2	4,2	3,9	3,6
varav frånvaro längre än 60 dagar	2,0	2,0	1,8	1,7	1,3
Friskhetsindex (andel medarbetare utan någon sjukdag under året)	49	48	48	50	47
Jämställdhet, %⁵⁾					
Kvinnliga chefer av totalt antal chefer	20,7	19,0	20,5	20,9	20,3
Rekryterade kvinnor av totalt antal rekryterade	25	27	24	31	37
Personalomsättning, %⁵⁾					
Personalomsättning	8,0	6,9	7,6	7,2	11,5
varav uppsagda	0,9	1,6	2,8	2,0	6,2
varav pensionering	2,6	2,4	2,4	2,2	1,7
varav eget val	4,4	2,9	2,5	3,0	3,6
Rekrytering	5,9	5,4	5,3	5,1	3,4
Arbetsolyckor, antal⁶⁾					
Arbetsolyckor med mer än 8 timmars frånvaro, per miljon arbetade timmar	5,1	8,8	8,8	6,5	8,4
Facklig samverkan, %⁷⁾					
Andel anställda som arbetar på en enhet med kollektivavtal	94	94	97	97	98
Facklig anslutningsgrad	77	67	68	70	72

1) De höga kostnader som anges för 2013-2014 utgörs huvudsakligen av miljörelaterade delar för uppförandet av biobränslepannor inom kartongverksamheten samt för vindkraftverket i Varsvik, Norrtälje kommun.

2) I angivet belopp ingår kostnader för avfalls- hantering, energiskatt som finns i Sverige på användningen av fossila bränslen, kväveoxid- avgift och tillsynsavgifter.

3) Här inkluderas kostnader för miljöpersonal, drift av reningsutrustning, avfallshantering, ledningssystem, miljöutbildning, tillstånds- ansökningar, miljökonserter samt kostnader för utredningar och åtgärder vid avslutade verksamheter.

4) Skogsbrukets miljökostnader beräknas som värdet på det virke som av miljöskäl inte skördas. Miljöåtgärderna i Holmens skogsbruk innebär att 12 procent av den produktiva skogsmarksarealen undantas brukande och att således cirka 12 procent av den möjliga volymen inte tas ut. Det årliga bortfallet av intäkter 2017 värderas till 62 Mkr.

5) Avser tillsvidareanställda.

6) Ingen arbetsolycka med dödlig utgång inträffade under året.

7) Avser tillsvidare- samt visstidsanställda.

Definitioner och ordlista

DEFINITIONER

Avkastning på sysselsatt kapital

Rörelseresultat (exkl. jämförelsestörande poster) uttryckt i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.

Avkastning på eget kapital

Årets resultat uttryckt i procent av genomsnittligt eget kapital beräknat utifrån kvartalsdata.

Direktavkastning

Resultat före värdeförändring i förhållande till bokfört värde på biologiska tillgångar. Används för affärsområdet Skog.

Finansiella tillgångar

Långfristiga och kortfristiga finansiella fordringar samt likvida medel.

Finansiell nettoskuld

Långfristiga och kortfristiga finansiella skulder och avsättningar för pensioner reducerat med finansiella tillgångar.

Jämförelsestörande poster

Används för att åskådliggöra hur resultatmåttens påverkats av händelser som ligger utanför den normala verksamheten, till exempel nedskrivning, avyttring, brand och omstrukturering. Effekter av underhålls- och ombyggnadsstopp hanteras inte som jämförelsestörande poster.

Kassaflöde efter investeringar

Kassaflöde från den löpande verksamheten minskat med kassaflöde från investeringsverksamheten.

Resultat före avskrivningar

Resultat före finansnetto, skatt, ned- och avskrivningar samt värdeförändring skog, exklusive jämförelsestörande poster.

Resultat före värdeförändring

Rörelseresultat före värdeförändring, exklusive jämförelsestörande poster. Används för affärsområdet skog.

Resultat per aktie

Årets resultat dividerat med vägt genomsnitt av antalet utestående aktier justerat för eventuellt återköp av aktier under året. Resultat per aktie efter utspädning innebär att eventuell utspädningseffekt från utestående köpoptioner har beaktats.

Rörelsemarginal

Rörelseresultat (exkl. jämförelsestörande poster) uttryckt i procent av nettoomsättning.

Rörelseresultat

Resultat före finansnetto och skatt.

Skuldsättningsgrad

Finansiell nettoskuld dividerad med summan av eget kapital.

Soliditet

Eget kapital uttryckt i procent av balansomslutningen.

Sysselsatt kapital

Finansiell nettoskuld ökat med eget kapital, vilket motsvarar anläggningskapital plus rörelsekapital minskat med nettot av uppskjuten skatteskuld och uppskjuten skattefordran. Genomsnittsvärden beräknas utifrån kvartalsdata.

ORDLISTA

Biobränsle

Förnybara bränslen, exempelvis ved, returlutar, bark och tallolja. Bränslen som inte orsakar något nettotillskott av koldioxid till atmosfären, eftersom den mängd koldioxid som bildas vid förbränning är en del av kolcykeln.

Biokombinat

Samlokalisering av olika verksamheter för bland annat effektivare utnyttjande av råvaror och energi.

Bulk

Mått på papperets volym. Papper med samma ytvikt kan ha olika tjocklek beroende av papperets bulk. Hög bulk innebär tjockt, men förhållandevis lätt papper.

COD (Chemical Oxygen Demand)

Kemiskt syreförbrukande ämnen. Ett mått på den mängd syre som behövs för fullständig nedbrytning av organiskt material i vatten.

FBB (Folding Box Board)

Flerskiktsskartong av mekanisk och kemisk massa.

FSC®

System för certifiering av skogsbruk.

Fosfor (P)

Ett grundämne som ingår i ved. För stor mängd fosfor i vattnet kan orsaka övergödning (eutrofiering) och syretärning.

Fossila bränslen

Bränslen baserade på kol- och väteföreningar från sediment eller sedimenterad berggrund – främst kol, olja och naturgas.

Fyllmedel

Fyllmedel, till exempel mald marmor och kaolinlera, används för att fylla ut papperet och göra det jämnare och ljusare.

Försiktighetsprincipen

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall bästa möjliga teknik användas.

GRI

Global Reporting Initiative. Internationellt samarbetsorgan där olika intressegrupper arbetat fram globala riktlinjer för hur företag ska redovisa det som rymts under begreppet hållbar utveckling.

GROT

Spill som uppstår när skördaren apterat trädstockarna, till exempel grenar och toppar.

ISO 50001

En internationell standard för energiledningssystem som ger ett ramverk för energieffektiviseringsåtgärder.

ISO 9001

En internationell standard gällande ledningssystem för kvalitet. Riktat sig i första hand till företag och organisationer som vill förbättra sin verksamhet utifrån aspekterna nöjdare kunder och minskade kostnader.

ISO 14001

En internationell standard för miljöstyrning. Viktiga principer i ISO 14001 är regelbundna miljörevisioner och gradvis höjning av kraven.

Koldioxid (CO₂)

Kol är livets byggsten och ingår i allt levande. Biogen koldioxid frigörs när biologiskt material multnar eller när ved eldas. Fossil koldioxid frigörs när kol, olja eller naturgas eldas.

Kväve (N)

Ett grundämne som ingår i ved. Utsläpp av kväve till vatten kan orsaka övergödning.

Kväveoxider (NO_x)

Gaser vilka består av kväve och syre som bildas vid förbränning. I fuktig luft omvandlas kväveoxider till salpetersyra som försurar nederbörden. Kväveoxider har också en gödslande effekt.

m³fub

Kubikmeter fast mått under bark, det vill säga verklig volym (inget tomrum mellan stockarna) av helstam eller stamved exklusive bark och trädtopp. Används vanligen som mått på skördat virke.

m³sk

Skogskubikmeter. Volymen av trädstammar, inklusive bark, från stubben till toppen. Används vanligen som mått på växande skog.

OHSAS 18001

En internationell serie av standarder för ett ledningssystem för arbetsmiljö. Ledningssystemet innehåller uppföljning, utvärdering och redovisning av arbetsmiljöarbetet.

PEFC™

System för certifiering av skogsbruk.

SBB (Solid Bleached Board)

Flerskiktsskartong av blekt kemisk massa.

Stoft

Askpartiklar som bildas vid förbränning av exempelvis bark eller lut.

Sulfatmassa

Kemisk massa som tillverkas genom att ved kokas under högt tryck och vid hög temperatur med så kallad vitlut (natriumhydroxid och natriumsulfid).

Suspenderade ämnen (SÅ)

Vattenburna ämnen som består av fibrer och partiklar som till stor del kan avlägsnas med ett finmaskigt filter.

Svaveldioxid (SO₂)

En gas bestående av svavel och syre som bildas vid förbränning av svavelhaltiga bränslen, till exempel olja. I kontakt med fuktig luft omvandlas svaveldioxid till svavelsyra som försurar nederbörden.

Tallolja

Biprodukt från sulfatmassaprocessen som används för tillverkning av bland annat såpa, färger och biodiesel.

TMP (Thermo Mechanical Pulp)

Termomekanisk massa. Erhålls genom att granflis värms och därefter mals i raffinörer.

Information

I samband med delårs- och bokslutsrapporterna anordnas press- och telefonkonferens på engelska. Konferensen kan även följas i direktsändning på holmen.com. Årsredovisningen samt boksluts- och delårsrapporter publiceras på svenska och engelska och sänds till de aktieägare som anmält att de så önskar. De finns även tillgängliga på holmen.com.

Beställning av tryckt information kan ske via:

- holmen.com
- Holmen AB, Koncernstab Hållbarhet och kommunikation, Box 5407, 114 84 Stockholm
- e-post: info@holmen.com
- telefon: 08-666 21 00

Kalendarium

Holmen offentliggör för år 2018 följande ekonomiska rapporter:

25/4	Delår januari – mars
15/8	Delår januari – juni
24/10	Delår januari – september

2019

31/1	Bokslut
------	---------

100%

eigenproducerad

Denna årsredovisning är rakt igenom producerad på Holmens produkter. Omslaget är tryckt på **Invercote G**, tillverkad vid Iggesunds bruk. Det är en kartong med hög vithet och slät, matt yta. Kartongen är idealisk för grafiska produkter där man vill efterbehandla ytan. Inlagan är tryckt på **Holmen TRND**, som produceras vid Hallsta pappersbruk. Det är ett obestruket, matt magasinpapper med flera valmöjligheter vad gäller såväl bulk, ytvikt och nyans. Både Holmen TRND och Invercote G är tillverkade av färska fibrer som kan återvinnas upp till sju gånger.

Omslaget är tryckt på Invercote G 280 g/m².

Det är laminerat, delvis lackerat och folierat.

Inlagan är tryckt på Holmen TRND, 2,0 – 80 g/m².

Layout: BYN Kommunikationsbyrå AB.

Grafisk produktion: Gylling Produktion AB.

Fotografer: Fredrik Schlyter, Ulla-Carin Ekblom, Lars-Göran Abrahamsson m fl.

Tryck: Ätta.45

HOLMEN

Holmen AB (publ)

Box 5407, 114 84 Stockholm

Tel 08-666 21 00

E-post info@holmen.com • www.holmen.com

Orgnr 556001-3301 • Säte Stockholm

Med trä bygger vi framtiden

Trä är ett mångsidigt material och det enda förnybara byggmaterialet. Genom att ersätta stål och betong med trä minskar utsläppen av koldioxid samtidigt som det är resurseffektivt och sparar både tid och pengar. Dessutom visar forskning att människor mår bra av att bo i trähus.

Vi tar hand om hela trädet och av delarna som inte blir byggmaterial gör vi kartong och papper. Läs mer om hur Holmens verksamhet och produkter från skogen bidrar till ett bättre klimat på sida 20.